

ვალერიან გუნიას
შედგენილი და გამოცემული

ქართული მიწერ-მოწერის კრებული

ტფილისი

სტამბა წიგ. გამ. ქარ. ამხ-ისა Типогр. Груз. Издат. Т-ства.
1892

ისყიდება „წერა-კითხვის საზოგადოების“ და „წიგნების
გამომცემელ ქართველთა ამხანაგობის“ მაღაზიებში

ვალერიან გუნიას
თხზულებანი და გამოცემანი
ქართული თეატრი
(1879-დამ 1889-მდე) – ფასი ორი აბაზი

შინაარსი: 1) ქართულ სამუდამო სცენის სახსოვრად, ლექსი.
2) წინასიტყვაობის მაგიერ. 3) ქართული თეატრის დასაწყისი
და მისი თავგადასავალი. 4) ქართული სამუდამო სცენა (1879-
დამ
1889-მდე) 5) რა ეჭირვება ქართულს თეატრს? 6) ქართველი
დრამატურგები. 7) ქართველი არტისტები. 8) დრამატიული
ხელოვნება. 9) სასცენო ხელოვნება და 10) თეატრის მნიშვნელობა.

მარინე

ისტორიული მოთხრობა – ფასი ექვსი შაური.

საქართველოს კალენდარი

1893 წლისა

კალენდარი დასურათებულია მრავალის სურათებით

ფასი ცხრა შაური.

უბის წიგნი

1893 წლისათვის

მშვენიერის ყდით, ყარანდაშით და რეზინით

ფასი ორი აბაზი.

სახალხო კალენდარი

1893 წლისა

სურათებით და სასარგებლო ცნობებით

ფასი ერთი შაური.

ვალერიან გუნიას-მიერ შედგენილი და გამოცემული

ქართული

მიწერ-მოწერის

კრებული

სრული და ვრცელი სახელმძღვანელო

სხვა-და-სხვა

ბარათებისა და წერილების შესადგენად

ყოველ-გვარ შემთხვევისათვის

სამ ნაწილად

გამოცემა პირველი

ტფილისი

სტამბა ი. ა. მანსვეტოვისა, ლ. - მელიქოვის ქ., სახ. 28.

1891

წინა-სიტყვაობა

ყველგან, სადაც-კი წერა-კითხვა იციან, სხვათა მრავალთა სახელმძღვანელოთა შორის, მოიპოვება აგრეთვე, ესრედ წოდებული, ბარათებისა და წერილების შესადგენი სახელმძღვანელოებიც, ანუ მიწერ-მოწერის კრებულები, როგორც მაგალითად: რუსულ ენაზე „письмовникъ“, ფრანგულზე – „recueil de lettres“, ნემენცურზე – „Briefsteller“, და სხვ.

ამგვარ სახალხო გამოცემათა სარგებლობაზე ბევრი თქმა და ლაპარაკი, ვგონებთ, მეტი იქმნება, რადგან თვით საგანი ისე მარტივი და ცხადია, რომ შეუძლებელია, ვინმემ ეჭვი იქონიოს მათ საჭიროებასა და სარგებლობაზედ.

მდაბიო ხალხს, და არა თუ მარტო მდაბიოს, არამედ ხშირად წერა-კითხვის მცოდნეთაც კი უჭირდებათ ხოლმე ზოგიერთი წერილებისა და ბარათების მართებულად წერა და შედგენა.

აი, იმათთვის იქმნება სწორედ ზედ მისწრებული და ფრიად სასარგებლო სახელმძღვანელო ეს ჩვენ მიერ განზრახული და უკვე გამოცემული

„მიწერ-მოწერის კრებული“, მით უმეტეს რომ აქამომდე ქართულ ენაზე არა ყოფილა ამგვარი გამოცემა, თუ მხედველობაში არ ვიქონიებთ ამ საუკუნის დამდეგ (თუ არ ვცდებით 1815 წ. გამოცემულს „საზოგადო მდივანბეგობაჲ“ გოდერძი ფირალოვისას. ეს წიგნი დღეს ბიბლიოგრაფიული განძია და ერთი ცალი „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ წიგნთ-საცავშიაც ინახება.

რაც შეეხება ჩვენი მიწერ-მოწერის კრებულს“, როგორც პირველ ცდას და ნაბიჯს, რა თქმა უნდა, ზოგიერთი ნაკლი და შეცდომილება თავიდან მოშორებული არ ექმნება, მაგრამ შემდეგში, როცა დაკვირება და გამოცდილება შეგვაფარდებინებს და შეგვათვისებინებს ჩვენ სურვილს მკითხველ საზოგადოების ნამდვილ მოთხოვნილებასა და საჭიროებასთან, მაშინ, იმედი გვაქვს, ჩვენი „მიწერ-მოწერის კრებული“ შევასწოროთ, შევავსოთ და ერთი ათად გავაუმჯობესოთ. ჯერ-ჯერობით-კი დავჯერდით ამ ზომას ამ შინაარსით.

ვალერიან გუნია

ნ ა წ ი ლ ი პ ი რ ვ ე ლ ი

ორიოდე სიტყვა

საზოგადოდ ყოველ წერილზე.

ყოველი წერილი თუ ბარათი თავისთავად იგივეა, რაც საყოველღეო ჩვეულებრივი ჩვენი ლაპარაკი ანუ საუბარი, ხოლო ქაღალდზეა გამოყვანილი.

ამიტომაც ბარათი უნდა იქმნეს შედგენილი უსათუოდ მკაფიოდ და მარტივად, გასაგებად ადვილი და გასაგონად სასიამოვნო. ყოველივე ისრე სწორედ, როგორც მართებული და ჩვეულებრივი ლაპარაკი

არის ხოლმე ცხოველი და მკვირცხლი.

ესეთი თვისება დამწერს ღირსებად ჩამოერთმევა, ხოლო ზოგიერთების ვითომ-და ღრმა აზროვანი – ძნელად გასაგების ენით და პრტყელ-პრტყელი სიტყვებით აჭრელებული წერილები-კი ეხლა, ჩვენს დროში უადგილოცაა სასაცილოც.

წავიდა, – განჰქრა ის დრო, როდესაც მდაბიურ ქართულს იწუნებდნენ და ვერცაღა ღრმა ქართულს

– 6 –

ახერხებდნენ; ეხლა – რაც უფრო წერილი მოკლეა, ამკარა, მარტივი და მკვირცხლი – მით უკეთესია და უფრო ღირსეულიცა.

დიდი მნიშვნელობა აქვს აგრეთვე თვით **წერას**, ე. ი. ხელს. ისე ცუდი არა არის-რა, როგორც გაუგებარი ხელი და უშნო ბლაჯვნა, და არც რიგია, სხვა რომ არა იყოს-რა. აბა, რა საკადრისია, კაცს წერილი მისწეროთ – მთელი დღე იმის გარჩევასა და გამოცნობას მოანდომებინოთ და თვალები შიგ ჩააწყალეზინოთ.

კარგია კიდევ, თუ გაარჩია და მიხვდა წერილის საგანსა, თორემ ხშირად სრულიად წაუკითხავიცა რჩება ხოლმე ამგვარი წერილები. როცა წერილსა სწერთ, თქვენთვის-კი არა სწერთ, არამედ სხვისთვის, ამიტომაც ყოველთვის უნდა გახსოვდეთ, ის პირი ვისაცა სწერთ.

უკეთესია ნელა სწეროთ და გარკვევით, ვიდრე სწრაფად და ჯღაბნით. ხელის გასწორებაც ძრიელად დილია, თუ მოინდომებთ და გარკვევით წერას გულს დაუდებთ.

არა ნაკლები მნიშვნელობა აქვს თვით **ხელის მოწერასაც**.

ზოგი ისე მოაწერს ხელს, რომ ეშმაკიც ვერ გაარჩევს. სამწუხარო ის არის, რომ ზოგს ასეთი უცნაური და ჯანაბური ხელის მოწერა რაღაც დიდ-

რამედ მიაჩნია, თითქოს ასეთი გაურჩეველი ხელის მოწერით მისი რაიმე ღირსება მტკიცდებოდეს.

– 7 –

ჩვენის აზრით-კი გაურკვეველი ხელის მოწერა სხვა არაფერს მოასწავებს, გარდა დიდის უმეცრობისა და უზრდელობისას.

მრავალნი ამ შემთხვევაში, ეჭვი არ არის, ჰბაძა-ვენ ზოგიერთ გამოჩენილ მწერალთა და მოღვაწეთ, რომელთა გაურჩეველი ხელის-მოწერა სცოდნიათ, მაგრამ ამ მიმბაძველთ არ აგონდებათ ის გარემოება, რომ უმეტესობა იმ გამოჩენილ პირთა – თითქმის ოთხი მეხუთედი – კარგა და გარკვევით აწერენ ხელსა თუნდ ესეც არ იყოს, რაც დიდს და გამოჩენილს კაცს ეპატიება, იგივე პატარას თავის სიპატარავისათვის დანაშაულად ჩამოერთმევა ხოლმე.

ბარათებისათვის მომეტებულად ხმარობენ ესრედ წოდებულ ფოსტის ქაღალდს. **ქაღალდი ყოველთვის სუფთა უნდა იყოს.** უწესოებად ჩაითლება ნახევარ თაბახზე წერა. არზებისათვის საჭიროა უსათუოდ მთელი თაბახი ჩვეულებრივი საწერი ქაღალდისა; საკომერციო და ახლო პირებთან მისაწერ ბარათებზე შეიძლება თაბახის ერთი თავში დაბეჭდილი იყოს დამწერის სახელი და გვარი.

ყოველივე წერილზე, ბარათზე, არზაზე თუ სხვა საქმის ქაღალდზე უსათუოდ უნდა იყოს აღნიშნული **რიცხვი ე. ი. წელიწადი – თვე – და – დღე.**

აგრეთვე ქალაქი ანუ სოფელი ე. ი. ადგილი, საიდანაც იწერება წერილი.

ეს აუცილებელ საჭიროებას შეადგენს ყოველი წერილისას, განსაკუთრებით საკომერციო და საქმის

– 8 –

ქაღალდებისასა. რიცხვს სხვა და სხვა ადგილს უსმენ:

ხან წერილის თავში მარჯვნივ და ხან წერილის ბოლოში მარცხნივ: საკომერციო და საქმის ბარათებზე რიცხვი ზევით უნდა, ხოლო არზებზე და სხვა ამ გვარ ქალაქებზე ქვემოთ. კერძო მიწერ-მოწერაში-კი სურვილისამებრ – შეიძლება თავშიაცა და ბოლოშიც. ხოლო რიცხვის დასმა წერილის ბოლოში ნიშნავს პატივისცემას, ნამეტნავ, თუ წერილი ეგზავნება თქვენზე უფროსს, ხარისხოვან ანუ დარბაისელ კაცსა.

ყოველ წერილს თავისი შესაფერი **დასაწყისი** უნდა. მაგალითად: უცხო პირს – მოწყალეო ხელმწიფევ, თუ ბატონო, ანუ თქვენო მაღალ-კეთილ-შობილებავ, ანუ თქვენო ბრწყინვალელებავ, თქვენო აღმატებულელებავ და სხვა.

ხოლო თუ პატივისცემაცა გსურთ გამოაჩინოთ, მაშინ სახელი და მამის სახელიც უნდა მოიხსენიოთ.

ნაცნობებისა და ნათესავებისათვისა ასე იწყებენ: ძვირფასო, უსაყვარელესო, სანატრელო, სასურველო და სხვა.

ყოველ წერილს უსათუოდ მარცხნივ სიგძეზე სუფთა ადგილი უნდა ჰქონდეს დატოვებული არა ნაკლებ ორი თითის სიგანისა. შეიძლება მეტიც. ესეც პატივისცემის და ზრდილობის ნიშანია; აგრეთვე წესიერება მოითხოვს, რომ იგივე წერილი თაბახის ნახევრიდამ დაიწყოთ, ანუ ცოტა მოშორებით წერილის დასაწყისიდან.

– 9 –

როგორც წერილების და ბარათების დაწყება არის სხვა და სხვა ნაირი, აგრეთვე სხვა და სხვა ნაირია მათი **დასრულებაც**.

უცხო და მაღალ წოდების პირებთან წერილს აბოლოვებენ ასე: „ულრმესის პატივისცემით,“ ანუ „დავშთები თქვენი უმდაბლესი მონა ან მოსამსახურე“, ანუ კიდევ, „თქვენი აღმატებულების თუ თქვენი

ბრწყინვალეების უმდაბლესი ანუ უმორჩილესი მონა“; ხოლო ნათესავსა და ნაცნობთან: „თქვენი ერთგული, მხა თქვენი სამსახურისათვის, შენი დღეგრძელობის ანუ ბედნიერების მოსურნე“ და სხვა.

რაკი წერილი დაიწერა და გათავდა, დაკვეცა უნდა. წერილი შეიძლება ორ ნაირად დაიკვეცოს: ერთი – როცა პატივის-ცემის გამოჩენა გსურთ, მაშინ თაბახი ორად უნდა გადიკვეცოს და დიდ კონვერტში ჩაიდვას, ხოლო მეორე შემთხვევაში შეიძლება სამად დაიკვეცოს და ისე ჩაიდვას პატარა კონვერტში. ზოგნი კონვერტზე ლაქასაც აკვრენ, მაგრამ ეს ჩვეულება თან-და-თან ისპობა.

მგლოვიარობის დროს კონვერტს შავი ლაქა უნდა დეკვეცრას, ანუ თვით კონვერტი სამგლოვია-რო უნდა იყოს, ე. ი. კონვერტს ირგვლივ ნაპირებზე შავი ზოლი უნდა ჰქონდეს შემოვლებული. ესრეთივე შავი არშიანი უნდა იყოს წერილის ქაღალდიც, როდესაც წერილი სამგლოვიაროა ანუ სასამძიმრო.

– 10 –

არზის ქაღალდები ჯერ უნდა გადიკვეცოს სიგრძეზე, მერე სიგანეზე და, თუ სადმე გასაგზავნია, დიდს განგებ იმისათვის მომზადებულს კანვერტში უნდა ჩაიდვას.

ამის შემდეგ კონვერტზე იწერება ადრესი. პირველი საქმე ადრესის დაწერისა ის არის, რომ გარკვეულის ხელით იყოს წარწერილი. ადრესზედ ჯერ იწერება წოდება ანუ ხარისხი, მერე სახელი, მამის სახელი და გვარი და ბოლოს ადგილი, ქალაქი, ქუჩა და სახლი თავის ნომრით; ხოლო როცა წერილი იგზავნება იმისთანა ადგილას, სადაც ფოსტა არ მიდის, მაშინ მახლობელი ფოსტის სტანცია უნდა იყოს ზედ აღნიშნული და მერე სადაც გენებოთ გაგზავნეთ.

ზოგჯერ კანვერტზე ადგილი პირველად იწერება

და მერე-კი სახელი და გვარი, მაგრამ ზრდილობისა და პატივისცემისათვის ადგილს ბოლოში მოაქცევნ ხოლმე და იმასაც-კი მიაწერენ თუ ვისგან არის წერილი.

სხვა და სხვა გვარი წერილები

(მოკლე დარიგება წერილებისა და ბარათების შესადგენად)

ყოველს ადამიანს თავისი – მისებური – წერის კილო აქვს და, რა თქმა უნდა, ყოველი კაცის რაიმე

– 11 –

კერძო შემთხვევისათვის შესაფერი წერილის შედგენა ძნელზედ უძნელესია და თითქმის შეუძლებელიცა. ამიტომ ჩვენს „მიწერ-მოწერის კრებულში“ იქნება მოყვანილი მხოლოდ უფრო უსაჭიროესი და ცხოვრებაში გამოსაყენებელი წერილების ნიმუშები.

ყველა წერილები თუ ბარათები შინაარსის მიხედვით შეიძლება დაიყოს სხვა და სხვა ჯგუფად. ჩვენც, შეძლებისა დაგვარად, ვეცდებით დავყოთ ჩვენს „კრებულში“ წერილები იმ რიგზე, რა რიგსაც თვით ცხოვრება და მისი მოთხოვნილებანი გვიჩვენებს. ვიმეორებთ, ყველა წერილების ნიმუშებს ვერ შევადგენთ და არც საჭიროა; ჩვენ აქ დავასახელებთ მხოლოდ უმთავრესთა და უსაჭიროებს.

ა) პირველი რიგობის წერილებს, ჩვენის აზრით, უნდა შეადგენდეს **მოკითხვის ბარათები მშობელ-ნათესავებთან და მეგობრებთან**. ამ გვარ ბარათების წერას არც ერთი კაცი არ არის აცდენლი: ყველასა ჰყავს მშობლები, ნათესავები, მეგობრები და ნაცნობები.

მართლაც და, მოიძებნება განა სადმე იმისთანა ადამიანი, რომ არ ესიამოვნებოდეს და არ ეხალისებოდეს თავისიანთან მიწერ-მოწერა, თავისი სიმწუხარისა თუ სიხირობის, უბედურობისა თუ ბედნიერების გაზიარება თავის გულს მახლობელთან, ერთმანერთის ამბის და ვინაობის შეტყობა, ერთი მეორისათვის აზრთა და შთაბეჭდილებათა გაზიარება. მოკითხვის

– 12 –

წერილების შედგენა ძნელი არ არის; ესეთი წერილი რაც უფრო გულ-წრფელად არის ნაწერი, მით უკეთესია. რაც უფრო ბევრი ცნობებია შიგ მოქცეული და დაწვრილებით მოთხრობილი მით უფრო უმჯობესია და სასიამოვნო მკითხველისათვის.

თუ ის, ვისაც წერილსა სწერთ, თქვენი ახლო კაცია, მაშინ ყოველი თქვენი ნაბიჯის და ყოფა-ცხოვრების დაწვრილებით შატყობა მისთვის დიდად სასიამოვნოა და დაუფასებელი; ამიტომ სჯობს ყოველთვის სწეროთ ის, რასაც გული გეუბნებათ და მხოლოდ მარტო მაშინ, როცა გული გურჯით და თვით წერაც-კი მართლა ნამდვილადა გსურთ და გეხალისებათ. ერთის სიტყვით, მოკითხვის წერილი უნდა იყოს წრფელის გულით დაწერილი და სავსე გრძნობით გამსჭვალული. უამისოდ ძალ-დატანებითა და უნდომ რად ნაწერი ჩალადაც არა ღირს – არც სულს მიეკარება, არც გულს.

ბ) მეორე რიგობის წერილებს, თუ ასე შეიძლება, უნდა ვუწოდოთ **შესატყობინებელი ანუ მაუწყებელი ბარათები**. ამ გვარის ბარათებით ატყობინებენ და აუწყებენ ხოლმე ყველა ნაცნობსა თუ უცნობსა რაიმე ბედნიერებას თუ უბედურებას; ამისთანა ბარათებს კარგა დაკვირვება და მოფიქრება უნდა.

ხშირად მოხდება რომ ვისმე, მახლობელსა თუ შორეულს, უნდა აუწყოთ ვისიმე ან ფრიად სამწუხარო ამბავი ან დიდად სასიამოვნო; იმიტომ, როგორც

ერთსა აგრეთვე მეორე შემთხვევაშიაც, თვით კილო

– 13 –

წერილისა უნდა შეუსაბამოთ წერილის საგნის ბუნებას: სასიამოვნოს მხიარული და სამწუხაროს – დაღონებუ-
ლი. ყოველ შემთხვევაში წერილი მოკლე და მგრძ-
ნობიერი უნდა იყოს.

გ) მესამე რიგობის წერილებში მოვაქცევთ ბარა-
თებს **უცხო პირებთან და ნაცნობებთან სხვა და სხვა
საქმისა გამო**. ამ გვარი წერილების შედგენა ერთი
ორად უფრო ძნელია, ვიდრე პირველებისა. აქ სა-
ჭიროა კილო მშვენიერი, ენა წყლიანი, ზომიერება
და მოხერხებულება.

უცხო კაცის წერილს ყოველთვის უფრო მეტს
ყურადღებას აქცევენ და მეტად აკვირდებიან, ვიდრე
ნაცნობებისას. ხშირად მართო ერთი ამგვარ წე-
რილით აფასებენ ხოლმე იმ მიმწერავი უცხო კაცის
ცოდნას, ნიჭსა და ჭკუა-გონებას.

როგორადაც ძნელია პირველ შემთხვევაშივე უცხო
კაცთან ლაპარაკის ჩამოგდება, სწორედ ისე ძნელ-
დება ხოლმე წერილის დაწყებაცა; – და მართლაც,
ისე ძნელი არ არის-რა, როგორც ამ გვარი წერილის
დაწყება.

ამისთანა წერილები იწყება მომეტებულად დი-
დის ბოდიშით და ბოლოს ნელ-ნელაობით გადადიან
თვით წერილის საგანზე. რაც უფრო დინჯი და და-
მჯდარია ამისთანა წერილის კილო, მით უფრო უკე-
თესია. არც ოხუნჯობა, არც ენა მახვილავობა არ
უხდება ამგვარ წერილებს, ნამეტნავ ხომ, თუ მაღალ
წოდების კაცთანა გაქვთ საქმე.

– 14 –

თუ სათხოვარი გაქვსთ რამე, ისე უნდა სთხო-
ვოთ, რომ იმის ხასიათს და გუნებას შეეფერებოდეს,

ამისათვის საჭიროა წინადავე შეიტყოთ იმისი ხასიათი და ზნე-ჩვეულება. ზოგს ძრიელ უყვარს, რომ აქონ, ზოგს-კი ჭირივით ეჯავრება, ზოგს ჭკუა და გონიერობა მოსწონს, ზოგს გულწრფელობა და გულკეთილობა, ზოგს სიმართლე, ზოგს კიდევ პირ-მოთნეობა და სხვა.

ეს ყველაფერი საჭიროა მხედველობაში იქონიოთ და ამის შესაფერი კილოთი სთხოვოთ თქვენი სათხოვარი, მაგრამ არავითარი შემთხვევაში არამც და არამც მეტის მეტად თავი არ დაიმციროთ.

ვინც ჰფიქრობს, რომ ცრემლითა და გოდებით კაცს შეიძლება თავი შევაბრალოვო ის ძლიერ შემცდარია. ცრემლით და წუწუნით აჭრელებული წერილი მიზანს ვერ მიაღწევს. ყველაზედ უკეთესია ამ შემთხვევაში საქმის დასაბუთება და თავის გარემოებათა დასურათება. ეს უფრო ნამდვილი და სწორე გზაა და იმავე დროს ღირსეულიცა. წუწუნი და ცრემლი-კი თავისივე თავის დამამცირებელია.

როცა უფროსს სწერთ რასმე სჯობს პირდაპირ საქმეს შეუდგეთ, ამას არც წინასიტყვაობა უნდა, არც შესავალი. ამითი თუ არ მოიგებთ, არას წააგებთ. პირდაპირ საქმეზე ლაპარაკი უფრო კარგ შთაბეჭდილებას ახდენს, ვიდრე უადგილო და ტყუილად სიტყვის გაჭიანურება, რომელიც ხშირად ყბობაში ჩამოერთმევა ხოლმე კაცსა.

– 15 –

დ) მეოთხე რიგობის წერილები იქმნება, ეგრედ წოდებული, **მისალოცი, სანუგეშო და სამძიმრის ბარათები**. მართალია, ესეთი ბარათები მაინც და მაინც არც-კია საჭირო, მაგრამ რაკი ერთი და ერთი ცხოვრებაში მიღებულია, ჩვენც უნდა მივყვეთ ამ მოთხოვნილებას.

გონების თვალით რო შევხედოთ ამისთანა წერილებს, ადვილად დავრწმუნდებით, რომ მილოცვა

თუ სამძიმარი არც დამწერისათვისაც არის საჭირო და არც მიმღებისათვისა: არც დამწერსა და არც მიმღებს ამითი არცა-რა შეემატება, არცა-რა დააკლდება, მაგრამ, ვიშეორებთ, ცხოვრება და ზრდილობა მოითხოვს ამას და ცხოვრების მოთხოვნილებას ხომ ვერც ჩვენ გავუქცევით.

ამგვარ ბარათების წერაში პირველი საქმე ზომიერობაა. მილოცვაში თუ მისამძიმრებაში ადვილად შესაძლებელია კაცმა გადააჭარბოს და გადამლაშება ხომ არაფერ საქმეშიაც არ არის მოსაწონი.

როცა ამგვარ წერილს მახლობელსა სწერთ, მაშინ კიდევ ცოტად თუ ბევრად საქმე ადვილდება, და როგორც უნდა მისწეროთ, ის მაინც თქვენს გულწრფელ სიტყვას, როგორც თქვენი მახლობელი კაცი, გულ წრფელადვე მიითვლის. უცხო კაცთან-კი მილოცვის თუ მისამძიმრების წერილიც ისრევე ძნელია, როგორც ზემორე ნახსენები წერილები. განსაკუთრებით დიდი ხერხი უნდა სამძიმრის წერილს, რადგან ხშირად ერთ უალაგო სიტყვას შეუძლიან ძველი

– 16 –

ჭრილობის ხელახლად აშლა და ეს ხომ ნუგეშიც აღარ გამოვა. კილო ამგვარ წერილებისა, უნდა იყოს მეტად მგრძნობიარე.

ე) მეხუთე რიგობაში უნდა ჩავთვალოთ **გასაცნობი** (წარსადგენი) ანუ სათავდებო, ან კიდევ როგორც ამბობენ, **სარეკომენდაციო წერილები** ამ გვარი წერილებით წარადგენენ და გააცნობენ ხოლმე თავის მახლობელ კაცს იმ პირს, რომლისათვისაც უნდათ მას რამე სთხოვონ.

სარეკომენდაციო ბარათების წერა დიდს სიფრთხილით უნდა. სწორედ ძრიელ კარგად უნდა იცნობდეს კაცი კაცს, რომ სხვასთან უთავდებოს და არა თუ თავისი თავი, არამედ ის თავისი მახლობელიც კი მახეში არ გააბას; ეს ძლიერ ადვილი მოსა-

ლოდნელია, თუ ვინიცობაა ის თქვენ მიერ წარ-
გზავნილი ანუ გაცნობილი კაცი ურიგო გამოდგა და
არ გაამართლა თქვენი სიტყვები და თქვენი იმედი.

ამას გარდა ესეც უნდა კარგად მოიფიქროთ და
ასწონ-დასწონოთ: ექმნება იმ თქვენ წერილის და
თავდებობას რაიმე ძალა და მნიშვნელობა თუ არა.
ამისათვის, სჯობს, ჯერ უწინარეს კარგა მოიფიქ-
როთ: რავდენად პატივსაცემი ხართ თქვენ თვითონ
იმ თქვენ ნაცნობის თვალში, რამდენად პატივ-სადები
იქნება ის თქვენი წერილი და რამდენად მართლა,
სანდოა ის თქვენი სათავდებო პირი. უნდა მხედვე-
ლობაში იქონიოთ ამასთანავე ესეც: შეუძლიან.იმ:
თქვენ მახლობელ კაცსა, ვისაც წერილსა სწერთ, ძა-
ლიან გულითაც რომ მოინდომოს, აგისრულოთ
თხოვნა თუ ვერა.

– 17 –

ეს სიფრთხილე და მოფიქრება საჭიროა სამსა-
ვესათვის: ვინცა სწერს, ვისაც სწერენ და ვისზედაცა
სწერენ. რეკომენდაციის წერილში მოიხსენებენ უპირ-
ველესად იმ მიზეზებს, რომელმაც გამოიწვია თვით
წერილი და იმისი სათხოვარი, მერე აღუწერენ სა-
თავდებო პირის ღირსებებს, როგორც პატიოსანი და
გამოსადეგი კაცისას და ბოლოს დაურთავენ ბოდიშს
შეწუხებისათვის და სხვა.

ვ) მეექვსე რიგობაში მოჰყვება დარიგების **ბარა-
თები**. ამისთანა წერილების შედგენას ბევრი ცოდნა,
მკაცრი ენა, გონივრული და მოსაზრებული მსჯე-
ლობა ეჭირვება.

ხშირად მოხდება რომ ვინმე, ჩვენი მახლობე-
ლი, ნამდვილს გზას ასცდება, თავისი უმართებულო
საქციელთ პატიოსანი საზოგადოებიდან გამოირი-
ცხება და სხვა... საჭიროა გონივრული რჩევა: დროზედ
მისწრება მეგობრულის ანუ მამა-შვილურის დარიგე-
ბისა და აი ამისთანა შემთხვევებში კარგად შედგენილს

დარიგების წერილს კაი საქმე შეუძლიან.

როცა შეცდომილ ადამიანს პირ-უთვნელად და იმავ დროს სიყვარულით უხელთ თვალს თავის უწესო და შეუფერებელ საქციელზედ, ეჭვი არ არის, რომ ის გასწორების გზას დადგება.

თუ ამბობენ ხოლმე, რომ კარგს მთქმელს კარგი გამგონე უნდაო, ჩვენის აზრით, ცუდის გამგონს უფრო კარგი მთქმელი უნდა და დარიგების წერილებში პირველი საქმე კარგი თქმა არის. აქ

– 18 –

საჭიროა საბუთების ძალა და გონივრული აწონ-დაწონვა დასარიგებელის ყოფა-ქცევისა. ამასთანავე დარიგების დროს აუცილებლივ თვალ-წინ იქონიეთ დასარიგებელის ხასიათი, მისი ზნე-ჩვეულება, თავ-მოყვარეობა და სხვა.

იმ მხრით უნდა მოუაროთ დასარიგებელის ზნეს-ხასიათს, საიდგანაც უფრო მაგრა ჩაეჭიდებოდეს ხელი, როგორც უფრო მოუხდებოდეს და მოეხერხებოდეს მის ბუნებას. წერილი ზოგჯერ უფრო მკვახე სჯობიან, ზოგჯერ-კი ტკბილი, ხოლო ყოველ შემთხვევაში და ყოველთვის სიყვარულით უნდა იყოს გამსჭვალული ყოველივე სიტყვა წერილისა.

ზ) მეშვიდე რიგობის წერილებს ვუწოდებთ **მადლობის ბარათებს**. ამ წერილებზე ბევრი არა ითქმის-რა.

გრძნობა მადლობისა ისეთი რამ არის, რომ თვითონვე გამოსთქვამს თავის სათქმელს.

ჩვენ მხოლოდ ერთს ვურჩევთ: მადლობის წერილებში ნურც მეტის მეტად მაღლა ასწევთ თქვენს კეთილის-მყოფს და ნურც თქვენს თავს დაიმცირებთ. არც პირველი და არც მეორე არ არის სასიამოვნო. მადლობის წერილის კილო დამოკიდებულია თვით იმ საგანზე, რა საგანზედაც უთვლით მადლობას. რა თქმა უნდა, ურიგო არ იქნება რო მადლობის ბა-

რათში სამაგიერო რამე თქვენც დაჰპირდეთ, ხოლო თუ ის პირი, ვისაცა სწერთ, თანამდებობით და ხარისხით თქვენზე მაღლა სდგას, მაშინ სამაგიერო

– 19 –

გადახდაზე სიტყვაც არ ითქმის, რადგან უზრდელობაშიაც ჩამოგერთმევით და საწყენადაც დარჩება წერილის მიმღებსა. ყოველ შემთხვევაში მადლობის წერილებს უფრო მხიარული კილო შეჰფერის.

ფ) მერვე რიგგოისა იქმნება **საბოდიშო** წერილები ესეთი წერილი შედეგია რაიმე შეცდომისა ან შეცოდებისა და ამისგამო მუდამ ბოდიშის მოსახდელია.

ბოდიშის მოხდა შეიძლება ორ ნაირი იყოს: ერთი მართალი და გულწრფელი, მეორე-კი რაიმე გარემოებათა და სხვა და სხვა მიზეზებისა გამო გამოწვეული.

პირველ შემთხვევაში ჩვენ თავის თავად ვიხდით ბოდიშს, რადგან დამნაშავედა ვგრძნობთ ჩვენს თავს, ხოლო მეორეში-კი ან იმისთვის, რომ ხელ-ახლად აღვადგინოთ ჩვენი ღირსება, პატივი და სხვა, და ან იმისათვის რომ ვისიმე თვალში ყურადღება დავიმსახუროთ. ორსავე შემთხვევაში წერილის კილო რბილი და საბუთიანი უნდა იყოს და თან სინანულით გამსჭვალული.

თ) მეცხრე რიგობაში მოჰყვება **წყრომის** და **განკიცხვის ბარათები**. ეს წერილები ხშირია მშობელთა, ნათესავთა და მეგობართა შორის. ჩვენ გვაშფოთებს ზოგიერთი უწმაწური ქცევა ჩვენი მახლობელი კაცისა და ამისათვის ეკიცხავთ და ვუსაყვედურებთ ხოლმე იმათ.

პირველი საქმე ამისთანა წერილებში ზომიერობა-გადამლაშება საკადრისი არ არის; უკმეხი სიტყვე-

– 20 –

ბი და ურიგო ხსენება ადამიანის ღირსებას შეჰკლახავს და ამიტომ ხშირად სარგებლობის მაგიერ ვნების მოტანა შეუძლიან; თუმცა-კი, ვიმეორებთ, შეურაცხყოფისათვის შეურაცხჰყოფენ ხოლმე, მაგრამ აქაც არ უხდება უშვერი სიტყვების ხმარება, აქაც თავის შეკავებაა საჭირო, რადგან, სხვა რომ არა იყოს-რა, თვით დამწერის ღირსებასაც-კი ამცრობს და შეჰკლახავს უწმაწური სიტყვა-პასუხი.

ზომიერობა პირველი საქმეა ყველაფერში და თვით აფეთქებულ გულის წყრომაშიაც.

ი) მეათე რიგობის წერილებს ვუწოდებთ სამიჯნურო და საარშიყო წერილებს. ამ წერილებზე ცოტა არ ითქმის და ბევრის თქმა ბევრს დროს და ადგილს მოინდომებს. მხოლოდ ერთს ვიტყვი:

სიყვარული ისეთი ძლიერი და იმავ დროს თავის ნება რამ არის, რო ყოვლად შეუძლებელია კაცმა საარშიყო წერილებისათვის რაიმე რიგი და წესი დაადგინოს. რაც უფრო შმაგი, ცხოველი, წარმტაცი და ძლიერია საარშიყო ბარათის კილო, მით უფრო ძლიერი და ზედ გავლენიანია.

ია) მეთერთმეტე რიგობისაში უნდა მოვაქციოთ სხვა და სხვა არა საჭირო, მაგრამ ზოგჯერ აუცილებელი წერილები, მაგალითად: **მოწვევისა, მოპატიუებისა, თანახმობისა, უარესი მოგონებისა, დაცდისა** და სხვა. ამ ბარათების შედგენას ბევრი არაფერი უნდა-რა. საჭიროა მხოლოდ თქვენი სურვილი

ნათლად იყოს გამოთქმული და კილოც ყველგან ზრდილობიანი იყოს ნახმარი.

იბ) მეთორმეტე და უკანასკნელ რიგობაში უნდა მოვაქციოთ **საქმის წერილები**. ამ წერილებზე იმის მეტი არა გვეთქმის-რა, რომ ყოველ საქმის ბარათს, მართლა-და საქმის ნიშან-წყალი უნდა ეტყო-

ბოდეს. საქმის წერილებშივე იქნება მოყვანილი ან-დერძის წერილები, სხვა და სხვა საკომერციო და ხელშეკრულობის ბარათები, რწმუნების, ვექსილების და სხვა მრავალი საქმის ბარათებიცა.

რა თქმა უნდა, აქ ჩამოთვლილი თორმეტი რიგობის გარდა არის კიდევ მრავალ გვარი წერილები და ბარათები, რომელნიც ჩვენი საგნისთვის ისე საჭირო არ არის, როგორც აქ ჩვენ-მიერ მოყვანილი ნიმუშები მათის შინაარსის მიხედულობით.

ყოველს მიწერ-მოწერაში აუცილებელია აგრეთვე წოდების (ხარისხის) დასახელება, რომელიც მომეტებულ შემთხვევაში მოიხსენიება ხოლმე ან თვით წერილში, ბარათის დასაწყისში, ან ადრესში.

რადგან ჩვენ ჯერ-ჯერობით დღეს რუსეთის ხარისხის ხელში ვიმყოფებით, ამიტომ საჭიროა ვიცოდეთ რუსული ტიტულების სხვა და სხვა დასახელება, მით უფრო რომ ადრესზე ხარისხის თუ წოდების მოხსენება აუცილებელია.

– 22 –

ტიტულები არის სამხედრო, სამოქალაქო და სასულიერო.

ხოლო სამოქალაქო და სამხედრო ტატულები განიყოფება 14 კლასად.

პირველი კლასის ტიტულებს ეკუთვნიან: კანცლერები, გენერალ-ფელდმარშლები, მინისტრები, გენერალ-ადმირალები, დეისტვიტელნი ტაინი სოვეტნიკები.

მეორეს – გენერალი კავალერიისა, ინფანტერიისა, არტილერიისა, გენერალ-ინჟინერები, ადმირალები, დეისტვიტელნი ტაონი სოვეტნიკები, ობერ-კამერგერები, ობერ-გოფმეისტრები, ობერ-გოფმარშლები, ობერ-შენკები, ობერ-შტალმეისტრები და ობერ-ეგერმეისტრები მთავარ მართებლები, და

მინისტრები.

ამ ორი კლასის ხარისხების მექონეთ ეწოდებათ.

თქვენო მაღალ აღმატებულებაგ – Ваше Высочайшее Превосходительство.

მესამე კლასის ტიტულებს ეკუთვნიან: გენერალ-ლეიტენანტები, ვიცე-ადმირალები, ტაინი სოვეტნიკები.

მეოთხეს: – გენერალ-მაიორები, დეისტვიტელნი სტატსკი სოვეტნიკები, კონტრ-ადმირალები, გოფმ-მეისტრები, ობერ-პროკურორები, შტალ-მეისტრები, ობერ-ცერემონი-მეისტრები.

ამ ორის კლასის ხარისხების მექონეთ ეწოდებათ:

– 23 –

თქვენო აღმატებულებაგ – Ваше Превосходительство.

მეხუთეს – სტატსკი სოვეტნიკები და ობერ-გაუპ-ტმანები, ამათ ეწოდებათ.

თქვენო მაღალ-შობილებაგ – Ваше Высочайшее.

მექვსეს: – პოლკოვნიკები, კაპიტანები პირველი რანგისა და კოლჟუსკი სოვეტნიკები.

მეშვიდეს – პოდპოლკოვნიკები, კაპიტნები გვარდიისა, შტაბ-როტმისტრები, კაპიტნები მეორე რანგისა, ნადვორნი სოვეტნიკები.

მერვეს – კაპიტნები არმიისა, კაპიტან-ლეიტენანტები, როტმეისტრები და კოლეჟსკი ასესორები.

ამ მექვსე, მეშვიდე და მერვე კლასის ხარისხების მექონეთ ეწოდებათ:

თქვენო მაღალ კეთილ-შობილებაგ – Ваше Высочайшее.

ხოლო მეცხრედან მოყოლებული ვიდრე მეოთხმეტე კლასის ხარისხების მექონეთა, ე. ი. კაპიტნები, შტაბს-კაპიტნები არმიისა, პორუჩიკები, პოდპორუჩი-

კები, პრაპორშჩიკები, კორნეტები, მიჩმანები, ტიტულარიანი სოვეტნიკები, კოლეჟსკი და გუბერნიის სეკრეტრები და სენატის და სინოდის კოლეჟსკი რეგისტრატორები, ყველა ამათ ეწოდებათ: – **თქვენო კეთილშობილებავ – Ваше Благородіе.**

სასულიერო წოდების პირებს შემდეგი ტიტულები აქვთ და ეწოდებათ ასე:

– 24 –

მღვდელს – თქვენო ღირსებავ ან პატიოსნებავ – **Ваше Благословеніе.**

დეკანოზს და მონაზონს – თქვენო მაღალ-ღირსებავ ან მაღალ პატიოსნებავ – **Ваше Высокопреподобіе, Ваше Преподобіе, ანუ Высоко Благословеніе.**

ილუმენს, მონასტერის წინამძღოლს და არხიმანდრიტებს, – თქვენო მაღალ ღირსებავ ან მაღალ პატიოსნებავ **Ваше Высокопреподобіе.**

ეპისკოპოზებს თქვენო ყოვლად უსამღვდელოესობავ – **Ваше Преосвященство;**

მთავარ-ეპისკოპოსებს, ეგზარხოსებს და მიტროპოლიტებს – თქვენო მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობავ – **Ваше Высокопреосвященство.**

პატრიარქებს და კატალიკოსებს – თქვენო უნეტარესობავ ანუ უწმინდესობავ ანუ მეუფეობავ **Ваше Блаженство ანუ Ваше Святѣйшество.**

აზნაურისშვილებს – თქვენო მაღალ კეთილ შობილებავ – **Ваше Высокородіе.**

თავადიშვილებს – თქვენო ბრწყინვალეობავ – **Ваше Сіятельство.**

მთავრებს – თქვენო უგანათლებულესობავ – **Ваша Свѣтлость.**

დიდს მთავრებს – თქვენო უმაღლესობავ **Ваше Свѣтлость.**

მემკვიდრე ცესარევიჩსა – თქვენო იმპერატორებითო

ყოვლად უმაღლესობავ – Ваше Императорское Высочество.

– 25 –

ხოლო ხელმწიფე იმპერატორს თუ იმპერატრიცას – თქვენო, იმპერატორებით დიდებულებავ – **Ваше Императорское Величество**. ანუ ყოვლად უმოწყა-
ლესო ხელმწიფევ, თვით-მყრობელო, ყოვლად უგანათლე-
ბულესო თქვენო იმპერატორებით დიდებულებავ.

Ваше Императорское Величество
Всемилолюбивѣйшій,
Государь Императорь Самодержецъ.

უკანასკნელი სიტყვა

როგორ უნდა იხმაროს მკითხველმა „მიწერ-
მოწერის კრებული“!

ჩვენის აზრით არც ერთმა მკითხველთაგანმა არ უნდა გადასწეროს თავისათვის ამ წიგნიდამ არც ერთი წერილი; ეს ცოდვათ უნდა ჩაეთვალოს ყველას, რადგან აქ მხოლოდ ნიმუშებია მოყვანილი და არა ნამდვილი წერილები. ნამდვილ წერილში თქვენ უნდა შეიტანოთ ბევრი ისეთი ცნობები, რომლებიც, სანთლითაც რომ ეძებოთ, ამ ნიმუშებში არ მოიძებნება.

ამ კრებულის შემდგენელს რო წინადვე სცოდნოდა ეგ თქვენი საჭიროება, ადვილად შეგიდგენდათ მაგისტანა წერილს. მაშინ იმ წერილს, მართლაც, გადაწერის მეტი არა დასჭირდებოდა-რა, მაგრამ ეხლა კი ეს მოუხერხებელია, რადგან არავისი პირადი

– 26 –

გაჭირება ჩვენ სახეში არა გვქონია. ჩვენ საყოველ-
თაო სახმარებლად შევადგინეთ ეს კრებული და შე-
ვიტანეთ შიგ მხოლოდ მარტო ნიმუშები.

ვისაცა ჰსურს შეადგინოს რომელიმე წერილი ან
ბარათი, უნდა გადაშალოს იმისი ნიმუშების განყოფი-
ლება, გადაათვალიეროს მთელი განყოფილება, ამო-
არჩიოს ერთ-ერთი სანიმუშო წერილი და იმისდა მიხე-
დულობით შეადგინოს თავისი საკუთარი. ესრეთი შრო-
მიდან სასარგებლოა თვით დამწერისათვისაც, რა-
დგან იგი დააფიქრებს და გონებრივ მუშაობას
შეაჩვევს.

მზა-მზარეულის გადამწერი-კი მუდამ სხვის
ხელთ შემყურეა და, სულ მცირე რამ ბარა-
თის დაწერაც რომ უნდოდეს, თავისით ვეღარას
მოახერხებს.

ნაწილი მეორე

მოკითხვის წერილები

მშობლებთან, ნათესავებთან და მეგობრებთან

დედ-მამისაგან მისადმი

უსაყვარლესო შვილო, ან ძეო (სახელი უნდა)!

პირველად შენს უვნებლად ყოფნას და ყოველი
განსაცდელისაგან დაცვასა ყოვლად შემძლებელ
ღმერთსა ვთხოვ და მამობრივს ლოცვა-კურთხევას
წარმოგივლენ.

რა ამბავია, შვილო, რომ აქამდე არაფერს
მატყობინებ და პასუხს არ იძლევი ჩემს წე-
რილზე? განკვირვებას და უზომო მწუხარებას ვე-
ძლევი შენის დუმილის გამო. არა მგონია რომ სი-
ზარმაცით მოგდიოდეს. მაშ, შვილო, ავად ხომ არა
ხარ? ხომ არა დაგემართა-რა? მალე შამატყობინე
შენი ამბავი და დროით დაგვამშვიდე, თორემ მეტის

– 28 –

მოთმენა აღარ შემიძლიან. მომწერე უსათუოდ შენი
ამბავი.

იყოს შენზედ კურთხევა ზეციერის მამისა.

მარად შენი დღეგრძელობის მოსურნე

მამა შენი (სახელი და გვარი)

ბვირფასო, შვილო . . . . . !

უწინარეს ყოვლისა ვისურვებ შენთვის დღეგ-
რძელობასა და ყოველ წარმატებას; ამასთანავე არ
შემიძლიან არ მოგაგონო ზოგიერთი რამ, რომელიც
შენ, ვგონებ, დაგვიწყებია.

შვილო . . . . . ! სიზარმაცე ყველა სენზედ
უარესი სენია. შენ-კი თურმე, ამ ბოლოს დროს
ბეჯითობაზე ხელი აგიღია, და ზარმაცობას მიჰყო-
ლიხარ. ღმერთმა ნუ ჰქმნას, რომ ეს მართალი
იყოს! ეხლა შენ არც ისე პატარა და უჭკუო ხარ,
რომ შენ თვითონ არ იცოდე, რისთვისაც ხარ
სასწავლებელში. (ანუ საქმეში)

იბეჯითე შვილო, და ისე ხშირად ნუ მიეტანები
სხვა-და-სხვა სიამოვნებასა და დროს გატარებას.
ყველაფერს ამას თავის დროზე მოესწრები და ჯერ
კი ის დაამთავრე, რისგანაც ლუკმა პურს უნდა გა-
მოელოდე.

ეს ჩემი მამობრივი რჩევა მეგობრულად მი-

იღე და ნუ დაივიწყებ, რომ შენი ურიგო ყოფა-
ქცევა სიბერეს გამიმწარებს და სამარეში ჩამიტანს.

– 29 –

წერა ნუ გეზარება და ხშირად მაცნობე ხოლმე
შენი ავი და კარგი.

შენი მოსიყვარულე მამა . . . .

ჩემო საიმედო და ძვირფასო შვილო . . . . . !

შენც კარგად უწყი, რა მწუხარებაშია დედიშე-
ნის გული შენის მოშორებითა. ეს მწუხარება და მუ-
დმივი შენზედ ფიქრი და დარდი ეხლა ხომ უფრო
გაორკეცდა მაგ შენის დუმილითა. ეგოდენ ჟამმან
განვლო და შენგან-კი ჯერ ერთი ბარათიც არ მო-
გვსვლია, რომ გვეცნა რამე შენი ამბავი. არ ვიცი,
რას მივაწერო შენი ესეთი ქცევა. ნუ დაგეზარება
შვილო, და რაოდენადაც შესაძლო იყოს ხშირ-ხში-
რად გვაუწყე შენი ამბავი.

შვილო . . . . ! თავს გაუფრთხილდი, არსად
გაცივდე; ცუდს ამხანაგებს ნუ აჰყვები, რომ რამე უსი-
ამოვნობაში არ გაგრიონ.

არ იწყინო-კი, შვილო, ეს ჩემი რჩევა. ხომ იცი,
დედის გული მაშინ არის გახარებული, ოდეს ხედავს
თავის ძეს ყველასაგან საყვარელსა და პატივცემულ-
სა. სხვებრ შენს ამბავს ნუ მომაკლებ. იცოცხლე
კეთილ-წარმატებით და ბედნიერად, რომ დაატკბო
დღენი ჩემნი სიბერისანი.

შენი მშვიდობის ღმერთან მავედრებელი

დედა შენი . . . . .

– 30 –

ჩემო კარგო და ერთგულო შვილო . . . . . !

შენი ჩემდამი სიყვარული და პატივის ცემა სრულ-
იად მაკმაყოფილებს და მაბედნიერებს. აშკარად ვხე-
დავ, რომ ჩემს შენზედ ზრუნვასა და შრომას ფუჭად
არ ჩაუვლია. შენ ერთად ერთი მანუგეშებელი ხარ
ჩემის სიბერისა და ყოვლად შემძლებელი წარმოა-
ვლენს შენზე თავის წყალობასა და კურთხევას.

გვესმის რა შენი მეცადინეობა და ბეჯითობა ჩვენს
სიხარულს არა აქვს საზღვარი. დედაშენმა სიყვა-
რულით, კოცნით და ლოცვა-კურთხევით მოგიკითხა.
ნახვამდე შვილო. მე და დედაშენი თვალებს გიკოცნით.

ბედნიერი შენის დღეგრძელობითა

მამა შენი . . . . .

დედ-მამისაგან ასულისადმი

საყვარელო ასულო ჩემო (სახელი) !

უწინარეს ყოვლისა უფალსა ვსთხოვ შენსა და
შენი ქმარ-შვილის უვნებლად ცხოვრებასა.

დიდად მოხარული ვარ, რომ მრავალთაგანა
მესმის ყოველი კეთილი შენზე და შენს ყოფა ცხოვ-
რებაზედ. მჯერა, რომ შენ სიყვარულით ექცევი
ქმარსა და შვილებს და ოჯახს საკეთილ-დღეოთ
იღწვი, რადგან შენ პატარობიდანვე ჭკვიანი იყავი
და ყოველი კეთილ - სინდისიერება და შრომის სი-
ყვარული გქონდა გულში შთანერგული. მადლობა

- 31 -

უფალსა და შენს მფარველ-შემწე ღმერთსა, რომ
ყოველივე ჩვენი მეცადინეობა შენზე უნაყოფოთ არ
დარჩა.

გახსოვდეს შვილო, რომ პირველი საქმე ოჯა-
ხის რიგზე წამოყენებისა და ცოლ-ქმრულის ბედ-

ნიერობისა არის ქმრის მორჩილება და სიყვარული.

შენ ყოველის მხრით ბედნიერი ხარ, შვილო, და არც ღმერთი მოგაკლებს რასმე, თუ მუდმივ ესეთი ოჯახის მუყაითი და ქმრის მოსიყვარულე, მორჩილი და ერთგული მეუღლე იქნები. სხვაფერ გთხოვ, რომ შენს ამბავს ხშირად გვაუწყებდე. შენი ქმარი-კი სიყვარულით მომიკითხე, ხოლო საყვარელთა შვილთა შენთა პირზე ვაკოცებ.

შენი კეთილ-ცხოვრების და დღეგრძელობის მოსურნე.

მამა შენი . . . . .

სატრფოვ ჩემის გულისა, ასულო ჩემო . . . !

სიყვარულით მოგესალმები და ხილვად სასურველსა პირსა და თვალებს დაგიკოცნი მრავალ-ჯერ.

შვილო . . . . ! შენც კარგად უწყი და გახსოვს, რაოდენადაც შესაძლებელი იყო მშობლისაგან, შენის გვარის და წოდების შესაფერად აღგზარდე და დაგაყენე კეთილ გზაზე.

ჩემო კეთილო, ... ! თუმცა მრავალი კარგი და საქებარი მესმის მუდამ შენზედ, მაგრამ მაინც ნუ იწყენ დედის რჩევასა და დარიგებასა: ოჯახს, შვილ-

ებსა და ქმარს ისე უვლიდე, შვილო, ვითარცა შენი თვალის გუგასა.

მე იმედი მაქვს, რომ გამეტებულის მეცადინეობითა და გამრჯელობით, შენის საქები ყოფა-ქცე-ვითა და რიგიანის ცხოვრებით აღამაღლებ შენს თავსა, მეც, შენს მშობელსა და ადიდებ მთელ შენს გვარეულობასა. არ დაივიწყო, შვილო, რომ დედა-კაცი მხნე გვირგვინია ქმრისა და ბურჯია ოჯახის.

მომიკითხე საყვარელი სიძე ჩემი და სატრფო შვილის შვილები ჩემნი. ჩვენ ყველანი მშვიდობითა

ვართ და ვისურვებთ თქვენთვისაც მშვიდობასა.

დავშთები მუდამ შენი მლოცველი დედა შენი . . . . .

ძისაგან მშობელთადმი

მარად პატივცემულო და საყვარელო მამავ!

მივიღე რა თქვენი წერილი, მსგავსი სამღვთო დარიგებისა, გულს დარდები ჩამომეცალნენ და სიხარულმა აღმიტაცა ჯერ თქვენი უვნებლად სუფევისა გამო და შემდგომ ეგოდენ თქვენი მამობრივის ჩემდამი სიყვარულისა გამო.

მოწყალეო მამავ, ვით სიყრმეში ეხლაც ისრე მახსოვს თქვენი მამობრივი რჩევა-დარიგებანი და ღრმად მაქვს ჩანერგილი გულში ყოველი თქვენი სიტყვა.

– 33 –

ჩემი ამბის შეტყობა, უეჭველია, გესიამოვნებათ: მე თქვენის ლოცვა-კურთხევით ამ ჟამად ძრიელ კარგად გახლავარ, თუმცა ამ ორი კვირის წინეთ ცოტა უქეიფოთ ვიყავი.

მომიკითხეთ ჩემი ძვირფასი და უსაყვარელესი დედა, უთხარით რომ დღე და ღამ იმის მოგონებასა და ნახვას ნატვრაში ვარ!

ნუ მომაკლებთ თქვენს წერილებს.

იყავით დღეგრძელი თქვენცა და მთელა ჩვენი სახლობაც მრავალ-ჟამიერ. მე იქნება ცოტას ხნით ჩამოვიდე, თუ მალე მოვრჩი ჩემ საჩქარო საქმეებს.

დავშთები თქვენი უერთგულესი ძე . . . . .

ძვირფასო მშობლებო!

საცაა წელიწადი შასრულდება, რაც მე თქვენ-
თვის წერილი არ გამომიგზავნია, თუმცა თქვენი წე-
რილები ყოველ-კვირაა მამდიოდა.

მე წარმოდგენილი მაქვს, რაოდენ მწუხარებას
გამოივლიდით ამ ხანებში. ვინ იცის, რას არ იფი-
ქრებდით, რას არ მიაწერდით ჩემს სიჩუმეს...
გთხოვთ მაპატიოთ და მომიტეოთ. საქმე ის არის,
რომ აქამდე ავად-ვიყავი და განგებ არას მიწერებო-
დი; ეხლა ღვთის მადლით და თქვენის ლოცვა-კუ-
რთხევით ცოტა უკედ ვარ და, იმედი მაქვს, მალე
სრულებით მოვრჩე.

– 34 –

იცოცხლეთ დიდხანს თქვენი შვილების სასი-
ხარულოდ და საბედნიეროდ. ეხლა-კი ხშირ-ხშირად
გაუწყებთ ჩემზე ყოველისფერს, ოღონდ თქვენ ნუ
გამიწყრებით და მალ-მალე მომწერეთ ხოლმე თქვე-
ნი ამბები. ნახვამდინ. ორთავეს ხელებს გიკოცნით.

დავშთები თქვენი მორჩილი და მოსიყვარულე შვილი . . . .

ყოვლად კეთილო მამა ჩემო!

ეს არის ეხლა მივიღე თქვენი ბარათი და ვე-
შურები გიპასუხოთ. რაც თქვენგან დავალებული
მქონდა ყოველივე რიგზე და წესზე მოვიყვანე. ამას-
თან უნდა გამოგიტყდეთ, რომ თქვენ მიერ მოცე-
მული ფული შემომხეხარჯა, რადგან გზაზე ათასი სხვა
და სხვა მოულოდნელი ხარჯი გამომიჩნდა.

იმედია, რომ თქვენი მამობრივი გრძნობა არ
დამტოვებს ასე ხელ-ცარიელს უცხო მხარეს და, რა-
ოდენიც იქნება, შემეწევით. დარწმუნებული იყავით,
რომ საჭიროებისათვის გთხოვთ ფულსა და არ ტყუილ-
უბრალოდ.

ნახვამდე; ვისურვებ თქვენთვის ყოველს სიკე-

თეს და ბედნიერებას; მოუთმენელად მოველი იმ ნეტარ დღეს, როცა თქვენ და საყვარელ დედა-ჩემს სიყვარულით გადაგეხვევით კისერზე.

დავშთები თქვენის დახმარების იმედით,

მარად თქვენი პატივისმცემელი შვილი . . . . .

– 35 –

ძვირფასო მშობელო!

აგერ რა ერთი ხანია, რაც მოშორებული ვარ შენს კეთილს სახეს, ვერ მესმის შენი ალერსიანი ხმა, ვერ ვხედავ შენს სიყვარულით სავსე თვალებს, ვერ ვკოცნი შენს ძვირფას ხელებს და ვერ ვეხვევი ჩემს დედილოს.

მაღალმა ღმერთმა და ჩემმა გულმა იცის, რა რიგ ვესწრაფი შენსა ნახვას, შენთან ყოფნას და შენს მშობლურ კოცნა-ალერსსა; რა ვქნა, რომ გარემოება არ მიშვებს თქვენკენ, მაგრამ ღმერთია მოწყალე, იმედი მაქვს, მალე გნახავ და პატივისცემით დაგიკოცნი ძვირფას ხელებსა.

დავშთები თქვენი ძე (ან ასული) . . . . .

ასულისაგან მშობლებისადმი

უძვირფასესო მოწყალეო, ბატონო, მამა ჩემო . . . !

მომივიდა თქვენი წერილი სავსე მამობრივის მოწყალებით და კურთხევითა, რის გამო დიდი მადლობა შევსწირე უფალსა ღმერთმან და ღვთისმშობელმან ისე გაგახაროთ და გაგაბედნიეროთ, როგორც მე გამახარა თქვენმა წერილმა და გამაბედნიერა თქვენმა კარგა და უვნებელად სუფევამა.

ბატონო მამა ჩემო, თქვენი დარიგება, ვით მცნება ღვთისა ჩემთვის მუდამ ძვირფასი და ყურად-საღები

იყო და დღესაც ისე მივიღებ თქვენს რჩევა-დარიგებას, როგორც ზეცით მოვლინებულსა. მომიკითხევი ჩემი მარად სანატრელი და დაუფასებელი დედა ჩემი.

ჩემი შვილები მოკითხვას გითვლიან. და მათთან ერთად მეცა მრავალ ჯერ გაკოცებთ მოწყალე ხელებზე.

უმორჩილესი თქვენი ასული . . . . .

მარად კეთილო და სატრფოვ გულისა დედა . . . !

პირველად აღტაცებულის სიყვარულით მოგეხვევი და ჩემს უხვად მოწყალე გულსა და ხელსა მრავალ გზით დაგიკოცნი.

უმვირფასესო დედავ! თქვენი წერილი მივიღე და ღმერთს მადლობა შევსწირე, რომ თქვენც და მამა ჩემიც, ორნივე ჯანსაღად და მშვიდობითა ბრძანდებით. მეტი რაღა მინდა, თუ თქვენ კარგად მეგულებით. ყოველი სიტყვა თქვენის მოწყალე ბარათისა მარგალიტის ფასად მივიჩნიე. მერწმუნეთ დედა ჩემო, რომ არც ერთი თქვენი სიტყვა არ დამავიწყდება და ღრმად შთავიბეჭდავ სულსა და გულში, ხოლო კვლავად გთხოვთ, არ მომაკლოთ დედობრივ მოწყალეებასა თქვენსასა და გონივრულ რჩევა-დარიგებასა.

ჩემი ქალი და ვაჟი ალერსით და სიყვარულით თვალსა და ხელებს გიკოცნიან, თქვენი და პაპას ნახვა ენატრებათ და თქვენსკენ მიისწრაფიან.

ვისურვებ თქვენს დღეგრძელ ცხოვრებას, რომ მით ახარებდეთ გულსა თქვენის ასულისასა.

უმდაბლესი ასული თქვენი . . . . .

პაპისაგან შვილის-შვილს.

ბვირფასო ჩემო შვილის-შვილო . . . . !

ჩემო (სახელი) როგორა ხარ, რასა იქ, შენი საქმეები როგორ მიდის, რას აკეთებ? ყველაფერი მომწერე.

იშრომე და იღვაწე შვილო; სანამ ახალ-გაზრდა ხარ და ძალა გაქვს იმეცადინე. იცოდე, რომ კაცმა შენს ხანში უნდა შეიძინოს ცოდნა და გამოცდილება, თორემ მერე გვიანდა იქნება. ყოველი შენი მომავალი და ბედ-იღბალი დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორ მოიქცევი ეხლა.

დამიჯერე, მე შენს პაპას, ცხოვრებაში ბევრ ვაივავლახ გამოვლილ ბებერს, რომ რასაც ეხლა ხელიდამ გაუშვებ, სამემრისოდაც დაკარგული იქნება შენთვის და ვერას გზით ვეღარ დაიბრუნებ. ამას გარდა ისიც მინდა გირჩიო, რომ ცუდ-ყოფა-ქცევის კაცებთან და ურიგო ამხანაგებთან ნუ ჰმეგობრობ. მერწმუნე, ზიანის მეტს არაფერს შეგძენენ. ისევ დინჯი და საქმის მოყვარე ამხანაგი გერჩიოს. კარგი ამხანაგი ყოველთვის კარგს გირჩევს და ცუდს გზას აგაცდენს.

ასე შვილო, იშრომე და იღვაწე, რომ ჩვენ, შენის იმედით სულდგმულებმა, სიხარულით დავ-

– 38 –

ხუჭოთ თვალი და დამშვიდებით ჩავიდეთ სამარეში. დაუჯერე შენს მოხუც პაპას, რომელსაც შენ ასე უყვარხარ და მუდამა გლოცავს.

შენი პაპა . . . . .

შვილის-შვილისაგან პაპას

ყოვლად კეთილო და ძვირფასო, ბატონო პაპავ . . . . . !

გულითად მადლობას გიძღვნიტ და დიდ პატივისცემას განგიცხადებტ, ხრომ მეც ღირსი გამხადეტ თქვენის ბარათისა. მე დიდატ ვაფასებ თქვენს წერილს, მით უმეტეს, რომ დიდად ვარ დავალეზული თქვენის უზომო სიყვარულიტ.

თქვენი გამოცდილება და რჩევა ჩემტვის მეტად ძვირფასია და ვეცდები ყოველი თქვენი გონივრული დარიგება სასარგებლოდ გამოვიყენო და ჩემის შეძლებისა-და-გვარად ვიშრომო და ვიმეცადინო ჩვენის გვარეულობის სასახელოდ და სასიქადულოდ.

თქვენი გამოცდილება და თქვენი კეთილი გული ვის არ მოაქცევს, ვის არ დააყენებს კეთილ გზაზე. ყველა თქვენი სიტყვა ჩემტვის მცნებაა. გარწმუნებტ ჩემო პაპავ, რომ არასფრით არ შეეზურაცხვოვ თქვენს პატიოსან სახელს, პირიქიტ ვეცდები, რომ უფრო პატივსაცემი გავხადო. ღმერთმა ისეტი დღე ნუ გამითენოს რომ, ჩემის მიზეზიტ ვინმე გავაწბილო, ვისმე ჭუჭყი მოვაცხო და შევარცხვინო.

– 39 –

ბოლოს მოვითხოვ თქვენს ლოცვა-კურთხევას და ვისურვებ, რომ თქვენი გონივრული დარიგება და რჩევა კვალად არ მოაკლდებოდეს ხოლმე თქვენ საყვარელ შვილის-შვილს.

დავშთები თქვენი პატივისმცემელი შვილის-შვილი . . . . .

ძმისწულ-დისწულისაგან მამიდა-დეიდასტან.

საყვარელო და კეთილო მამიდა (ან დეიდა) . . . . . !

ვერ წარმოიდგენტ რა მძიმედ მეჩვენება თქვენი პატიოსანი ოჯახის მოშორება. საუკეთესო დრო

ჩემის სიყრმისა თქვენ ჭერ-ქვეშ გამიტარებია, და
რა საკვირველია, თუ მე ჯერ-ჯერობით უთქვენოდ
ჩემი ცხოვრება ვერც კი წარმომიდგენია.

ისე შევეჩვიე თქვენს რჩევასა და დარიგებას,
რომ უთქვენოდ ჩემი თავი ობლად მიმაჩნია. ზოგი
დედა იმდენს ვერ იზამს თავისი ღვიძლი შვილისა-
თვის, რამდენიც თქვენ ჩემთვის შრომა და ზრუნვა
გაგიწევიათ.

ჩემი პირველი სურვილი ის არის, რომ უფალ-
მა დღეგრძელ გყოთ და ბედნიერად გამყოფოთ,
რათა მეც არ მომაკლდეს თქვენი კეთილი რჩევა და
დარიგებანი.

თქვენი მოსიყვარულე და მარად პატივისმცემელი ძმის-
წული (ან დისწული)- . . . . .

–40 –

დეიდა-მამიდასგან ძმისწულ-დისწულს

საყვარელო ძმისწულო, (ან დისწულო) შვილო . . . !

ღვთის წყალობით შენ საუცხოვო ბედი გეწვია:
მშვენიერი კაცი გხვდა ქმრად. შენ ეხლა პატარა
ალარა ხარ და ამიტომ ბევრშია გმართებს ხასიათის
გამოცვლა, დადარბაისლება, დინჯი ყოფა-ქცევა.

გამიგონე რასაც გეტყვი, მე შენზე ხნით თუ
გამოცდილებით ბევრად უფროსი ვარ და ჩემი და-
რიგება რათ უნდა გეწყინოს.

შენს ახალს მდგომარეობაში პირველი საქმე
ქმრის სიყვარული და ერთგულებაა; გარდა ამისა
არ დაივიწყო, რომ ხალხში ავის გულისა და სუ-
ლისანი უფრო მეტნი არიან ვიდრე კეთილნი. ამი-
ტომ გირჩევ ერიდო, რაც კი შეიძლება, დიდ საზო-
გადოებას; აირჩიე შენთვის შენი შესაფერისი წრე და
იცხოვრე წყნარად და მშვიდად.

შენ ახალგაზდა და ჯერ კიდევ ლამაზი ხარ, ამიტომ ღვთის გულისათვის დინჯად იყავი; ნუ გაჰხდები ქვეყნის ყბად-ასაღები. ჭორისათვის სულ უბრალო მიზეზიც საკმარისია; ამიტომ ყოველისფერში ფრთხილად იყავი.

ეცადე შენი ცხოვრება ისე მოაგვარო, რომ ყველაფერში შენცა და შენი ქმარ-შვილიც ყველანი ბედნიერები იყვნეთ.

– 41 –

ამპარტავნობა და მედიდურობა არ ვარგა, როგორც არ ვარგა მეტისმეტი თავმდაბლობა ან გულუბრყვილობა.

იცოცხლე ბედნიერად შენის საყვარელის ქმრით. მომწერე ხოლმე შენი ამბები.

შენი მამიდა (ან დეიდა) . . . . .

ბიძისაგან დისწულს ან ძმისწულს

საყვარელო, ძმისწულო (ან დისწულო) . . . . !

რადგან ეგოდენი ხანი გავიდა მას აქეთ, რაც შენი უკანასკნელი წერილი მივიღე და შენის მშვიდობის ამბავი არა მესმის-რა, ამისათვის, გთხოვ, როგორც კი მოიცლი, დაწვრილებით შემატყობინო შენი აბავი.

ბევრი კარკი რამ გავიგე შენზე და ძლიერ მესიამოვნა, რომ ჩვენ გვარში შენისთანა ყოველისფრით ყოჩადი და კარგი გამოერია, – ხოლო უფრო სასიამოვნო იქნებოდა, ყოველივე ეგ შენ თვითონ მოგეწერა.

საყვარელო ძმისწულო! თუ რამე გჭირდებოდეს, ნუ დამერიდები და შემატყობინე; რასაც შევიძლებ, შენთვის არასფერს დავიშურებ. მართალია, ჩემი ღვიძლი შვილი არა ხარ, მაგრამ საკუთარ შვილზედ

უმეტეს მიყვარხარ. გიმეორებ, რაცა გსურდეს მაუწყე
და შეძლებისადაგვარად მუდამ დაგეხმარები.

შენი ყოველ კეთილის მოსურნე ბიძა შენი . . . . .

– 42 –

ძმისწულ-დისწულისაგან ბიძას

პატივცემულო ბატონო, ბიძა ჩემო . . . . !

თქვენმა ძვირფასმა წერილმა დიდათ მასიამოვნა,
რაკი შიგ სხვა მრავალ წყალობათა შორის აღმო-
ვიკითხე თქვენი კარგად ყოფნა და დღეგრძელობა.

ჩემი სურვილი და ნატვრაც ეგ არის, რომ მრავალ-
ჟამიერ სცოცხლებდეთ ასე ბედნიერად ჩვენდა
საამოდ და სანუგეშოდ.

ბიძა, ბატონო! მე ღვთის წყალობით და თქვენის
შემწეობით კეთილად ვცხოვრობ და არაფერი არა
მაკლია-რა უფროსებს ვუყვარვარ და საზოგადოე-
ბაში კარგად ვარ მიღებული. რა თქმა უნდა, ყველა
ეს სიკეთე თქვენი პატივისცემის გამო არის.

ჩემი თხოვნა თქვენდამი მხოლოდ ეს არის,
რომ თქვენმა მამობრივმა მოწყალებამ არ დამტო-
ვოს უნუგეშოდ და არ მომაკლებდეთ თქვენს რჩევას,
ხოლო თქვენ კი სცოცხლებდეთ ბედნიერად და
დღეგრძელად.

თქვენი უმდაბლესი მონა თქვენი ძმის წული . . . . .

ძმისაგან უფროსს ძმას

უსაყვარლესო და სანუგეშო ძმაო . . . . .!

მესმის უვნებლად ცხოვრება შენი, საქებური
ყოფა-ქცევა, შენი შრომის მოყვარეობა, დაულალავი

სიმტკიცე და სიმხნევე ყოველ საქმეში და აღტაცებას ჩემსას არ აქვს საზღვარი, რადგან შენა ხარ მარტო ჩვენი ნუგეში და ჩვენი გვარის სიხარული და სიქადული.

ეჭვი არ არის რომ ყოველივე ეს სიკეთე მიეწერება მხოლოდ შენს ნიჭს, შენს კეთილ-გონიერებას და ინებოს ღმერთმა რომ დღითი-დღემდე, წლითი წლობამდე აორკეცებდე და ადაყვავებდე მაგ შენს ნიჭისა და ღირსებასა.

ხოლო თუ ჩვენს ამბავს მოიხსენებ, ჩვენ ყველანი: უსაყვარლესნი მშობელნი ჩვენნი და და-ძმანი ღვთის წყალობით კარგადა ვართ და მუდმივ შენზედ ადვავლენტ ვედრებასა წინაშე ყოვლად შემძლებელისა, რათა გაკუთვნოს შენ ყოველი ბედნიერება და სიკეთე.

ძვირფასო ძმაო . . . . ! რატომ არ გვატყობინებ შენს ამბავს რატომ არას გვწერ? ხომ იცი რა სანატრელია ჩვენთვის შენი ამბავის ცოდნა და რარიგად სწუხდებიან მოხუცებულნი, როცა შენზედ არა გვესმის რა.

სხვებრ, ყველა შენი მეგობრები და ნაცნობები, აგრეთვე შენი მშობლები და ნათესავები მოკითხვას მოგახსენებენ შენგანაც პასუხს საჩქაროდ მოველი.

არ დამივიწყო. მმურად გეხვევი და გკოცნი.

უმორჩილესი ძმა შენი. . . . .

ძმისაგან უმცროსს ძმას

ჩემო კარგო, ძმაო. . . . . !

შენი სიყვარულით სავსე ბარათი მივიღე და ვმადლობ უფალსა, რომ ყველანი კარგად იმყოფებით.

შენ მისაყვედურებ, რატო მალ-მალე არასა გვწერო; ძმობას გეფიცები რომ ზოგჯერ იმდენი საქმეები მაქვს, რომ ხშირად ჭამისათვისაც ვერ ვიცლი, – და როცა კი თავისუფალს დროს ვიხელთებ, აკი ყოველთვისა გწერ ხოლმე.

მე ღვთის წყალობითა და თქვენის ლოცვა-კურთხევით კარგად ვიმყოფები. ამხანაგებს და უფროსებს ვუყვარვარ, საქმეები რიგიანად მიმყავს და ყველანი პატივით და სიყვარულით მეპყრობიან.

მეტი რაღა მოგწერო. აბა, რაღა დარიგება გინდა; შენ ეხლა სრული ვაჟკაცი ხარ, – მაინცა გთხოვ, რომ ჩვენ საყვარელ დედ-მამას მუდმივ პატივით ექცეოდე, ყველაფერს უჯერებდე და არას აწყენინებდე. პატარა და-ძმები დაარიგე ხოლმე და საქმეს შეაჩვიე. ხოლო რაც შეეხება ჩვენს მამულსა და სახლ-კარს, იმედი მაქვს, კეთილად წაჭრმართავ, რომ მტერი არ ახარო და მოყვარე არ ანაღვლო.

სხვებრ, მოკითხვა ყველას. არ დამივიწყო.

შენი ერთგული ძმა . . . . .

– 45 –

ძმისაგან დას

უსაყვარლესო დაო . . . . .!

მარად შენს დღეგრძელობას და ბედნიერ ცხოვრებას ღმერთსა ვთხოვ. კარგა ხანია მას აქეთ, რაც შენგან არაფერი ამბავი არ მომდის. დავიჯერო, დაგავიწყდით ან იმდენი დრო არა გაქვს, რომ შენი ამბავი შეგვატყობინო. ხომ იცი, ჩემო კარგო, რა სასიამოვნოა ყოველი სიკეთე შენის ოჯახისა, ყოვე-

ლი კაი ამბავი შენი და შენის ქმარ-შვილისა. გთხოვ, ამ წერილის მიღებასთანავე მაცნობო, როგორა ხარ ან შენ ან შენი საყვარელი მეუღლე და ან შენი მარგალიტი-შვილები.

თუ ჩვენს ამბავს მოიხსენებ, ჩვენ ყველანი კარგადა ვართ, მხოლოდ შენს მოგონებაშია ვართ სულა.

ჩვენებმა ყველამ ერთობ სიყვარულით მოკითხვა შემოგიტვალეს.

მომიკითხე ჩემი ძვირფასი სიძე და მრავალ-ჯერ დამიკოცნე შენი პაწაწა შვილები.

შენი მოსიყვარულე ძმა . . . .

დისაგან ძმას

უსაყვარლესო და უსატრფოესო ბატონო ძმაო . . . !

ჩემს მარად საყვარელს პირსა და თვალებს მრავალ გზით დაგიკოცნი და თქვენს უვნებლად ყოფნას ჩემს სასო მღვთისა მშობელს შევვედრი.

– 46 –

ხოლო თქვენი მოკითხვის ბარათისათვის დიდს მადლობას გიძღვნიტ მეც და ჩემი ქმარ-შვილიც დიდად ბედნიერი ვარ, რომ ჩვენი საყვარელი მშობლები და ნათესავები მშვიდობითა არიან.

ჩემო ძვირფასო ძმაო, შენც კარგად უწყი, რომ ოჯახში მუდამ ჟამს მრავალი საქმეა, მაგრამ ამითი მე თავს კი არ ვიმართლებ, პირიქით დიდადა ვკიცხავ ჩემს თავს, რომ აქამდე ვერა გაცნობეთ-რა.

თქვენ მაინც ნუ მომაკლებთ თქვენს კეთილ წერილებს და მაცოდინეთ ხოლმე ჩვენი მოხუცი მშობლების ამბავი, რომელთა იმედად და ნუგეშად დღეს მხოლოდ თქვენა ხართ. ჩვენი უმცროსი და-ძმების დაყენება კეთილ გზაზედა უფროსობა ისევ თქვენ გეკუთვნით და, იმედია, რომ თქვენი კეთილ

გონიერება და სიყვარულით აღსავსე გული ყოველთვის კეთილს განიზრახავს ჩვენი ოჯახის სასარგებლოდ.

მოგიკითხათ სიყვარულით თქვენმა სიძემ, ხოლო ჩემი შვილები კისერზე ხვევნას და ხელებზე კოცნას უთვლიან თავის ბატონ ბიძასა.

თქვენი კეთილი ამბის მოსურნე და მორჩილი და . . . .

სიმამრ-სიდედრისაგან სიძეს

უსაყვარელესო შვილო, ბატონო სიძე . . . . .

შენი წერილი მივიღეთ და ძრიელ გაგვახარა შენის და შენი ცოლ-შვილების ჯანმრთელად ყოფნამა.

– 47 –

შვილო, სიძე! შენ ყოველთვის პატიოსანი და გამრჯელი კაცად გიცნობდით და დღესაც იმედი გვაქვს, ერთი ათად აქციო ყოველი შენი ღირსება.

შენ თუმცა ჩვენი ღვიძლი შვილი არა ხარ, მაგრამ არც იმაზე ნაკლები ხარ; პირიქით შენზე უფრო მეტი იმედი გვაქვს, როგორც ჭკვიანსა, გამოცდილსა და შრომის მოყვარე კაცზე.

სხვებრ, ვისურვებთ როგორც შენს აგრეთვე შენის მეუღლისა და შენთა შვილებთა დღეგრძელობით ცხოვრებას ჩვენდა, მოხუცთა სასიხარულოდ და სანუგეშოდ.

იყავ მშვიდობით და იქმნეს შენზე კურთხევა უფლისა!

შენი მშვიდობის მსურველნი შენი სიმამრე და სიდედრე . . . .

სიძისაგან სიმამრ-სიდედრს

უპვირფასესნო და უმოწყალესნო ხელმწიფენო . . !

წერილი თავენის მოწყალებობისა მივიღე და როგორცა გებრძანებინათ, ყოველივე სიამოვნებითა და პატივით მოვისმინე.

სანამ ცოცხალ ვარ და მაჯაში ღონე მაქვს, იმედია, ჩემ ცოლ-შვილს გაჭირვებას არ ვაგრძნობინებ; ნამეტნავ ხომ იმისთანა მეუღლის ხელში, როგორიც მე ბედმა მარგუნა. მასთან ცხოვრებაც ტკბილი ყოფილა და გაჭირვებაც ადვილი ასატანი.

– 48 –

ესეთი ღვთისნიერი, პატიოსნებით აღსავსე, შრომის მოყვარე და ქმარ-შვილისთვის თავდადებული ადამიანი იშვიათია ეხლანდელ ქალებში, – რომ იტყვიან, ოჯახის ბურჯიო, სწორედ ისეთია. ასე წარმოიდგინეთ, რომ ჩემზე უბედნიერესი კაცი არავინ მიმაჩნია მთელს დედამიწის ზურგზე. დიდება ყოვლად შემძლებელ ღმერთსა და ათასი მადლი იმის მშობლებს ესეთი სათნო შვილის აღზრდისათვის.

ჩემო კეთილო ბატონებო, იცოცხლეთ დღეგრძელათ ჩვენდა სასიხარულოდ. იმედი მაქვს, რომ სხვა დროსაც არ მომაკლებთ თქვენს კეთილ რჩევადარიგებასა.

თქვენი ქალი და შვილის-შვილები ხელზე გოცნიან და მოკითხვას გითვლიან.

დავშთები თქვენი უმორჩილესი სიძე . . .

მამამთილ-დედამთილისაგან სძალს

უსაყვარლესო რძალო ჩემო . . . !

პირველად ვისურვებ შენსა და შვილთა შენთა უვნებლად ყოფნასა.

დიდად მოხარული ვარ, რომ ეგეთი კეთილი .და ყოვლისფრითა სრული გამოხველ, დიდათ სასიამოვნოა, რომ ეგეთი პატივისმცემელი ხარ შენი მოხუცებული დედამთილისა. (ანუ მამამთილისა) მერწმუნე, შვილო, ეხლა სიკვდილიც სასიამოვნოდ მიმაჩნია,

– 49 –

რაკი გული დამშვიდებული მაქვს შენის კეთილის ქცევითა.

შვილო. . . ! ძრიელ სასურველი იქნება ჩვენთვის, რომ შენ შენის შვილებით გვესტუმრო რამდენისამე ხნით. თუ შენ არ გეცლება, შენი შვილები მაინც გამოგვიგზავნე.

მარად ღმერთთან მავედრებელი შენის ბედნიერებისა . . . .

სძალისაგან დედამთილს ან მამამთილს

**უძვირფასესო, და ყოვლად პატივსაცემო
მოწყალეო ხელმწიფევ, ბატონო მამავ! (ან დედა)**

თქვენმა ბარათმა სიყვარულითა და მოწყალეობით სავსემ დიდად გაგვაბედნიერა. მადლობა უფალსა, რომ კარგად და ბედნიერად ბრძანდებით.

ჩვენს ამბავს თუ იკითხავთ: ჩვენ, ღვთის წყალობით, არა გვიშავს რა და თუ გარემოებამ ხელი არ შეგვიშალა დიდის სიამოვნებით მივიღებთ თქვენს დაპატიუებას; ხოლო თუ, ვინიცობაა, მე ვეღარ მოვახერხე, მაშინ ჩემ მეუღლეს და შვილებს უსათუოდ გაახლებთ.

მე ღირსი არა ვარ ეგოდენ თქვენის ქებისა და პატივსა. ნეტავი ღმერთმა შემამღებინოს და მე მთელი ჩემი სიცოცხლე ჩემს ქმარსა და შვილებს შევწირო! განა ამათზე უკეთესი და ამათზე უძვირფასესი სხვა ვილა უნდა მეგულებოდეს ამ ქვეყნად.

– 50 –

სხვებზე თქვენმა შვილის შვილებმა და ჩემმა საყვარელმა ქმარმა პატივით და სიყვარულით მოგიკითხათ და მრავალ გზით ხელეხი დაგიკოცნეს.

თქვენი დღეგრძელობის მოსურნე და უმდაბლესი თქვენი ასული . . .

მამამთილ-დედამთილისაგან ქვრივ სძალთან

ძვირფასო, შვილო და ნუგეშო . . . !

ღმერთს ვსთხოვ შენს და შენის შვილების უვნებლად ცხოვრებასა. რა ხანია, შვილო, შენი წერილი არ მომსვლია და ძრეილაცა ვწუხვარ დაგვიანებასა.

თუმცა დარწმუნებული ვარ, რომ შენის კეთილგონიერებით არა-რა დაუშავდება არცა სახელსა შენსასა და არცა თუ ჩემს ძის ობოლთა, მაგრამ მაინც ვერ ითმენს ჩემი გული თქვენის ამბის ესოდენ დაგვიანებასა, ამისათვისა გთხოვ, თქვენი ამბავი ყოველისფერი დაწვრილებით დაუყოვნებლივ შამატყობინო. (თუ რამე საქმეა აქ დაიწერება)

ძვირფასო ჩემო. . . . ! შენც კარგად უწყვი, რომ ჩვენი უბედურობის შემდეგ მარტო შენ და შენი ობლები-და დარჩით ჩემს ნუგეშად, ჩემი სიცოცხლის ლამპრადა და ნუ გიკვირდება, შვილო, რომ ვწუხვარ ლა დღე და ღამე თქვენკენა მაქვს გონება. მართალია, მცირე ხნით მოვშორდით ერთმანერთს, მაგრამ გული მაინც ვერ ითმენს და მარად ჟამ ეს-

წრაფის შენსა და შენი შვილების ნახვასა.

უძვირფასესი შენი შვილები მრავალ-გზით და-

მიკოცნე.

შენი მოსიყვარულე დედამთილი (ან მამამთილი) . . .

ქვრივი სძლისგან მამამთილ ან დედამთილთან

**ყოვლად პატივცემულო და მოწყალო
ბატონო დედა (ან მამავ). . . .**

დაუფასებელია ყოველი ნუგეში და მამობრივი ზრუნვა ამისთანა მარტოდ დარჩენილი ადამიანისათვის, როგორაც მე ვარ ეხლა; ამისათვის მეტად ძვირფასი და სასიამოვნო იყო ჩემთვის ეგ თქვენი წერილი. გვასიამოვნა ნამეტნავ თქვენი კარგა მყოფობის ამბავმა, და იმედია, ღმერთი ყოვლისა შემწყნარებელი დაგიფარავთ შემდეგშიაც ყოველი განსაცდელისაგან ჩვენდა საამოდ და საბედნიეროდ.

ბატონო დედა, (ან მამა) თქვენი წასვლის შემდეგ შვილები მოსვენებას არ მაძლევენ და წამ-და-უწუმ მეკითხებიან, – ჩქარა მოვა დიდიდედაო (ან პაპა).

ჩვენ ყველანი კარგათა ვართ, მხოლოდ თქვენს ნახვას ვენატრებით (აქ საქმეზე დაიწერება)

სხვებრ, ხო მოგეხსენებათ, უთქვენობა რა ძნელია ჩემთვის და ამიტომ გევედრებით, საქმეებს რომ მორჩეთ, მალე ჩამობრძანდეთ და გაგვიადვილოთ ეს მწუხარე მარტოობა და მწარე ობლობა.

თქვენი უმორჩილესი და უმდაბლესი სძალი . . . .

– 52 –

გაზრდილისაგან გამზრდელს ანუ ძიძას

**უსაყვარელესო და დედისაებრ პატივსაცემო
გამზრდელი ჩემო (ანუ ძიძავ) . . .**

პირველად ღმერთსა ვთხოვ შენს მშვიდობით ყოფნასა და თან ვისურვებ ყოველთვის შენს ბედნიერ

ცხოვრებას.

ძვირფასო ძიძავ! (ანუ გამზრდელი) ბოდიშს მოვითხოვ რომ ეგრე ხშირად არა გწერ წერილსა. გარწმუნებ ეს იმისათვის კი არ მომდის, რომ შენი სიყვარული ნაკლებადა მქონდეს, თორემ ამაში ხომ შენ თვითონაც კარგადა ხარ დარწმუნებული რაც გინდ ავი და სიკეთის დაუნახავი იყვეს კაცი, ძნელია, ამოირეცხოს გულიდან ის ამაგი და შრომა, რაც მისთვის დედას ანუ გამზრდელს დაუდვია. დედას თუ ძიძის ძუძუსთან ერთად ინერგება კაცის გულში სიყვარული და პატივისცემა მათდამი, და ეს გრძნობა მას თან-და-თან ეზრდება და უდიდდება.

ჩემო ძვირფასო ძიძავ! შენ კარგად იცი, რომ ყოველი შენი საამო-რამ ჩემთვისაც მუდამ სასურველია და ამიტომ, ნუ მომერიდები, და თუ რაიმე გენებოს ანუ საჭირო იყოს ხოლმე, მაუწყე. დიდად დავალებული ვიქნები შენგან, თუ მიზეზს მომცემ შენის სამსახურისასა, თუმცა კი ძნელზედ-ძნელია გადაიხადოს კაცმა თავისი ვალი შენსაებ დედობრივი მოსიყვარულე და მზრუნველი გამზრდელისა.

– 53 –

მე მშვიდობითა ვარ და ამასვე ვთხოვ შენთვის-საც ყოვლად შემძლებელ უფალსა.

შენი გაზრდილი და პატივისმცემელი. . . .

ძიძისგან გაზრდილს

**ნუგეშო სულისა ჩემისა, მოწყალეო ხელმწიფევ
ჩემო . . . . . !**

მომივიდა თქვენი ძვირფასი, წერილი და მასთან თქვენი კარგად სუფევის ამბავი.

გმადლობ, ჩემო ხელმწიფევ, კეთილად მოგონებისათვის.

ისე სიხარულით გამყოფოს უზენაესმა, როგორათაც მე გამახარა და გამაბედნიერა ამ მოხუცებულობის დროს თქვენმა ყოვლის სიკეთით და სიყვარულით აღსავსე წვრილმან.

შვილო და ხელმწიფევე ჩემო . . . . ! ბევრი სიხარულისა და ბედნიერების ცრემლი გადმომადრქვევინა თქვენმა მოწყალე და ალერსიანმა სიტყვებმა. ეხლა რაღა მიჭირს მე საბრალოს, ან რაღა უნდა მინდოდეს თქვენის მარად დღეგრძელობისა და მშვიდობის მეტი.

სამოთხევე ჩემის გულისა და ნათელო თვალთა ჩემთაო! ჩემი თქვენდამი თხოვნა და ვედრება მხოლოდ ეს არის: არ მოაკლოთ ჩემს გულს ნუგეშისცემა და თქვენი ამბავი, რათა საფლავის კარამდე ვტკბე-

– 54 –

ზოდე თქვენის ბედნიერებითა და ყოველის სიკეთითა (აქ შეიძლება დაიწეროს)

ბოლოს ვისურვებ თქვენს მარად დღეგრძელობას, შემოგავლებთ ჩემს თავს და მხურვალედ დაგიკოცნით თვალებსა და ხელებს.

ბედნიერი თქვენი ძიძა (ანუ გამზრდელი) . . . .

ქმრისაგან ცოლს

ჩემო სატრფო და საყვარელო: . . . . !

უპირველეს ყოვლისა დაგიკოცნი პირსა და თვალებს. შევავედრებ მაღალ ღმერთს ჩვენი უმანკო შვილების თავსა.

ჩემო კარგო . . . . ! რა ამბავია, რომ აქამდე შენი წერილი არ მიმიღია. რამე უბედურება ხომ არა დამატყდა-რა თავსა? ავად ხომ არა ხარ? ღვთის გულისათვის დაუყოვნებლივ შემატყობინე ყოველივე

დაწვრილებით, თორემ ფიქრისა და დარდისაგან ვე-
ლარ მამისვენებია. (აქ შეიძლება საქმეზე დაიწეროს რამე)

სხვებზე გთხოვ ჩემი საყვარელი და სატროფო,
შვილები მრავალჯერ დამიკოცნო და სხვანი ყველა-
ნი ნათესავნი და ნაცნობნი მომიკითხო, ჩემზე ნურა
გეფიქრება-რა; მე კარგადა ვარ და, ღვთის წყალობით,
მალე მოვრჩები ყველა საქმებს და ჩქარა ველირსები
თქვენს ნახვას.

ჩემო კეთილო . . . ! მე თუმცა დარწმუნე-
ბული ვარ, რომ შენ არავითარი დარიგება და ჭკუის

– 55 –

სწავლება არ გეჭირვება, მაგრამ მაინც გთხოვ შვი-
ლებს ყური უფრო მეტად უგდო და სხვაფრივაც სა-
ქმე ისე დაიჭირო, რო მტრების სასაცილო არ გა-
ხდეთ და ვისიმე ყბად-ასაღები არ შევიქნეთ.

შენი საყვარელი და ერთგული ქმარი . . .

ცოლისაგან ქმარს

**უსაყვარელსო და უსატროფოსო, მოწყალეო
ხელმწიფევ, ნუგეშო ჩემო, ბატონო . . . !**

მივიღე რა მოწყალე წერილი შენი მაშინვე
კალამს მოვკიდე ხელი, რომ შენთვის პასუხი არ
დამეყოვნებინა. მიკვირს რომ აქამდის ჩემი წერილი
არ მიგიღია: სჩანს ან გზაში დაგვიანებულა ან სრუ-
ლიად დაკარგულა, თუ არა-და, რა ემართება, ვერ
გამიგია ეს მესამე წერილსა ვგზავნი და, არ იქნა, შე-
ნამდე ვერ მოაწია.

სხვა, ჩემო ხელმწიფევ, შენმა წერილმა ძრიელ
გამახარა შენის კარგის ამბის შეტყობითა. ვესწრაფი
მეც დაგამშვიდო: შვილებიცა და მეც, ღვთით, ჯერ
კარგათა ვართ და არა გვიჭირს-რა, ოღონდ უმე-

ნობა ძრიელ გვაწუხებს.

ყველა ჩვენი ნათესავნი და მოკეთენი მოკითხვას
გითვლიან და ჩვენთან ერთად მოუთმენელად მოგე-
ლიან.

– 56 –

ჩემო ბატონო, შენი დარიგება ყოველთვის ძვი-
რფასია ჩემთვის და სასიამოვნოც, თუმცა მე, როგორც
შენი ერთგული, შენს საწყენს არას ჩავიდენ. დარწ-
მუნებული უნდა იყო ჩემო ხელმწიფევ, რომ მე სასა-
ცილოდ არ გავხდი იმ კაცს, რომლის სიცოცხლევ
ჩემს საკუთარს სიცოცხლეზედ უფრო ძვირფასად მი-
მაჩნია.

სხვებრ, გთხოვ ხშირ-ხშირად შემატყობინებდე
შენს ამბავსა და მარტობას და უშენობას ამით მაინც
გაგვიადვილებდე. შვილები შენს ნახვას ენატრიან და
თან სიყვარულით ხელებს გიკოცნიან.

შენი უმდაბლესი მონა და მეუღლე . . .

წერილები მეგობართა შორის

მარად სარწმუნო მეგობარო . . . . . !

დიდი, მეტად დიდი ხანია, რაც შენზე არაფერი
ვიცი და არც შენგან მესმის-რა. ასეთი გულ გრი-
ლობა არ შეგფერის.

რა თქმა უნდა, როგორც ყველთვის, ისე ეხლაც
შენთვის ყოველგვარ სიკეთესა და ბედნიერებას ვი-
სურვებ მე თუ მიკითხავ, არა მიჭირს-რა, ოღონდ შენ-
გან დავიწყება გულ-გრილად ვერ ამიტანია. (თუ საქმე
რამეა აქ დაიწერება)

ძმაო და მეგობარო . . . . ! ამ წუთის-სოფელში არაფერი არ არის ხანგრძლივი და მტკიცე, ყოველივე წარმავალია გარდა მეგობრობისა.

მეგობრობა ამ ქვეყნად არც ჭკნება, არცა კვდება. თუმცა შენ ეგ არა გწამს, როგორც გემზნევა და ცოტ-ცოტაობით მივიწყებას მიპირებ, მაგრამ მე მაინც არ გეშვები და რამდენადაც ამ ჩვენს მეგობრობაზე შენ გული გიგრილდება, იმდენად მე უფრო და უფრო სიყვარული მიცხოველდება.

სხვებზე, მოვიკითხავ შენიანებს. კაცო, ნუ ზარმაცობ და მაცნობე ხოლმე შენი ამბავი – ან რას აკეთებ ან როგორ ატარებ დროს და სხვა-და-სხვა, ხომ იცი, შენი კარგი მეც მიაძება და ავი მეწყინება.

შენი უგულითადესი მეგობარი. . . .

ჩემო ძმაო და მეგობარო . . . . . !

პირველად ბოდიშს მოვითხოვ და თან დიდს მადლობასაც გიძღვნი შენი მეგობრულის სიყვარულისა და მოკითხვისათვის. მერწმუნე, მე ისე დანაშავე არა ვარ, როგორც შენა გგონია. საქმე ის არის, რომ მე ამ ხანებში ერთს მეტად მძიმე რასმე შევეჭიდე და ვეღარ მოვიცალე შენთვის რამე მეცნობებინა.

ჩვენ იმის გარდა რომ მეგობრები ვართ, პატარაობიდანვე ერთადა ვართ ძმურად შეზრდილნი

და დიდი სირცხვილია ჩვენთვის, რომ ერთმანერთი დავივიწყოთ. მე კარგადა ვარ ეხლა და საქმეებიც კარგად მიმყავს. იმედი მაქვს, მალე ისევ ერთად შევეყრებით და მაშინ ბევრს რასმეს განვუზიარებთ ერთ-

მანერტსა.

ეხლა კი იყავ მშვიდობით და ნუ დამივიწყებ.

დავშთები შენი ერთგული მეგობარი . . . . .

**მარად საამო და მუდამ ერთგულო
მეგობარო . . . . .!**

მინდა ბევრი რამ გისაყვედურო და ვერ მომი.
ხერხებია. არ მეგონა, რომ ასე მალე დამივიწყებდი.
მართალია, შენ ეხლა ბევრი საქმე გაქვს და ბევრ-
საცა შრომობ, მაგრამ დავიჯერო, რომ ერთი წე-
რილის დროც არა გქონდეს. რაც უნდა იყოს,
მე მუდამ მახსოვხარ და არა თუ მარტო მე,
არამედ ყველა ჩვენებსაც. ჩემმა ცოლმა და შვი-
ლებმა მოგიკითხეს. დღე ისე არ გავა რომ არ
მოგიგონოთ.

მართლა – რატომ შენ სურათს არ გვიგზავნი, ხომ
არ დაგავიწყდა, რომ დაგვპირდი? ნუ ზარმაცობ, მა-
უწყე ხოლმე შენი ამბები.

შენი მეგობარი და ძმა . . . . .

– 59 –

ჩემო კეთილო მეგობარო . . . . .!

შენ ყოველთვის მჯობნებიხარ შენის გულ-
კეთილობით და რათ გიკვირს, რომ ეხლაცა მჯობდე.
ჭეშმარიტად დამნაშავე ვარ შენთან და შენ სახლო-
ბასთან, რომ თქვენს მეგობრულ მოკითხვაზე პასუ-
ხი ესრე ძალიან დავაგვიანე. მეც ვიცი და შენც კარ-
გად უნდა იცოდე, რომ სახელი და ხსოვნა მეგობ-
რობისა არას დროს არ წარიხოცება ჩემის გული-
დამ, რაც უნდა დიდის ხნობით ვიყო მე შენგან
დაშორებული. მე ეხლა კარგადა ვარ, ხოლო დრო

გამოშვებით მცირე-რამ უქეიფობა შემოვიღე.

მშეიდობით; ვისურვებ შენს დღეგრძელობას
შენის პატიოსანი ოჯახის სასარგებლოდ.

მომიკითხე უმდაბლესის მოკითხვით შენი მეუღლე და
შენი შვილები კი თვალებში დამიკოცნე.

მარად შენი ერთგული მეგობარი . . . . .

მა უწყებელი ბარათები

უწყება ქორწინებისა და ნიშნობისა

ძისაგან მშობლებს

ყოვლად კეთილო და ძვირფასო, მშობლებო!

თქვენი სურვილი მუდამ ის იყო, რომ მე ცოლი
შემერთო. დღეს ვგონებ ეგ თქვენი წადილი ასრულ-

- 60 -

და. მე შევხდი ერთ იმისთანა ქალს, რომელსაც
ნამდვილად შეუძლიან უღელი გამიწიოს. ქალი
ახალგაზდა, მშვიდი, წყნარი, გონიერი და კარგის
ოჯახისაა: თქვენ ხომ მოგეხსენებათ (სასიმამროს სა-
ხელი და გვარი) ეგ არს ჩემი სასიმამრო. ნუ იფიქრებთ, რო-
მე აჩქარებული ვჩადიოდე რასმე, - კარგა მოფიქრების
შემდეგ გადავსწყვიტე მისი შერთვა, ხოლო ჯერ-
ჯერობით არ დავნიშნულვარ, რადგან თქვენი ლო-
ცვა-კურთხევა არ მიმიღია. იმედია, საჩქაროდ შემატ-
ყობინებთ თქვენს აზრს. ძრეელ კარგი იქნებოდა,
თუ თქვენ თვითონ ჩამოჰბრძანდებოდეთ. მაშინ ჩემი
ბედნიერება გაორკეცდებოდა. მოუთმენლად მოვე-
ლი პასუხს და მშობლიურ ლოცვა-კურთხევასა.

უმდაბლესი თქვენი მონა და მორჩილი შვილი . . . . .

მშობლისაგან შვილს

ძვირფასო და საყვარელო შვილო . . . . . !

შენ ძრეელ ჭკვიანად და პატიოსნად მოიქეცი, რომ შეგვატყობინე შენი სურვილი. ცოლის შერთვა ისეთი მძიმე რამ საგანია, რომ აჩქარება არ ვარგა. ამას გარდა ჩვენზე უკეთესს და გულწრფელს რჩევას და დარიგებას ვერ ვინ მოგცემს.

თუ მართლა შენი საცოლო ისე კარგია, როგორც შენ იწერები და შენც უყვარხარ კიდეცა,

– 61 –

ამაზე უკეთესი და სასურველი რაღა უნდა იყოს მხოლოდ ერთსა გთხოვ. კარგად ასწონ-დასწონე ყოველივე. ხომ იცი, ათჯერ გაზომე – ერთხელ გამოსჭერიო, ნათქვამია. შენც ნუ აჩქარდები და კარგად მოისაზრე ყოველივე, რაც მომავალში მოგელის. მაინც მე და დედა შენი სიხარულით გიცხადებთ ჩვენს თანხმობას და მასთან მშობლიურ ლოცვა-კურთხევას წარმოგივლენთ ახალი ცხოვრებისათვის.

რაც შეეხება ჩვენს ეხლა მანდ ჩამოსვლას, ყოვლად მოუხერხებელია და ქორწილისათვის კი, უსათუოდ მოგველოდე. მოუსვლელები არ დავდგებით.

შენი მზრუნველი მამა (ანუ დედა) . . . . .

დისაგან ძმას

საყვარელო ძმაო და ბატონო . . . . . !

ყოველი ჩემი ბედნიერება შენც ბედნიერებად მიგაჩნია. მე ეხლა სრული ბედნიერი ვარ. ძლივს

მივალწიე ამდენი ხნის სურვილს; შენი ძველი მეგობარი (სახელი და გვარი საქმროსი) ორის კვირის შემდეგ შენი სიძე შეიქნება – გუშინწინ ნიშნობა გვქონდა.

მე ვიცი, რომ შენც გაგიხარდება ეს ამბავი, რადგან შენც გინდოდა, რომ ასე მომხდარიყო. თუ ძმა ხარ, ჩამოდი და ამით ჩემს ბედნიერებას შეჰმატე

– 62 –

კიდევ ერთი სხივი. ეხლა ბევრს ვერაფერს მოგწერ და არც შემიძლიან.

დავშთები შენი ბედნიერი და . . . . .

ძმისაგან დას

ჩემო სანატრელო დაო . . . . . !

ჩემი წერილი გაგაკვირვებს კიდევ და გაგახარებს კიდევაც. წარმოიდგინე, მე დავინიშნე (სახელი და გვარი საცოლესი). ვიცი, გიამება, რადგან შენი კარგი ნაცნობია.

ჩემო კარგო, თუ არა ვცდები, ქალი ძრიელ პატიოსანი და შრომის მოყვარეა და ჩემს მდგომარეობაში მყოფს კაცსაც ხომ სწორედ ესრეთი ქალი ეჭირვება, და არა პრანჭი-გრეხია. იმედია, მე და (საცოლის სახელი) ბედნიერად ვიცხოვრებთ და ფეხზე წამოვაყენებთ ჩვენს ოჯახს. მალე გნახავ და მაშინ სულ დაწვრილებით მოგიყვები ყველაფერს.

ეხლა კი ნახვამდინ.

შენი ძმა . . . . .

ძისაგან მშობლებთ ადგილის მიღებაზე

მარად სანატრელნო მშობელნო . . . . . !

დიდად დამნაშავე ვარ თქვენს წინაშე, რომ აქამდე წერილი ვერ მოგწერეთ, მაგრამ რადგან ჯერ

– 63 –

მე თვითონ არ ვიცოდი, როგორ წავიდოდა ჩემი საქმე, ამიტომ ვამჯობინე დრომდე, სანამ საქმეს არ ვიშოვიდი, არაფერი შემეტყობინებინა.

ეხლა ღვთის წყალობით, როგორც იყო, სამსახურში შეველ (ან საქმე ვიშოვნე) და იმედი მაქვს ჩემი საქმე კარგა წავა. ჯერ თუმცა შრომის ფასი ცოტა მეძლევა, მაგრამ სამემრისოდ, იმედია, მომიმატებენ. მე ზარმაცობა არას დროს არა მყვარებია, და ეხლა ხომ სულ გავაორკეცებ ჩემს ბეჯითობას.

სხვა თქვენ როგორა ბრძანდებით? ჩემზე ნუ-რა გეფიქრებათ-რა. მე ძრიელ კარგადა ვარ და შეძლების-და-გვარად ვცხოვრებ ჩემის ჯამაგირზე და იქნება თვე-და-თვე ცოტ-ცოტა თქვენთვისაც გადაედო ხოლმე.

დავშთები თქვენი ერთგული შვილი . . . . .

მეგობრისაგან მეგობარს

ჩემო ძმაო და მეგობარო . . . . . !

ჩვენ ერთმანერთისათვის არას დროს არა დავიშლავს-რა; პირიქით პირველსავე შემთხვევაში გვიღიარებია ერთმანეთისათვის ჩვენ ჩვენი საიდუმლო.

აბა რას წარმოიდგენ, რა ჩავიდინეთ! . . . . .
წუხელ ღამ დავინიშნე (ამა და ამ კაცის ქალზე)
უნდა იცოდე, რა ბედნიერი ვარ! ასე მგონია,
ხელახლა დავიბადე-მეთქი; ყველაფერი მიცინის და

მეაღერსება. ნეტა იცოდე რა ქალია! ახალგაზდა, თვრამეტი წლისაა, კოპწია, ლამაზი და მშვენიერი მომღერალი!

შენ რაც გინდა სთქვი, და მე-კი დაგარწმუნებ, რომ, როცა შესაფერს ქალს შეჰხვდები, ძნელია თურმე არ შესტოპო სიყვარულის მორევში. იმედი მაქვს, ქორწილში დაესწრები, როგორც ძვირფასი ამხანაგი.

ჩემს საცოლეს უკვე გავაცანი შენი თავი და მოუთმენლად ელის შენს ნახვას; იმის მაგივრად მოკითხვას გითვლი.

ნახვამდინ, საყვარელო მეგობარო!

შენი ძმა . . . . .

ძისაგან მშობლებს ცოლის მელოგინობაზე

ძვირფასო მშობელნო!

ვესწრაფი გაუწყოთ მეტად სასიხარულო ამბავი. წუხელ დამ ჩემი ცოლი განთავისუფლდა მელოგინობიდან და მაჩუქა ერთი მშვენიერი ვაჟი-შვილი.

გაუწყებთ რა ჩემს ბედნიერება, იმედი მექნება, ჩამოხვალთ და ნათლობაში დაესწრობით. ჩემს ვაჟს თქვენი სახელი უნდა დავარქვა, ძვირფასო მამავ! მშობიარე კარგად არის და დედის ნახვასა ნატრობს. ჩამოდით უსათუოდ. მე ამისთანა შემთხვევაში გამოუცდელი ვარ და თქვენი დარიგება ძვირფასი იქნება.

მოგელით მოუთმენლად.

დავშთები თქვენი კეთილის მსურველი შვილი . . .

ქმრისაგან ცოლს კეთილად სუფევისა

ჩემო საყვარელო და სასურველო . . . . !

ეს არის ეხლა უვნებლად ჩამოველ (ქალაქის ან სოფლის სახელი) და ჩვენს ნაცნობთან ჩამოვხტი. საქმეებს მალე მოვრჩები და ბევრი-ბევრი, ორი კვირის შემდეგ დავბრუნდები. ჯერ-ჯერობით მეტს ვერა-სა გწერ. ნახვამდინ, ჩემო ძვირფასო, ვკოცნი ყმა-წვილებს; აბა შენ იცი.

შენი ერთგული მეუღლე . . .

ძმისაგან ძმას

ჩემო საყვარელო ძმაო . . . . !

ეს არის ეხლა მივიღე შენი წერილი, რომლი-თაც იუწყები, რომ ამ თვის გასულს ჯვარის წერას ვაპირებო. ძრიელ კარგი და პატიოსანი, მაგრამ ერთს რასმე გირჩევ; როცა ცოტა დამშვიდდები, სიხარული და მღელვარება გაგივლის, მაშინ ერთი გულ-დინ-ჯად ჩაუფიქრდი მაგ საქმეს. გულის თქმას ნუ აჰყვები. ეცადე, გული და გონება ცხოვრებას შეუფარდო და ისე გადაჭრა – ჰო თუ არა. შენს საცოლეს მე პირად ვერ ვიცნობ, მაგრამ რამდენიც მსმენია და გამიგონია, კარგი ქალი უნდა იყოს, რაიც მეტად სასიამოვნო და სასიხარულოდ დარჩება ჩემთვის. მე ყო-

– 66 –

ველთვის შენი ბედნიერების მსურველი ვყოფილვარ, ვიქნები კიდევცა და ამიტომა, გთხოვ, საწყენად ნუ დაგრჩება ეს ჩემი სიტყვები.

ჩემს მაგივრად მომიკითხე შენი საცოლე.

შენი ერთგული ძმა . . .

ძმისაგან დას პასუხად.

ჩემო პატარა და კარგო დაო . . . . !

დიდად გახარებული ვარ შენის ბედნიერებითა. მე უფრო ის მიხარის, რომ შენი გულით არჩეული შეიქმნა (სახელი და გვარი საქმროსი). ეს ყმაწვილი ყოველთვის პატიოსანი და ჭკვიანი კაცად იყო ცნობილი და ეგრეც არის.

მართალია, თქვენ ძრიელ მდიდრები არ იქნებით, მაგრამ მარტო სიმდიდრეში როდია კაცის ბედნიერება. პირველი საქმე სიყვარული და თანხმობაა. მე დარწმუნებული ვარ, რომ თქვენ ორთავე ბედნირად დაჰლევთ თქვენს ცხოვრებას.

ამ ცოტა ხანში იქნება ჩამოვიდე და დავესწრო შენს ქორწინებას. მაინც დარწმუნებული იყავი, რომ შენი ბედნიერება ჩემს სიცოცხლეზე ძვირად მიღირს. მომიკითხე შენი გულის არჩეული.

დავშთები შენი ბედნიერების მსურველი.

შენი ძმა . . . . .

– 67 –

მაუწყებელი ბარათი ქორწინებისა მშობელთაგან

მოწყალეო ხელმწიფევ!

აზნაური (ანუ თავადი, ანუ სხვა წოდების ვინმე) თეოფილე ივანეს-ძე ფრიდონიშვილი და მეუღლე მისი ელისაბედ პეტრეს-ასული გაუწყებთ ამითი თქვენ, მოწყალეო ხელმწიფევ, რო მათი კანონიერი ძე (ანუ ასული) ჯვარს იწერს თავადი სვიმონ მიხეილის-ძე ჯიმბარაშვილის ასულზე (ან ძეზე) თებრონია სვიმონის ასულზე. ქორწინება მოხდება კვირას, 12 მკათათვეს 189 . წ. წმ. სამების ეკლესიაში საღამოს 8 საათზე, და აქედანაც გთხოვთ პატივი გვცეთ

და მობრძანდეთ მათს სახლში (ამა და ამ ადგილას.)
აზნაური თეოფილე ივანეს-ძე და ელისაბედ პე-
ტრეს-ასული ფრიდონიშვილნი.

უწყება სიკვდილზე

შვილისაგან მამის მიცვალებაზე ბიძას

პატივცემულო და საყვარელო ბიძავ . . . . !

მწარე მოვალეობა მაიძულებს გაუწყოთ ჩვენიცა
და თქვენი უბედურებაც. წუხელ ღამ ძვირფასი მამა
ჩვენი მიიცვალა ამ სოფლით.

მისი ავადმყოფობის ამბავი თქვენც კარგად

– 68 –

მოგეხსენებოდათ და საშიშო თითქოს არა იყო-რა,
მაგრამ, ალბად, მისი ძვირფასი სიცოცხლე ღმერთს
ჩვენთვის აღარ ემეტებოდა და თავისთან მიუწოდა.

ჩვენ დიდით პატარამდე ამ მოუნელებელი სე-
ვდითა ვართ ყველანი შეპყრობილნი. ძნელია ჩვენი
ობლობა, მეტად ბევრნი ვართ მცირე წლოვანები!

დასაფლავება დანიშნულია ხუთშაბათს. ამოდით
ჩამოგვეშველენით და უკანასკნელი პატივსა სცემთ
ჩვენს ძვირფას მშობელს და თქვენს ერთგულს ძმას.

დავშთები თქვენი ძმის წული . . .

მამიდას ან დედიდას ძმის ან დის გარდაცვალებაზე

კეთილო და სანატრელო მამიდა . . . . !

რაოდენად სასიამოვნო იყო ჩემთვის თქვენთან
მიწერ-მოწერა ჩვენს კეთილ ცხოვრებაზე და ბედნიე-

რებაზე, იმდენად მძიმე და შემზარავია ამ ჩვენი უბედურების მოწვევა.

თქვენი საყვარელი ძმის წული (ან დისწული) გუშინწინ დილით გარდაიცვალა. ვერ წარმოიდგენთ ჩვენს მწუხარებასა და დაღონებასა ყველანი. თავზარ დაცემულები ვართ ამ მოულოდნელის უბედურობით.

დასაფლავებას კვირას ვაპირებთ და, იმედია, მობრძანდებით და ნუგეშს გვცემთ ჩვენ, მისი სიკვდილით გულ-დაწყვეტილთა.

დავშთები თქვენი მორჩილი ძმის (ან დის) წული . . . . .

– 69 –

მამისაგან ძეს ან ასულს დის ან ძმის გარდაცვა-
ლებაზე

საყვარელო ჩემო ძეო (ან ასულო) . . . . !

დიდი ხანია შენთვის წერილი არ მომიწერია და ეხლა კი ამ პირველი ბარათით უნდა გული მოგიკლა შენი წასვლის დროს შენი და . . . (სახელი) ძრიელ კარგად იყო და ვინ იტყოდა, რომ რაიმე დაემართებოდა. ამ ორი კვირის წინეთ გაცივდა ფილტვების ანთება დაემართა და წარსულ კვირა დღეს სული განუტევა. შენი შეწუხება და საქმიდანაც მოცდენა არ გვინდოდა და ამიტომ გუშინწინვე უშენოდ მივაბარეთ საფლავსა. წვერს ნუ ინაღვლი, შვილო! ყოველივე ღვთის ნებაა. თავს გაუფრდხილდი და რო მოიცალო მალე ჩამოდი, ეგებ შენით მაინც მოვიბრუნოთ სული მე და საბრალო დედა შენმა. იყოს შენზედ კურთხევა ღვთისა.

დავშთები შენი მოსიყვარულე მამა . . . . .

შვილის გარდაცვალებაზე მეგობარს

ჩემო ძვირფასო მეგობარო . . . . !

განგებამ ღვთისამან ინება ჩემი დასჯა. წარსულ
ორშაბათს დილის 8 საათზე გარდაიცვალა ჩემი ძვირ-
ფასი, ჩემი საუნჯე შვილი . . . . განქრა ყოველი ჩემი
იმედი და სიხარულიცა ამ მოხუცებულობის ჟამს.

– 70 –

ჩემი სიცოცხლე შეიქმნა ეხლა უსაგნო და უმნიშ-
ვნელო. ძნელია როცა ესეთ მოხუცებულობის დროს
ვკარგავთ შვილებს. ძნელია და მასთან შეუნელებე-
ლიც, თუ ის შვილი ერთად ერთი ნუგეშია ჩვენი მო-
ხუცებულობისა და არ ვიცით, ვინ-ღა უნდა დაგვიხუ-
ჭოს ჩვენ თვალები სიკვდილის დროს.

თუ დრო გქონდეს მნახე მცირეოდენი ხნით.

მე ეხლა ძვირად მიღირს ყოველი მანუგეშებელი
და ნამეტნავ ხო შენისთანა მახლობელი და ერთგ-
ული მეგობარი.

შენი ძმა და მეგობარი . . .

დედისაგან შვილს მამის ავადმყოფობაზე

ჩემო ნუგეშო და იმედო, შვილო . . . . !

ტანჯვით და შიშით შეპყრობილი გწერავ ამ
ბარათს. შვილო, მამაშენი ავად არის: მგონია ან-
თება აქვს. ექიმებისგან სანუგეშო არა მესმის-რა. არ
ვიცი რა ვქნა. შვილო, თუ მოახერხებ, უსათუოდ
ჩამოდი. შენი ჩამოსვლა გაახარებს, იქმნება ფეხ-
ზედაც წამოაყენოს, მით უფრო რომა სულ შენს ხსე-
ნებაშია. მოგელი, შვილო.

დედა შენი . . . . .

– 71 –

დედისაგან შვილს მამის გარდაცვალებაზე

საიმედო შვილო . . . . . !

სად მოვნახო სიტყვები ჩემის უბედურების და ტანჯვის ასაწერად. ეს არის, ეხლა დავკარგეთ მამა შენი. წვეთი დაეცა და ვერაფერი ვუშველეთ-რა. ეხლა მე მარტოდ-მარტო ვარ დარჩენილი ოხერ-ტიალად, უპატრონოდ; აღარა მყავს ამხანაგი, აღარა მყავს თქვენი და ჩემი მფარველი.

შვილო, ჩამოდი და შენ მაინც მიჰხედე და იმედი მიეც უბედურსა და უპატრონოდ დარჩენილ დედაშენსა. იცოდე, მოგილოდინებ და უშენოდ არ დავასაფლავებ.

მწუხარე და დაობლებული დედა შენი . . . . .

მამისაგან ძეს ან ასულს დედის გარდაცვალებაზე

საყვარელო შვილო . . . . . !

გამოუთქმელის ტანჯვით და გულის ტკივილით გწერ ამ რამდენიმე სტრიქონს. დედაშენი წუხელ ღამ გარდაიცვალა სახადისაგან. უკანასკნელი სულის ამოხდომამდე სრულს გონებაზე იყო და შენი სახელი ეკერა ენაზე.

– 72 –

ჩამოდი, ყოველ შემთხვევის გარეშე. შენი აქ ყოფნა საჭიროა, განსაკუთრებით ჩემთვის. უშენოთ ვერ გავძლებ.

მამა შენი . . . . .

მეგობრისაგან მეგობარს

მამის ან დედის გარდაცვალებაზე

ძვირფასო მეგობარო . . . . !

ჩემდა საუბედუროთ მე მაქვს მონდობილი გა-
უწყო შენ მეტად და ფრიად სამწუხარო ამბავი. შენს
ოჯახში უბედურობა დატრიალდა. მამა შენი (ან დე-
და შენი) უეცრივ გარდაიცვალა კვირას, საღამოს 3
საათზე. გაანებე თავი შენს საქმეებს და, იჯდე თუ იდ-
გე, ჩამოუსვლელი არ დადგე. მეტის მწუხარებით დე-
და შენი სასოწარკვეთილებაშია და თითონაც არ
ესმის რასას ჩადის. ჩამოდი, ჩქარა ჩამოეშველე.

მოგელით მოუთმენლად.

შენი მეგობარი . . . . .

ამხანაგისაგან ამხანაგს ავადმყოფობაზე
ან გარდაცვალებაზე

ძმაო და მეგობარო . . . . . !

ისე არას დროს არ მზარებია ბარათის მოწერა,
როგორც ეხლა. საქმე ის არის, რომ თქვენი ძმა . . . . .

– 73 –

ძრიელ ავად არის. არა მგონია, მოუსწროთ. ყო-
ველ საათს შეიძლება გათავდეს მისი პატოსანი
სიცოცხლე. თქვენი დედა და დები მეტად შეწუხებ-
ულნი არიან. ჩამოდით, ჩამოხედეთ; ოჯახს მოვლა
უნდა და პატრონობა.

თქვენი კეთილის მსურველი . . . . .

ამხანაგისაგან მამას შვილის ავადმყოფობაზე

პატივცემულო ბატონო . . . . !

გაუწყებთ საჩქაროდ, რომ საყვარელი შვილი
. . . . . მძიმე ავადმყოფია. ექიმებს იმედი აღარა
აქვთ. თქვენი გულკეთილობის ამბავი ბევრჯელ მსმე-
ნია და ამიტომა გწერთ, რო ჩამობრძანდეთ და უპა-
ტრონოთ თქვენს საყვარელ შვილს.

დავშთები თქვენი პატივისმცემელი . . . . .

მაუწყებელი ბარათი ჭირისუფალთაგან
გარდაცვალებაზე

მოწყალო, ხელმწიფევ . . . . !

აზნაური მიხეილ გოდერძის-ძე სარიდანიშვილი და
დედა მისი ანნა ეგნატეს ასული ამითი მწუხარებით იუ-

– 74 –

წყებან, რომ ძვირფასი მამა პირველისა და საყვარელი
მეუღლე მეორისა **გოდერძი თევდორის-ძე სარიდანი-
შვილი** გარდაიცვალა პარასკევს, იანვრის 15 დღესა,
ნაშუადღევს ხუთს საათზედ. დასაფლავება მოხდე-
ბა ხუთშაბათს, დილის ათ საათზე წმ. იოანე ნათ-
ლისმცემელის ეკლესიაში, სადაც იქნება გადახდილი
აგრეთვე პანაშვიდი განსვენებულის სულის მოსახსე-
ნებლათ, – გატყობინებენ რა ამ უბედურებას, ჭი-
რისუფალნი გთხოვენ პატივი სცეთ და მობრ-
ძანდეთ ხსენებულ ეკლესიაში მიცვალებულის დასა-
ფლავებაზე.

აზნაური მიხეილ გოდორძის-ძე და
ანნა ეგნატეს ასული სარიდანიშვილები.

ბარათები უცხო პირებთან და ნაცნობებთან

სხვა და სხვა საქმის გამო

მთხოვნელებისაგან უცხო პირებს

მოწყალეო ხელმწიფე,
ბატონო . . . . . !

თუმცა ბედნიერი არა ვარ თქვენის პირადის ცნობითა, მაგრამ მე მაინცა ვბედავ თქვენთან გაცნობას ამ წერილის საშუალებით და, იმედია, რომ ჩემი თქვენდამი მუდმივი ღრმა პატივცემა და სიყვარული მითავდებებენ თქვენ გულკეთილობასთან. საქმე ის არის რომ (აქ უნდა დაიწეროს საქმე, რაც უნდა მიგეწერათ და ბოლოს დაურთეთ)

იმედი მაქვს, რომ მაღირსებთ თქვენცა თქვენს მოწყალე პასუხს. დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ ჩემს გულწრფელს პატივისცემასა და დიდს სიყვარულში.

დავშთები მარად თქვენი მსახური . . . . .

– 76 –

მოწყალეო ხელმწიფე,
ყოვლად პატივცემულო ბატონო . . . . . !

თავხედობად და გაუზრდელობად არ ჩამომართვათ ეს ჩემი წერილი. ენდეთ ღმერთს, რომ თუ არ მართლა ესეთი გასაჭირი საქმე, არ გავბედავდი თქვენს შეწუხებას. მე ბევრთაგანა მსმენია თქვენი გულკეთილობის ამბავი, თქვენი განსაკუთრებული ყურად-

ღება ყოველ შეწუხებულ და შევიწროებულთადმი და მხოლოდ ამისათვის ვბედავ მეც თქვენთან წერილის მიწერასა. (აქ საქმეზე იქნება).

კვალად და კიდევა გთხოვთ მაპატიოთ ის შეწუხება, რაც მე იქნება უნებლიედ მოგაყენეთ ამ ჩემის უადგილო დავალებით.

დავშთები თქვენი მარად პატივისმცემელი მონა . . . . .

თქვენო აღმატებულებაჲ, (ან ბრწყინვალებაჲ ან კეთილშობილებაჲ და სხვა) ბატონო . . . . !

ვიცი და კარგადაც ვგრძნობ, რომ ეს ჩემი საქციელი მეტად თავხედითი და შეუფერებელია, მაგრამ, დავრწმუნდი რა თქვენს მართლა დიდს სულოვნობასა და გულკეთილობაში, ვბედავ თქვენი აღმატებულების შეწუხებასა. – თქვენო აღმატებულებაჲ, გვედრებით გამიწვდინოთ ხელი მოწყალებისა და დავიხსნათ ამ უკიდურესის მდგომარეობიდან (აქ აიწერება გარემოება ან მდგომარეობა და ბოლოს) ყველა ამ მძიმე

– 77 –

ტვირთის ატანა ყოვლად შეუძლებელია ჩემგან და ამიტომ გვედრებით კვალად, ვით ღმერთს, დაეხმაროთ და ხელი შეუწყოთ ჩემს სახლობას.

მაქვს პატივი დავშთე თქვენი დღეგრძელობისა და ზედნიერების ღმერთთან მავედრებელი და მომლოდინე თქვენი საკეთილო გარდაწყვეტილებისა.

თქვენი მონა და მოსამსახურე . . . . .

**თქვენო ბრწყინვალებაჲ,
მოწყალეო თავადო . . . . !**

უპირველეს ყოველისა დიდის ბოდშით გთხოვთ-

მაპატიოთ ის შეწუხება, რომელსაც ამ წერილით მივაყენებ თქვენს ბრწყინვალეობას. დაიმედებული ვარ თქვენის მაღალის და ბრწყინვალე კაცთმოყვარეობის გრძნობასა, რომ არ გამკიცხავთ და არ გამირისხდებით ამ წერილისათვის. ყოვლად შემძლებელ უფალს ვითავდებებთ, რომ თუ არ მართლა ჩემი ესეთი უკიდურესი მდგომარეობა, არ გავბედავდი თქვენს შეწუხებას. – დიდო თავადო! (აქ გარემოებაზე დაიწერება მერე განაგრძე) ამ გვარ ყოვლად აუტანელ მდგომარეობასა და გასაჭირში ჩავარდნილი კაცი საკურველი როდია, თუ, მიუხედავად ზრდილობისა, კადნიერობს და ჰბედავს თქვენისთანა დიდ გვამის შეწუხებას. იმედი მაქვს, რაკი თვალწინ გადაგიშალეთ ჩემი ესდენ დიდი გაჭირება, რომ თქვენ ყველასგანით

– 78 –

ცნობილი გულკეთილობა ნამდვილად შეიწყნარებს ჩემს ვედრებასა. უმორჩილესადა გთხოვთ, თქვენო ბრწყინვალეობავ, კეთილ ინებოთ და (აქ იწერება თხოვნა რაშიაც მდგომარეობს).

ნუ ამარიდებთ, თქვენო ბრწყინვალეობავ, თვალს თქვენის მოწყალებისასა, მექმენით მსხნელ და მფარველ და ნუ მიმცემთ სასოწარკვეთილებასა.

მაქვს პატივი დავშთე თქვენგანით სიკვდილამდე დავალებული და თქვენი კაცთ მოყვანეობის მოიმედე.
თქვენი მონა მორჩილი . . . . .

უფროსებს – ხელქვეითებისაგან

**თქვენო ბრწყინვალეობავ (ან აღმატებულებავ)
მოწყალეო ხელმწიფეო . . . . !**

აგერა ათი წელიწადია, რაც მე თქვენს ბრძანებლობისა ქვეშე ვმსახურებ პატიოსნადა და ბეჯითად,

რაიცა თქვენც კარგა მოგეხსენებათ. ამიტომ გავბე-
დავ და მოგმართავთ უმდაბლესის თხოვნით. (აქ თხო-
ვნა იწერება) მე დარწმუნებული ვარ, თქვენ თქვენის
ჩვეულებრივი გულის სიმართლით განსჯით ყოველი-
ვეს და ბედნიერ მყოფთ, უკეთუ დააკმაყოფილებთ ამ
ჩემს უმორჩილეს თხოვნასა.

თქვენი მარადის პატივის მცემელი
უდაბლესი მონა . . . . .

– 79 –

თქვენო აღმატებულებაჲ, მოწყალეო ხელმწიფეო . . . . !

ყველგან და ყველასაგან ცნობილია დღეს თქვენი
სიკეთე და სათნოებანი, რომელთაც არა ერთ-გზის
და ორ-გზის გაუწვდენიათ ხელი მსხნელი და მფარ-
ველი გაჭირვებულთა და შეწუხებულთათვის. ამის-
ათვის ვბედავ მეც ამ წერილის მოწერას და დარწ-
მუნებული ვარ, მკაცრად არ მოეპყრობით ამ ჩემ
კადნიერებას და ღმობიერებით განიხილავთ ჩემს ჯა-
ვრსა და გულის ტკივილს (აქ თხოვნა ან საქმე)

მოწყალეო ხელმწიფეე! მრავალნი არიან თქვე-
ნის კეთილი მზრუნველებისა და კაცთ-მოყვარებით
ფეხზე წამოყენებულნი და განსაცდელს განრინებულნი
და მეც მათ შორის, იმედი მაქვს, არ დავრჩები
თქვენ მიერ უყურადღებოდ და შეუბრალებელი.

დავშთები თქვენი კეთილ-დღეობისა და დღეგრ-
ძელობის უფალთან მავედრებელი
თქვენი უმდაბლესი მონა და მოსამსახურე . . . . .

სასულიერო წოდების პირებს

მთავარ ეპისკოპოსთან ანუ (ეგზარხოსთან)

**მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესო მეუფეო,
უმოწყალებსო მწყემსთ-მთავარო!**

ყოველ კეთილ მორწმუნეთათვის ცხადია კეთილი თვისებანი თქვენის სულისა, ამისათვის მეც

– 80 –

გავკადნიერდი და გავბედე თქვენი მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობის შეწუხება. (საქმე ან თხოვნა)

მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესო მეუფეო! იმედი მაქვს, რომ თქვენი კეთილ მწადნობა, რომლითაც გაბედნიერებულან მრავალნი გაჭირვებულნი, არც ჩემს უმდაბლესს თხოვნას ჰყოფს უგულვებულსა, მოსცემს სრულ სასოებას და დაგამსგავსებთ იმას, რომელიც იტყოდა: „მოველ ჩემდა ყოველნი მაშვრალნი და ტვირთ მიმიმენი და მე განგისვენ თქვენ“.

უმოწყალებსო მწყემსთ მთავარო! ნუ შემერაცხების მე კადნიერებად ყოველივე ესე, არამედ კეთილად გადასჭრით უმდაბლეს ვედრებასა ჩემსა.

ვაბარებ ცოდვილსა თავსა ჩემსა თქვენი მეუფეობის ლოცვა-კურთხევასა და თვით მე აღვავლენ უმაღლეს ღვთისადმი მხურვალე ლოცვას თქვენი მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობის დღეგრძელად სუფევასა.

თქვენი უდაბლესი მონა . . . . .

ეპისკოპოსთან

**ყოვლად უსამღვდელოესო მეუფეო,
უმოწყალებსო მწყემსთ-მთავარო!**

ვინაიდგან მსმენია მრავალთაგან კეთილ მომქ-

მედებანი, რომელიც შეადგენს უმვირფასეს თვისებას

– 81 –

და სამკაულს თქვენის მეუფეობისას, ამიტომ მეც ვიკადნიერე თავის შეწყენა თქვენი ჩემი ჭეშმარიტი-სა და უტყუარის საქმითა. (აქ საქმე ან თხოვნა)

ყოვლად უსამღვდელოესო მეუფეო! თუმცა თვით მე კარგად ვუწყვი, რომ ღირს არა ვარ წყალობის ანუ რასაცა ვითხოვ, მაგრამ იმედს მაძლევს ხმა იგი სანეტარო მეტყველი: „მოწყალე იგი არს, რომელ-მან არა ღირსი წყალობისა შეიწყალა“, – და ამიტომ იმედიტა სრულიტა შევავედრებ თავსა ჩემსა თქვენის მაღალ უსამღვდელოესობის გრძნობათა კაცთმოყვარეობისასა.

თქვენი ყოვლად უსამღვდელოესობის მონა . . . . .

არხიმანდრიტთან ან წინამძღვართან

**მაღალ ღირსო არხიმანდრიტო,
მოწყალეო მამაო . . . . .**

დაენერგა რა სიყვარული თქვენის მაღალ ღირსე-ბებისა ამ ჩემს გულში თავიდან დღემდე, სულ იმასა ვცდილობდი, მომეწერა თქვენთვის ბარათი, მაგრამ დღემდე შემთხვევა არა მქონდა ამ ბედნიერებისა (აქ საქმეზე ან მიზეზზედ იწერება).

მაღალ ღირსო მამაო, თქვენი მსასოებელი კაცთ-მოყვარებისაგან მოველი ჩემის სათხოვარი საქმის სამართლიანად გათავებასა და გთხოვთ ამას-თანავე უმდაბლესის თხოვნით, არ დამტოვოთ მე უთქვენ ლოცვა-კურთხევოდ

თქვენი მაღალ ღირსების უმდაბლესი მონა . . .

– 82 –

დეკანოზთან

ღირსო და პატიოსანო დეკანოზო, მოწყალეო მამავ . . . . . !

ვინაიდგან დიდი ხანია, რაც სულმან ჩემმან აღი-
რჩია ღირსება თქვენი თვის მამად და მოძღვრად
და ამიტომ ჩემს საქმეს ვარწმუნებ და ვანდობ
მხოლოდ თქვენს ღირსებას (აქ საქმე ან სათხოვარი)

რადგან სიმძიმე საქმისა ჩემისა, თქვენს შეუწევნე-
ლად თითქმის შეუძლებელია, ამისათვის უმდაბლესად
გთხოვთ მიჩვენოთ გზა და საშველი, რათა მარად
თქვენის უღრმესს პატივისცემასა და ლოცვაში დავლიო
დღენი ჩემნი.

თქვენის ღირსების უმდაბლესი მონა . . . . .

მღვდელთან ან მღვდელ-მონაზონთან

ღირსო მამაო . . . . .

რადგან სრული რწმენა მაქვს თქვენის ღირსე-
ბისა, ამიტომ ამ საქმესაც მოგანდობთ თქვენ, რათა
კვალანდებურად შემეწიოთ და დამეხმაროთ მის აღ-
სრულებაში. (აქ საქმეზე ან თხოვნაზე იწერება)

თუ შესაძლო და ადვილი არს ეს საქმე თქვე-
ნის ღირსებისათვის, უმორჩილესადა გთხოვთ, არ მი-
სცეთ დავიწყებასა თხოვნა ესე ჩემი და რაოდენადაც

შესაძლებელი იყოს კეთილად დაამთავროთ, რითაც
სიკვდილამდე დამავალეობთ მეამბორესა წმინდისა
მარჯვენისა თქვენისა და მარად პატივისმცემე-
ლისა

მონასა თქვენსა . . . . .

წერილი რისამე თხოვნასა

უცნობ და ნაცნობ პირებთან

**ყოვლად პატივცემულო.
მოწყალეო, ხელმწიფე . . . . !**

პირველი სტრიქონიდანვე მოვალედა ვრაცხ ჩემს თავს ბოდიში მოვიხადო თქვენი შეწუხებისათვის და ამასთანავე უმორჩილესად განვაცხადო ჩემი თქვენდამი უღრმესი პატივისცემა.

შიშით და კრძალვით მოგაგონებთ ხელმეორედ ჩემს პირველ თხოვნას, რომლისა გამო აქამომდე არავითარი პასუხი არ მიმიღია. თქვენ ჩემის პირველი თხოვნიდამ მოგეხსენებათ, რა უბედურსა და ყოვლად შეუძლებელ მდგომარეობაში ვარ ჩავარდნილი, და ამიტომ ეხლა დიდს შეწევნად მივიჩნევ ყოველ ალ-აგს, რაც უნდა დაბალი იყოს და ჯერჯერობით მცირე ჯამაგირითაც იოლად წავალ.

– 84 –

მოწყალეო ბატონო . . . . ! იმედი მაქვს საწყენად არ დაგრჩებათ ეს ჩემი ბარათი, გეფიცვებით პატიოსნებას, თუ არ მართლა ისეთი გასაჭირი მდგომარეობა, მე არ გავბედავდი თქვენს ხელმეორედ შეწუხებას.

დავშთები მომლოდინე ჩემთვის სასიხარულო პასუხისა, თქვენი დღეგრძელობის მოსურნე და მარად უმდაბლესი მონა-მოსამსახურე . . . . !

მოწყალეო ბატონო . . . . !

ეს არის ეხლა მივიღე თქვენი პატივცემული
ბარათი და ვესწრაფი პასუხი დროზე მოგაწოდოთ.
ყოველივე რაც დამავალეთ, მე დღესვე აღვასრულე;
(აქ იწერება საქმის გარემოება) ეხლა თქვენ იცით,
როგორც მოიქცევით. ამაზე კი დარწმუნებული
ბრძანდებოდეთ, რომ მუდამ მზად ვიქმნები თქვე-
ნის სამსახურისათვის, რაც უნდა მოუცლელი ვიყო,
თქვენთვის ყოველთვის მოვიცლიდი.

დავშთები თქვენი პატივისმცემელი . . . . !

მოწყალეო ხელმწიფე . . . . !

დიდის სიყვარულით მოგიკითხავთ და დიდის
ბოდიშითა გთხოვთ, როგორმე დამეხმაროთ და გა-

– 85 –

მირიგოთ ერთი საქმე (აქ იწერება რაც გასარიგებელია ან
რაც საქმეა); იმედი მაქვს, არ მიწყენთ და თუ რაშიმე
დაგჭირდებათ ჩემი თავი, მიგულეთ მეც, თქვენი
უმორჩილესი მონა და მოსამსახურე, მარად მზა
თქვენის სამსახურისა

დავშთები თქვენი ერთგული . . . . .

მოწყალეო ხელმწიფე . . . .

ერთი სანდო პირისაგან გავიგე, რომ თქვენ
ამჟამად მეტად გაჭირვებულ მდგომარეობაში იმ-
ყოფებით. მიკვირს, რომ პატივი არ დამდევით
და არ შემატყობინეთ; ეგები შემძლებიყო რითიმე
სამსახურის გაწევა. ნუ თუ როდისმე მიზეზი რამ მო-

მიცია მე თქვენთვის, და მუდამ მზად არა ვყოფილ-
ვარ თქვენის დახმარებისათვის? მაშ ეხლა რაღად
იბრუნეთ ჩემგან პირი და არ შემატყობინეთ თქვენი
დარდი და ნალველი?

დარწმუნებული იყავით, რო მე ბედნიერად ჩა-
ვთვლი ჩემს თავს, თუ კი შემთხვევა რამ მომეცემა
დაგიმტკიცოთ მეგობრობა. შემატყობინეთ თქვენი
გასაჭირი და დარწმუნებული იყავით, რაც ჩემ ხელთ
არის, სიამოვნებით აღვისრულებთ.

თქვენი ერთგული . . . . .

– 86 –

წერილები სხვა და სხვა სათხოვარზე

**მოწყალეო ხელმწიფევ,
ბატონო . . . . . !**

მეტად შევიწროებული მდგომიარობა ჩემის ოჯა-
ხისა მაბედვინებს თქვენს შეწუხებას. თქვენ უკვე მო-
გეხსენებათ, რა უბედურება დატრიალდა ჩემს თავზე
(აქ ითქმის რა მიზეზი). მოკლებული დღეს ყოველ სა-
ხსარს, მოგმართავთ თქვენ და, იმედი მაქვს, არ იწ-
ვენთ ამ ჩემ თხოვნას და მასესხებთ . . . მანეთს,
რითაც დიდად დამავალეებთ და გამომიხსნით გაჭი-
ვრებიდან.

თქვენი უმორჩილესი მონა . . . . .

მოწყალეო ბატონო . . . . . !

ეს არის ეხლა მაუწყეს, რომ ჩემთვის სამსახუ-
რის ალაგი ქალაქ . . . . . დაუნიშნავთ. რაოდენა-
დაც საამოა ეს ამბავი ერთის მხრივ, იმოდენადვე
არა სასიამოვნოა მეორეს მხრივ. საქმე ის არის, რო-

მე, აქამდე ასე უსამსახუროდ ყოფნამ, ჯიბეში ფულის ხსენება გამომილია; ეხლა კი განწესებულ სამსახურში წასასვლელად აღარც ფული მაქვს და აღარც სხვა რამ სახსარი და, მეტი ღონე არ არის, ისევ თქვენ უნდა მოგმართოთ, რომ სამის თვით მავალოთ . . .

– 87 –

მანათი, რომელსაც ნაწილ-ნაწილ გარდავიხდი ჩემის ხვედრი ჯამაგირიდამ. მე დარწმუნებული ვარ თქვენს გულკეთილობაში და, თუ თქვენთვის შესაძლებელი იქნება, დამეხმარებით ამ ჩემს გაჭირვებაში. დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, რომ, რაც უნდა პასუხი მომივიდეს, ჩემი თქვენდამი უღრმესი პატივისცემა და სიყვარული შეუცვლელივე დარჩება აწ და მარადის.

თქვენი მორჩილი . . . . .

მვირფასო და კეთილო . . . . !

კვალად გთხოვთ მიშველოთ და მასესხოთ . . . მან. ივნისამდე. ღვთის გულისთვის უარს ნუ შემომითვლით, ძლიერ მეჭირვება, თუ ვერ მიშოვნეთ – დავიღუპები. დაწვრილებით ამბავს პირველსავე შეხვედრაზე მოგახსენებთ.

თქვენი ერთგული და მოყვარე . . . . .

მილოცვის წერილები

შვილებისგან მშობლებს ბედნიერ დღეობის გამო

ყოვლად კეთილნო და ძვირფასო მშობელნო!

ვესწრაფი მოგილოცოთ მომავალი ბედნიერი დღე (აღდგომა ან შობა) და ვისურვებ თქვენთვის დაუბოლოვებელ ბედნიერებასა და ხანგრძლივ სიცოცხლეს ჩვენდა საბედნიეროდ და სანუგეშებლად.

დავშთები თქვენი უმდაბლესი ძე (ან ასული) . . .

ძვირფასო მამაო . . . . !

მოგილოცავთ აღდგომას სიხარულისასა. ღმერთმა მრავალს ამ დროს დაგასწოთ, მრავალი აღდგომა დილა გაგიტენოთ ბედნიერებითა და ყოველი სიკეთით სავსე.

მე არასოდეს არ დამავიწყდება თქვენი ესოდენი ზრუნვა და მამობრივი შრომა ჩვენს აღზრდაზე. დარწმუნებული იყავით, რომ, თუ ღმერთმა გვა-

– 89 –

ღირსა, ერთი ათად გადაგიხდით მაგ სამსახურს და უზომო სიყვარულსა. ბოლოს ვითხოვ თქვენს მამობრივ კურთხევასა და მოუთმენელად მოველი თქვენს წერილს.

დავშთები თქვენი მარად პატივისმცემელი და მოსიყვარულე ძე (ან ასული)

ქრისტე აღსდგა!

ძვირფასო დედავ (ან მამავ) . . . . !

გულითადის გრძნობით მოგილოცავთ ამ ბედნიერ დღეს და თან ჩემს უზომო სიყვარულსა და უღრმესს პატივისცემას განგიცხადებთ. არ გეგონოთ, ჩემო ძვირფასო მშობელო, რომ ოდესმე თქვენი სიკეთე დამავიწყდეს. დღე ისე არ გავა, რო მხურვალე ლოცვით არ მივმართო უზენაესსა, რათა მან არ მოგაკლოთ თავისი მოწყალება და დღეგრძელი იყოს თქვენი ძვირფასი სიცოცხლე.

იმედი მაქვს, როგორც აქამდე, ეხლაც და მუდამაც თქვენს კეთილ ზრუნვას და ლოცვა-კურთხევას არ მომაკლებთ.

დავშთები თქვენი ერთგული ასული (ან ძე) . . . . .

– 90 –

შვილებისაგან მშობლებს მათი დღეობის გამო

ძვირფასო ბატონო მამავ . . . . !

უანგარო სიყვარული ჩემი და ფრიადი პატივისცემა თქვენდამი მაიძულებს ამ თქვენთვის შესანიშნავ დღეს გამოგიცხადოთ რასაც გული მაუწყებს.

ბევრი, ძლიერ ბევრი შრომა, მეცადინეობა და გაჭირვება გამოგივლიათ თქვენ ჩემი და ჩემი და-ძმების აღზრდაში და ნუ იფიქრებთ, რომ, თუ არ ჩვენ, ღმერთმა მაინც არის არ დააფასოს ეგ თქვენი კეთილი საქმე და მისდა სამაგიეროდ ერთი ათად არ მოგიწყოთ სულის სიმშვიდე და ბედნიერება. მე რაც შემეხება, პირუთვნელად გაძლევთ პატიოსანს სიტყვას, რომ თუ სამსახურით ვერა, გაგონებითა და მორჩილებითა მაინც გაგახაროთ და დაგიტკბოთ დღენი მოხუცებისანი.

დავშთები თქვენი მოსიყვარულე ძე . . . . .

მარად სანატრელო და კეთილო დედავ . . . . !

ვერ წარმოიდგენთ, რა რიგად მწადის თქვენი ნახვა და პირისპირ მილოცვა; თქვენი დაბადების დღე ჩემთვის ყოველ დღესასწაულზე უტკბესი და უძვირფასესია. ამ დღეს მთელი დღე ღმერთს ვავედრებ თქვენს კარგად და მშვიდობით ყოფნას და იმედიცა მაქვს, რომ უფალი ყურადღებას მიაქცევს ჩემს მხურვა-

– 91 –

ლე ლოცვასა. ჩემდა საუბედუროდ მე დღეს მოკლებული ვარ თქვენი საყვარელი სახის ხილვასა, რომ ათასჯერ გადამეკოცნა თქვენი ძვირფასი თვალები.

თქვენი დღეგრძელობის მოსურნე ასული (ან მე) . . . . .

ნათლის მამას ან ნათლის დედას ნათლულისაგან

ძვირფასო ნათლიავ . . . . . !

დღევანდელი დღე ისეთი დღეა, რომ ყველანი ერთმანერთს ულოცავენ სიკეთესა და ბედნიერებასა. მე უზრდელ და ხეპრედ ჩავთვლიდი ჩემს თავს, რომ ამ ბედნიერ დღეს ხმა არ ამომელო და არ მომელოცნა თქვენთვის. მართალია, ძრიელ შორსა ვარ თქვენგან, მაგრამ სიყვარულთან და გრძნობასთან სიშორეს ხელი არა აქვს. თქვენს მზეს ვფიცავ, ძვირფასო ნათლიავ, რომ დღე ისე არ გავა, თქვენ არ მოგიგონოთ. ჩემი მშობლებისა და თქვენს მეტი მთელს დედამიწის ზურგზე მე არავინ მაბადია ასეთი ძვირფასი და საიმედო. ღმერთმა მრავალი ბედნიერი დღე გაგიტენოთ ჩემდა საამოდ და სანუგეშოდ.

დავშთები თქვენი ნათლული . . . . .

პასუხად მშობლებისაგან შვილებს

საყვარელო შვილო . . . . !

მე და დედა შენი დიდად გმადლობთ, რო ამ მოხუცებულობის ჟამს კიდევ მოგვიგონე და ბედნიერი

– 92 –

დღეების (ანუ დაბადების დღე ან დღეობის) მილოცვა არ დაგვაკელ. ხოლო, უაღრესი ჩვენი ბედნიერება მაშინ იქმნება, თუ შენ შენის მეცადინეობითა და კეთილი ცხოვრებით გაგვახარებ. შვილო, . . . იცოდე, სიჭაბუკე ისეთი დროა კაცის ცხოვრებაში, რომ ერთის მხრივ ყოველგვარი საფრთხე და განსაცდელი მაშინა სდევს ადამიანს და მეორეს მხრივ კი – თუ რასმე საბოლაოს შეიძენს კაცი, მხოლოდ მაშინ. რასაცა დასთეს სიჭაბუკეში, მასვე მომკი მოხუცებაში. ამიტომ, შვილო, იმეცადინე, იშრომე ეხლა, ამ სიჭაბუკის ჟამს, რომ სასარგებლო კაცი გამოხვიდე შენის ოჯახისა და შენის ქვეყნისათვის.

სხვაფრივ, დარწმუნებული იყავ, რომ, რაც კი შესაძლებელია, არას დაგაკლებთ და ყველაფერს შენ განაცვალებთ, ოღონდ კი მუქთად ნუ ჩაატარებ ჩვენს შრომასა და სიყვარულს.

იყოს შენზედ კურთხევა უფლისა. დედაშენი მრავალ გზით გკოცნის.

შენი მზრუნველი მამა . . . . .

ძმისაგან დასა

საყვარელო დაო . . . . !

ისე არაფერი გამახარებდა ამ ქვეყნად, როგორც შენი დაქორწინება. მოგილოცავ რა ამ ფრიად სასიხარულო ბედნიერებას, გთხოვ გადასცე ჩემი უფული-

თალესი პატივისცემა და სიყვარული შენს ძვირფასს
მეუღლესა (სახელი და გვარი სიძისა)

ღმერთსა ვთხოვ, შეგაბეროსთ სიტკბოთი და
სიყვარულით.

შენი ერთგული ძმა . . . . .

დისაგან ძმას

ძვირფასო ბატონო ძმაო. . . . !

შენი მოლოცვის წერილი მივიღე, რითაც დი-
დად გამახარე და გამაბედნიერე. მე ყოველთვის და-
რწმუნებული ვიყავ შენს გულ-კეთილობასა და სიყვ-
არულში. ეხლა შენ თავისუფალი კაცი ხარ, დროა
შენც ოჯახი გაიჩინო. იცოდე, ჩემი ბედნიერება
სრული არ იქნება, თუ შენც დროზე არ დაბინავდები.
მოგიკითხა ჩემმა მეუღლემ დიდის სიყვარულით.

შენი მორჩილი და . . . . .

უფროსებთან, ნაცნობებს და მეგობრებს

ყოვლად კეთილო ბატონო . . . . !

ვსარგებლობ შემთხვევით და გილოცავთ სიხარუ-
ლით ამ ბედნიერებას (ან ბედნიერ დღეს, ან ცოლის
შერთვას, ან სხვა რასმე). მე ყოველთვის იმ აზრისა ვიყავი,
რომ თქვენისთანა კეთილი გულის პატრონს უსათუ-
ოდ ღირსეული ბედი მიეცემოდა და ისეც ახდა კი-

დეც. ღმერთმა ნუ მოგაკლოთ სიმშვიდე სულისა და
სათნოება გულისა.

დავშთები თქვენი დღეგრძელობის მსურველი . . . . .

საყვარელო მეგობარო . . . . !

ხვალ შენი დღეობაა; ვწუხვარ, რო ვერ დავე-
სწრები. რა ვქნა, ხომ იცი, ხელ-ფეხ შეკრულივარ,
თორემ უსათუოდ ჩამოვიდოდი. მაინც ვისურვებ
შენთვის ყოველ სიკეთეს და გილოცავ დღეობას.

შენი ერთგული . . . . .

**თქვენო აღმატებულებაჲ,
ბატონო . . . . !**

თქვენი არა ერთხელი შემწეობა და მოწყალება
ჩემდამი ყოველთვის სიყვარულითა და უღრმესის
პატივისცემით აღავსებდენ ხოლმე ჩემს გულს, მა-
გრამ გაუბედაობისა გამო ვერაფერს ვახერხებდი სათქ-
მელად.

ხოლო დღევანდელი ბედნიერი დღე (აღდგომა,
ახალი წელი ან შობა) მახედვინებს მოლოცვის მოხსე-
ნებას, ყოვლად შემძლებელ უფალსა ვთხოვ თქვენს
ბედნიერებას და მრავალ გვარ სიკეთეს და ვისურვებ
კვალად მრავალ ამ დღეს დაგასწროთ ღმერთმა ბე-
დნიერებით და სიტკბოებით.

– 95 –

ეს არს ჩემი მხურვალე სურვილი და, იმედი მაქვს,
არ გამკიცხავთ კადნიერებისათვის.
დავშთები თქვენი აღმატებულების უმორჩილესი მონა . . . . .

ძვირფასო და საყვარელო მეგობარო!

დღეს შენგან მიღებულმა ბარათმა ძრეილ გამა-
ხარა. სულით და გულით გილოცავ მემკვიდრის შეძე-

ნასა და შენი მეუღლის მშვიდობით განთავისუფლებასა. რაც შეეხება შენს სურვილს, რო მე ვიყო შენი შვილის მიმრქმელი, ბატონი ბრძანდებით, მე დიდის სიხარულით ვაცხადებ ჩემს თანხმობას და იმედია, ამის შემდეგ ჩვენი მეგობრობა უფრო მტკიცე შეიქმნება. დანიშნულ დროზე უსათუოდ ჩამოვალ.

სხვებზე, ვისურვებ შენი სახლობის ბედნიერებას, შენს მეუღლეს მალე მორჩენას და შენი ახლად შეძენილი მემკვიდრის კარგად ყოფნასა.

დავთეხი შენი ერთგული მეგობარი . . . . .

სანუგეშო წერილები

მეგობრისგან მეგობარს

ძვირფასო მეგობარო . . . . !

ჩემის მხრით დიდი უსამართლოება იქნებოდა, რომ ამ მძიმე და მწარე წუთებში (აქ შეიძლება შენობითაც დაიწეროს) თქვენთვის შეძლების და-გვარად ნუგეში არ მეცა. ვიცი, ძვირფასო მეგობარო, რომ თქვენი უბედურობა მეტად მძიმეა და მწვავე! ვიცი, რომ თქვენი შვილი დიდად ნიჭიერი და სასარგებლო ყმაწვილი იყო, მაგრამ რა გაეწყობა, რასა იქ! სენი და ავადმყოფობა ისეთი რამ არის, რომ ძნელად თუ როდისმე ემორჩილება კაცის ძალას. თქვენც არაფერი დაიშურეთ, ყოველი საშუალება იხმარეთ, რომ გადაგერჩინათ თქვენი საყვარელი ძე, თუმცა არ დაგიფასდათ და ყოველივემ ამაოდ ჩაგიარათ. სხვებს ესეთი უბედურება მთლად გაანადგურებდა და ათასი მადლი უფალსა, რომ თქვენ თქვენის მაღალი გონებისა და მტკიცე ხასიათის წყალობით მედგრად აი-

ტანეთ ეს უბედურობა! დიდება თქვენს მოთმინებას

– 97 –

და ხასიათსა! ეხლა იმის მეტი არა გრჩებათ-რა, რომ როგორმე შეურიგდეთ ამ უბედურობას. მართალია, დრო და ჟამი თავისთავადაცა ჰკურნავს ხოლმე ადამიანს, მაგრამ გონიერი კაცი თავის დღეში დრო და ჟამს არ მოუცდის, თუ მის ძალ-ღონეში მოიპოვება იმ წყლულის განკურნება.

იმედი მაქვს მიპასუხებთ და გამიზიარებთ თქვენს მწუხარებას.

თქვენი ერთგული მეგობარი . . . . .

ყოვლად პატივცემულო მეგობარო . . . . !

იკმარეთ, ძვირფასო მეგობარო, ეგოდენი მჭიმუნვარება და ოდნავ მაინც დამშვიდდით. ყოველივე, რაც ხდება, სულ უფლისაგან არის და თქვენც მიიმჩნიეთ ეგ უბედურობა ისე, როგორც რომ მსხვერპლი უფლისათვის. შვილების (ან სხვა რამე) დაკარგვისთანა მნელი რაღა უნდა იყოს ქვეყანაზედ, მაგრამ, რასაც აღარა ეშველება-რა, იმაზე მეტის მეტი მწუხარებაც არ შეჰშვენის გონიერ კაცს.

მარტო ღმერთია შემძლებელი და მხოლოდ იმას უნდა მიჰმართოთ, რათა მშვიდობა გაკუთნოთ და ადვილად შეგაძლებინოსთ ატანა მაგ მძიმე მწუხარობისა.

მერწმუნეთ, თქვენმა უბედურებამ ყველა თქვენი მოკეთე შეზარა და დაალონა; გაუფრთხილდით თქვენც თქვენს თავს და ნუ ჰლუპავთ ბევრის დარდითა და

– 98 –

უზომო მწუხარებით. გთხოვთ, როგორც მწუხარებაში, აგრეთვე ყოველივე თქვენს გასაჭირში თქვენს უერთ-

გულეს მეგობრად მიგულოთ.

თქვენი მეგობარი . . . . .

ძვირფასო და კეთილო . . . . !

არ იფიქროთ, რომ სანუგეშებლად გწერდეთ ამ წერილს. განა არ ვიცი, რა ძნელია საყვარელი შვილის დაკარგვა. ამ შემთხვევაში ნუგეშისცემა უღონოა, მაგრამ მაინც ხშირად ერთმანეთისათვის უბედურების გაზიარება ცოტათი მაინც შეუმსუბუქებს კაცს ყოველ დარდისა და მწუხარების ატანას, თუმცა ვიცი რომ თქვენი დარდი მწვავი და ძნელად ასატანია, რადგან საყვარელი თქვენი მეუღლე მეტად უდროოდროს იქმნა თქვენ მიერ დაკარგული.

ძნელია ეგ თქვენი უბედურება, მაგრამ მით მაინც ესე შმაგივით არ უნდა ეძლეოდეთ სასოწარკვეთილებასა და მწუხარებასა. დარწმუნებული იყავით, რომ ბევრი თქვენი ნაცნობებთაგანნი მზად იქნებიან თქვენის სამსახურისათვის და პირველი მათ შორის ვიქმნები მე. ფიქრი ნუ გაქვთ, თუ რამე საჭირო იქნება, ყოველივეს შევიძლებ, რომ, ცოტათი მაინც არის, შეგიმსუბუქოთ ეგ თქვენი უზომო მწუხარებანი.

– 99 –

იმედი მაქვს, რომ, თუ დაგჭირდებათ რამე, მომმართავთ ყოველთვის მე, როგორც თქვენს ერთგულს მეგობარს.

დავშთები თქვენი უმდაბლესი მონა . . . . .

ჩემო კეთილო . . . . !

არ ვიცი, როგორ დავიწყო, რომ წყლული უფრო არ აგიშალო. ცხადია, რომ თქვენს ადგილს ყოველი კაცი სასოწარკვეთილებას ეძლევა და უზომო მწუხარებით არის ხოლმე მოცული და გამსჭვალულია მისი გული;

ხოლო ნუ დაივიწყებთ, რომ თქვენ მარტო თქვენი თავი არ გაბარიათ. თქვენს კისრად დარჩა კიდეც სამი სული, რომელთაც მოვლა უნდათ, ამიტომ, რაც უნდა მწვავე იყოს ეგ თქვენი დარდი, მაინც უნდა თავი შეიკავოთ და გულის თქმა გააჩუმოთ, თორე თქვენს შემაცქერელს თქვენ წვრილ შვილებს გული გაუტყდებათ და უფრო სასტიკად იგრძნობენ თავის დაობლებასა.

ჩვენ, მშობლებს, ნება არა გვაქვს მივცეთ თავი ჩვენს დარდსა და ვარამს, რაც მძიმე მოვალეობა გვაწევს კისრად. ხოლო ეს მოვალეობა მით უფრო სავალდებულოა თქვენთვის, რომ განსვენებული უკანასკნელად სულ შვილებზე გევედრებოდათ. რაც უნდა იყოს, თქვენ, ავად თუ კარგად, უკვე გიცხოვრიათ,

– 100 –

სიტკბოებაცა და სიმწარეც გამოგივლიათ; ხოლო თქვენი შვილები ჯერ მარტო სიმწარის მნახველნი არიან და ეცადეთ, რითაც კი შეიძლება, დაუტკბოთ მწარე ობლობა და თქვენც იკმარეთ ეგოდენი დარდი, და გულ დამშვიდებით შეავედრეთ ღმერთს სული განსვენებულისა. მერწმუნეთ, მე ისე მიმაჩნია ეგ თქვენი საქმე, როგორც საკუთარი ჩემი უბედურობა.

დავშთები თქვენი ერთგული . . . . .

ძვირფასო დაო . . . . !

შენი ქალის დაკარგვამ ისე დამადნო, რომ ბა-

რათის დაწერაც ველარ მომიხერხებია. მინდოდა ნუგეში მეცა, მაგრამ არ ვიცი, ვერაფერი მომიგვარებია. მომაგონდება თუ არა თქვენი მშვენიერი . . . . . მაშინათვე ცრემლით თვალები მევსება, გული ყელში მებჯინება. მაინც, ჩემო კარგო, თავს ნუ იკლავ და ეცადე, ღვთის ვედრებას და ლოცვაში, მოინელო ეგ შენი მწუხარება. ღმერთი დიდია და ყოვლისა შემძლებელი, და მასში ჰპოებს ყოველი დაჩაგრული გულის სიმშვიდეს და ნუგეშისცემას უბედურობაში.

ნუ ინაღვლი, თავს გაუფრთხილდი.

დავშთები იძენი მწუხარების მონაწილე ძმა . . . . .

– 101 –

მოწყალეო ბატონო . . . . . !

თქვენმა უბედურებამ ჩვენც გაგვაუბედურა; ენა დუმდების და სიტყვანი მწუხარების გამოსათქმელნი გულშივე ტრიალდებიან. მაგრამ ამ ქვეყნად ყოველივეს ბოლო აქვს, ყოველივე წარმავალია. რაც მოხდა, ღვთით მოხდა და უნდა შეურიგდეთ უბედურებას. გამხნევდით, თქვენის დაძაბუნება ჩვენც დაგვაძაბუნებს.

იყავით მშვიდობით და უფლისაგან ნუგეშ-ცემულნი

დავშთები თქვენი მწუხარების თანამოზიარე . . . . .

სამძიმრის წერილები

შვილისაგან დედისადმი მამის გარდაცვალებაზე

უსაყვარლესო დედავ!

მოულოდნელი უბედურება დაატყდა სახლსა ჩვენსა: განისვენა მფარველმა ჩვენმა მამამ და საყვარელმა მეუღლემ თქვენმა. ვიცი, ძნელი ასატანია თქვენთვის ეგოდენი უზომო მწუხარება, მაგრამ მოგვიგონე ისევ ჩვენ და მეტის მწუხარებითა ნუ-ღა განჰგმირავ შენი შვილების გულსა; ხომ იცი, შენი შეწუხება რა რიგ იმოქმენდებს ჩვენზე. მართალია, დაობლებული ხარ შენცა და ჩვენც, მაგრამ ჯერ კიდევ სასოწარკვეთილებას არ ვეძლევი, რადგან შენითა ეცოცხლ ვართ და მარტო შენ გვეგულები ჩვენი სიობლის ნუგეშად და ოჯახის ბურჯად.

ძვირფასო დედავ! იკმარე გარდამეტებული მწუხარება და იცოცხლე ჩვენთვის ჩვენდა საბედნიეროდ და სასიქადულოდ.

დავშთები სულით და გულით დაწყლოლებული
მე შენი (ან ასული) . . . . .

– 103 –

შვილისაგან მამას დედის გარდაცვალებაზე.

უმოწყალესო ხელმწიფეო, მამავ!

არ ვიცი რას მივამსგავსო მწუხარება და ლმობა ჩემის გულისა! მდულარე ცრემლთაგან თვალთ მიბნელდება და გული ათას ნაკუწად მექენჯნება. ჩვენმა საყვარელმა დედამ და აღმზრდელმა დაგვაობლა!

უმვირფასესო და გონებით მდიდარო მამავ! შენ მაინც ნუ მიეცემი სასოწარკვეთილებას და დიდის მწუხარებით და დარდითა ნუ შეიმოკლებ ჩვენთვის ძვირფასს სიცოცხლეს. ბევრი უბედურებისათვის გაგიძლია და ბევრს უკუღმართობას არ დაუძაბუნებია და ნურც ეხლა დაუვარდები შეუბრალებელ სიკვდილს, რომელმაც მოგტაცა ამდენი ხნის ამხანაგი და საყვარელი შენის გულისა.

მიიღევი ეს მწარე ცრემლი ჩემს ვედრებად და
შენის დამშვიდებით ჩვენც გვანუგეშე და დაგვა-
მშვიდე.

დავშთები მტირალი შენი შვილი (ასული ან ძე) . . . . .

– 104 –

დედისაგან ასულს მისი ქმრის სიკვდილზე.

უსაყვარლესო ასულო ჩემო . . . . !

მესმა-რა მოულოდნელი უბედურება შენი, მყი-
სვე მოეგონა ცეცხლი გულსა ჩემსა და ვიწვი შენის
საცოდაობითა.

მე უბედური რა რიგ შევხაროდი თქვენს ბედნი-
ერებას! ასე მეგონა, შენა და შენი საყვარელი ქმარი
დამმარხავდით მე საცოდავსა; ხოლო სიხარული მწუ-
ხარებად შემეცვალა და დავრჩი უნუგეშო და სასო-
წარკვეთილი.

შვილო და ერთად ერთო ნუგეშო! იგლოვე
და იტირე შენი მშვენიერი და დაუვიწყარი ქმარი,
ხოლო გარდამეტებულს მწუხარებას ნუ ეძლევი.
ხომ იცი, შვილო, შენს მეტი არავინ გამაჩნია მთელს
დედამიწის ზურგზე და გებრალეზოდეს მოხუცებული
დედა-შენი.

უბედური და მტირალე დედა შენი . . . . .

ძისაგან მამას ძმასა ზედა

უსაყვარლესო მამაო . . . . !

ვიგლოვ და ვტირი, მწუხარებით გარემოცული,
ძმასა, რომელიც იყო სვეტი სახლისა და ლამპარი

– 105 –

გვარისა ჩვენისა! ვტირი ძმასა ჩემის სულის და გულის ნუგეშსა!

სიკვდილი, შეუბრალებელი სიკვდილი ყოველთვის კარგს არჩევს ხოლმე, თორემ სამართალი რომ იყოს, განა ის მკვდარი უნდა იყვეს და მე ცოცხალი? წარმომიდგება-რა შენი მოხუცებულობა, შენი უზომო სიყვარული განსვენებულისადმი, ლამის ჭკუიდან შევიშალო მწუხარებისაგან.

ყოვლად კეთილო მამა ჩემო! ნუ ეძლევი ეგოდენ მწუხარებასა და შეიბრალებთ შენი შვილები.

ვისურვებ შენს სიმშვიდეს და ნუგეშის გარდამოვლენას უფლისაგან, რათა ადვილად შეგეძლოთ ატანა ამ ჩვენი გამაუბედურებელი დანაკლისისა.

დავშთები თქვენი თვალ-ცრემლიანი და დაღონებული

მარად თქვენი მორჩილი შვილი . . . . .

ასულისაგან დედას ძმასა ზედა.

უსაყვარლესო და სანატრელო დედავ!

შეუბრალებელმა და ულმოებელმა სიკვდილმა წაგართვა თქვენი საუკეთესო ძე, თქვენი სიცოცხლის მანუგეშებელი და თქვენი იმედის მომცემი! ვიგლოვ და ვსტირი მწარე ცრემლისა ნაკადულებით

– 106 –

ჩვენს ძვირფას ძმასა, ჩვენი ოჯახის და გვარის სიქადულსა!

ოჰ, უნდო და მუხტალო სიკვდილო, მტერო კაცთა ნათესაობისა! ის მერჩივნა ჩემთვის მოგელო

ბოლო და მე გემსხვერპლნე ჩემი ძვირფასის ძმის
მაგივრად!

დედაო, ნუგემო სულისა და გულისა ჩემისა!
ნუ დააობლებთ შვილთა თქვენთა და გარდამეტებუ-
ლის მწუხარებით ნუ-ლა დააფრქვევთ ცრემლთა, რომ-
ლის ტვირთვა არა ძალუმს გულსა თქვენსა თქვე-
ნი მოხუცებულობისა გამო. იყავით მხნედ, რათა
დანარჩენნი შვილნი თქვენნი არ მისცეთ უსასტიკესს
უბედურებასა.

დავშთები თქვენი ერთგული და მწუხარებით
აღსავსე

უმორჩილესი ასული . . . . .

მოყვასისაგან მოყვარესადმი

ყოვლად პატივცემულო . . . . !

რაოდენადაც სიყვარული თქვენი ენთების გულსა
ჩემსა, ეგოდენად თქვენი უბედურების შემთხვევამ
აღაგზნო ჩემს გულში ცეცხლი მწუხარებისა და ვარ
თანამტკივნეული თქვენი ხვედრილი უბედურებისა,
რომლის ნაცილ-კერძობასა მეც მივიღებ და ცრემლ-
თა თქვენთა შევუერთებ ჩემს ცრემლებსაც.

– 107 –

ჩემო ხელმწიფევ (ან ბატონო), თუმცა ნამდვილ
ღირს არს ტირილისა და გლოვისა უსაყვარლესი
და სახე მშვენიერი (აქ დაისახელება მამა, და, დედა,
მამა, ქალი, ვაჟი, სძალი, ბიძა, ერთის სიტყვით, ვინც იყოს
მისი სახელი), მაგრამ, რადგან ყოვლის შემძლებელი
ღვთის ნებას ვერავინ წინ აღუდგების, ამიტომ თანა-
გვაძევს ჩვენ ყოველთა მოთმინება და მტკიცედ ატანა
აუცილებელ უბედურობისა.

გთხოვთ მიიღოთ ეს ჩემი სიტყვები, ვითარცა

თქვენი უბედურების თანამოზიარისა, გულ მტკივნეულსა და თქვენი კეთილ მოყვარისა. ნუ მისცემთ უზომო მწუხარებასა თავსა თქვენსა.

ღმერთი იყოს თქვენი ნუგეშის მცემელი და ყოველი განსაცდელის ამცილებელი, და აკმაროს მან სახლსა თქვენსა ეს უბედურება.

თქვენთანა მწუხარე, თქვენთანა გულ-მტკივნეული

მოყვარე და ერთგული თქვენი . . . . .

მეგობრისაგან მეგობრისა ზედა

უსაყვარლესო მეგობარო ჩემო . . . . !

გავიგე-რა საშინელი აღსასრული მეგობრისა ჩემისა, საშინელმა და უზომო მწუხარებამ შეიპყრო მთელი ჩემი არსება. ვიგლოვ და ვსტირი, ვითარცა

- 108 -

ჩემს ღვიძლს ძმასა და მეგობარსა. გარწმუნებთ, იმის-მა სიკვდილმა მოაკლო ჩემს გულს მზიარულება და სულსა ჩემსა ნუგეში.

უსაყვარელესო მეგობარო, თქვენც კარგად უწყით, რომ ყოველს უბედურებას და მწუხარებას მამაცურად ატანა უნდა; მოუთმენლობა კი მავნებელია და არ სასარგებლო.

გთხოვთ, რომ თავს გაუფრთხილდეთ და ნუ მიეცემით უზომო დარდს და ნაღველსა, რაიც თქვენთვის ძრიელ მავნებელია.

ვთხოვ ყოველად შემძლებელ ღმერთსა ყოველ განსაცდელის მოშორებას თქვენგან და სულის სიმშვიდის წარმოვლენას თქვენზე.

დავმთები მონაწილე თქვენის მწუხარებისა . . . . .

სარეკომენდაციო წერილები

(სათავდებო ბარათები)

საყვარელო მეგობარო . . . . !

ამ ბარათის მომტანი (ესა და ეს სახელი და გვარი) მშვენიერი ყმაწვილი კაცია, კარგად გაზრდილი, პატიოსანი და ცნობის მოყვარე. ამ ჟამად თქვენკენ უნდა იცხოვროს და რამდენსამე ხანს დარჩება თქვენს ქალაქში. რადგან ნაცნობები არავინა ჰყავს იქეთკენ, ამიტომ გთხოვ, მიიღო შენს ოჯახში, გააცნო შენს ნათესავ-ნაცნობებს და, ერთის სიტყვით, შენი ახლო კაცად მიიჩნო, რითაც დიდად დამავალე და ვეცდები როგორმე მეც გადაგიხადო შენი გულ-კეთილობა.

დავშთები შენი ერთგული მეგობარი . . . . .

სარწმუნო მეგობარო

მოწყალეო ხელმწიფე . . . . . !

მე არა ვარ მიზეზი თქვენის თავის წყენისა, არამედ თქვენი კეთილი და სათნოიანი გული და ხასი-

– 110 –

ათი. ამ სიტყვებს პირ-მოთნეობით ნუ ჩამომართმევთ. გარწმუნებთ, რომ არა მარტო მე, არამედ მრავალნი სხვებიც იტყვიან თქვენი კეთილი გულის ამბავსა და

კაცთ მოყვარულ ხასიათს.

(ამა და ამას) საჭიროება აქვს თქვენთან თავის საკუთარ საქმეზე, რომელსაც თვითონვე ბარათის მორთმევის დროს ყოველივეს დაწვრილებით აგიხსნისთ. მეც და მაგასაც სრული იმედი გვაქვს, რომ არაფერს რაც კი თქვენგან შესაძლებელი იქნება, არ დაიშურებთ და შეეწევით, რითაც დიდად დამავალებთ მე, და მაგას ხომ სამუდამოთ თქვენს ერთგულსა და მორჩილსა ჰყოფთ.

სხვებრ, ვითხოვ თქვენი მეგობრული სიყვარულისაგან არ დამივიწყოთ და მარად მაუწყებდეთ თქვენი უვნებლად სუფევის ამბავსა, რაიც ფრიად სასიამოვნო იქნება ჩემთვის.

დავშთები თქვენი უღრმესი პატივისმცემელი,
უერთგულესი და უმორჩილესი მეგობარი . . . . .

უსაყვარელესო და უგულითადესო მეგობარო . . . . . !

წერილი თქვენის ჩემდამო სიყვარულისა მივიღე, რის გამო დიდს მადლობას მოგახსენებთ.

საყვარელო მეგობარო, თუმცა (კაცისა მის), რომლისათვისაც გეთხოვნათ თქვენ შემწეობა, საქმე

– 111 –

იგი ძნელი და მეტად დახლართული იყო, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მე ყოველივე მისი სურვილისამებრ აღსრულებაში მოვიყვანე, რითაც იგი დიდი მოხარული და მადლობელი დარჩა.

ძვირფასო მეგობარო! როგორც წინეთ, ეხლაც და მუდამ მზათა ვარ თქვენის სამსახურისათვის და, არა მგონია, ისეთი საქმე იყოს, რომლის აღსრულება თქვენი გულისათვის მე არ მეხერხებოდეს და გამიძნელდეს.

სხვებრ, ვითხოვ თქვენის მეგობრობისა და სიყვარულისაგან არ მივიწყებას და ხშირ-ხშირად მოგონებას

და თქვენი კეთილად სუფევის ამბის შეტყობასა.
დავშთები მარად თქვენის სამსახურის მოსურნე

ერთგული თქვენი მეგობარი . . . . .

მოწყალეო ხელმწიფე . . . . . !

რადგან არც ერთი ჩვენთაგანი არ არის მკვიდრი წუთის სოფლისა და არცა რა დარჩების აქა, გარდა ჩვენის კეთილ-მოქმედებისა და კეთილის სახელისა, ამიტომ თქვენს კეთილ თვისების გულსა შევავედრებ ამ წერილის მიმრთმევს (აქ სახელი და გვარი), რომელ-საც ეჭირვება თქვენი დახმარება და შემწეობა.

მოწყალეო ბატონო, რაოდენსაც თქვენ გაი-სჯებით და ხელს შეუწყობთ ამ ყმაწვილ კაცს, ყო-

- 112 -

ველსავე ამას აღწერთ ჩემი გულის ფიცარზედ სა-უკუნოდ და წარუხოცველად და გამხდით მუდმივად თქვენი კედილ-დღეობის მსურველსა.

დავშთები მარად თქვენი პატივისმცემელი

მორჩილი და ერთგული . . . . .

**ყოვლად პატივცემულო და მოწყალეო
ქალ-ბატონო . . . . . !**

ეხლა საუცხოვო შემთხვევა გეძლევათ დაამტკი-ცოთ თქვენი მართლა-და ყოველის სიკეთით სავსე გულის სათნოება და კაცთ-მოყვარეობა. ამ წერილის მომრთმევი ყმაწვილი-კაცი (გვარი და სახელი) ყოველ მხრივ ღირსი და პატიოსანია, და მხოლოდ ერთი ნაკ-ლულევაანება აქვს – ეს გახლავსთ მისი სიღარიბე. დიდს და დაუვიწყარს სამსახურს გაუწევდით მაგას, რომ თქვენს მფარველობის ქვეშ მიიღოთ და ადგილი

უშოვნოთ თქვენი ძმის (ან ქმრის, ნათესავის თუ ნაცნობს) კანცელარიაში.

რაც შეეხება ყმაწვილ კაცს, მაგაზე დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, რომ იმისთანა პატიოსანი, მუყაითი და მშრომელი იშვიათია ეხლანდელ დროში. მე წინადავე დარწმუნებული ვარ, თქვენ მოიწონებთ იმას და არ დაიშურებთ ორი-სამი სიტყვის დახარჯვას იმის გულისათვის.

– 113 –

ამ კეთილი საქმით თქვენ, იმის გარდა რომ ყმაწვილს კაცს გზაზედ დააყენებთ და სამუდამოდ თქვენს მლოცველად და მონად გახდით, მეც ისე დამავალეხთ თითქოს, იმისთვის კი არა, ჩემთვის გაგეწიოთ სამსახური და შემწეობა.

ხელ-ახლად მოგმართავთ ხვეწნით, რათა უმიზეზოდ უარ არ ჰყოთ ჩემი თხოვნა და შეეწიოთ გაჭირვებულ კაცსა.

მაქვს პატივი გამოგიცხადოთ ჩემი უღრმესი პატივისცემა.

დავშთები თქვენი უმორჩილესი მონა . . . . .

**მოწყალეო ხელმწიფევ,
ბატონო . . . . . !**

მივაპყრობ თქვენს ყურადღებას ამ ბარათის მომრთმევეზე (აქ სახელი და გვარი), რომელიც აგერ ნახევარი წელიწადია, რაც საქმეს დაემებს, მაგრამ ამოდ. თქვენც კარგად მოგეხსენებათ, რა ძნელია ამ ჟამად ცოტათი მაინც რიგიანი საქმის შოვნა ან სამსახურში შესვლა.

რაც შეეხება მის ხასიათს, ზნე-ჩვეულებას და განვითარებას, მაგის მხრივ დამშვიდებული ბრძანდებოდეთ: მე მაგას კარგა ხანია ვიცნობ და ყოველთვის

პატიოსან და გამრჯელ კაცად მიცვნია. მისი უბე-

– 114 –

დურობა ეს არის, რომ არა ჰყავს საკმაო ნათესაობა და ცნობა საზოგადოებაში, რადგან მეტად მორცხვი და თავმდაბალი კაცია.

იმედი მაქვს თქვენი გულკეთილობისა, რომ თუ შესაძლებელი იქმნება პირველსავე შემთხვევაში ხელს შეუწყობთ და კეთილ გზაზე დააყენებთ, რითაც მეც დამავალეხთ თქვენის საუკეთესო სამსახურისათვის.

დავშთები თქვენი მონა . . . . .

მოწყალეო ხელმწიფე,

ბატონო . . . . . !

მე კერძოდ შევიტყე, რომ თქვენ ზოგიერთი თქვენი საქმეების საწარმოებლად დაგჭირებით ახალგაზდა ყმაწვილი (ან სხვა რამე დანიშნულებისათვის), თუ თქვენ ჯერ-ჯერობით ვერავინ გიშოვიათ, ნება მიბოძეთ წარმოგიდგინოთ ამ ბარათის მომტანი ახალგაზდა ყმაწვილი კაცი, როგორც ფრიად პატიოსანი და მაგ გვარ საქმეში უკვე გამოცდილი და დახელოვნებული. ამ ყმაწვილს კაცს მე კარგა ხანია ვიცნობ და გარწმუნებთ, რომ ძრიელ იშვიათად შეჰხვდება ადამიანი ჩვენს დროში ასეთს საქმის მოყვარულს, ერთგულსა და გამჭრიახ კაცს. მე დარწმუნებული ვარ, რომ თქვენს საქმეებს იგი რიგზე აწარმოებს და მით მალე დაიმსახურებს თქვენს ყურადღებას, რა თქმა უნდა, თქვენის ხელმძღვანელობითა და დარი-

– 115 –

გებით. ამ კეთილის საქმით თქვენ, ... (მოწყალე ხელმწიფე) თქვენს საქმესაც წინ წასწევთ და ყმაწვილ

კაცსაც ფეხზედ წამოაყენებთ, ხოლო პირად მე მაგი-
თი დიდად დამავალეხთ და ერთი ათად გააორკეცებთ
იმ ჩემს თქვენდამი პატივისცემას, რომელსაც მუდამ
ჟამ ვგრძნობდი თქვენის კაცთ-მოყვარული საქმეე-
ბით აღტაცებული.

დავშთები თქვენი უმორჩილესი . . . . .

**ყოვლად პატივცემულო,
ბატონო. . . . . !**

ეს არის ეხლა შევიტყე, რომ რწმუნებულს თქვენ-
დამი დაწესებულებაში გახსნილა ადგილი. (ვაკანსია ამა-
და-ამ ადგილისა) ამ ადგილზე თქვენ, უეჭველია, და-
გჭირდებათ განვითარებული და შრომის მოყვარე
კაცი. ამ გვარ კაცად მე მიმაჩნია (ესა და ეს ყმაწვილი),
რომელსაც ეხლა მე თქვენს წინაშე წარმოვადგენ.
ეგ ყმაწვილი ადგილის უქონლობისა გამო ამ ჟამად
ცოტა შევიწროებულია და ძლივს-ძლიობითა შოუ-
ლობს ლუკმა-პურს, ხოლო თუ საქმეზე დადგა,
დარწმუნებული ვარ, საუცხოვო კაცი დადგება და
ყველას საზოგადო სიყვარულსა და პატივის-ცემას
დაიმსახურებს. ეგ ადგილი სწორედ ზედ გამოჭრი-
ლი იქმნება ამისთვის; მაგ ადგილის შესაფერი სწავ-
ლა და გამოცდილება ხო სულ საკმარისი აქვს.

ამასთანავე ესეც უნდა მოგახსენოთ, რომ ეგ თავი-
სის შრომით არჩენს მთელს ოჯახს, მოხუც დედას
და წვრილ და-ძმას, ამიტომა, გთხოვთ უმორჩილესისა
და უმდაბლესის თხოვნით, პატივცემულო . . . . .
. . . . დაუჯეროთ თქვენს კეთილსა და პატიოსანს
გულს, რომელიც, უეჭველია, ხელს მიგამარჯვები-
ნებთ მაგ ახალგაზდა ყმაწვილისადმი და მიანიჭებთ
იმ ადგილს, რომელიც ამ ჟამად თავისუფალია. და

ღირსეულ მოადგილესა თხოულობს. დავშთები უწინარესვე დარწმუნებული თქვენის კეთილის გარდაწყვეტილებისა.

თქვენი ერთგული . . . . .

დარიგების, წყრომის და განკიცხვის წერილები

მშობლებისაგან შვილებს

ძვირფასო, შვილო, ... !

ვისურვებ შენთვის ყოველ გვარ სიკეთეს და ამასთანავე გეტყვი, უკეთუ გსურს, რომ ჩვენ შორის კეთილი განწყობილება და მამაშვილური დამოკიდებულება ჰსუფევდეს, ნუ დაივიწყებ ღმერთსა და შიში უფლისა დასაბამ გქონდეს ხოლმე.

უკეთუ გნებავს რომ დღეგრძელი იყო, უარს ნუ ჰყოფ პატივისცემას მშობლებისას და უფროსებისას, რათა საყვარელ იქმნა ყოველთაგან.

იცოდე, შვილო, რომ სიყვარულითა და კეთილის ქცევითა მრავლის გულს მოინადირებ, ხოლო მძულვარებითა და ბიწიერებით არა თუ სხვებს ვერ აამებ, არამედ საკუთრივ შენ თავსაც ავნებ. ასე შვილო, გახსოვდეს ჩემი სიტყვა და დარიგება და ღმერთი დღეგრძელ სიცოცხლეს მოგანიჭებს ჩვენდა სასიქადულოდ და საბედნიეროდ.

მარად შენის დღეგრძელობის მოსურნე მამა
(ანუ დედა) შენი . . . . .

ძვირფასო შვილო, ... !

არ ვიცი რას მივაწერო შენი ამდენი ხნის სი-
ჩუმე? ნუ თუ, შვილო, იქამდე გაეზიდა სიტკბობასა
და სიამოვნებაში, რომ მოხუცი დედ-მამაც არ გა-
გონდებათ..... ეგ ვერაფერი საქციელია, თორემ შენ
იცი და შენმა სინიდისმა!

მე მხოლოდ ერთსა გთხოვ და იცოდე, რომ ამ
თხოვნისა მე საბუთიცა მაქვს და უფლებაცა. თუმცა
შენ არაფერს იწერები შენზე, მაგრამ ნუ იფიქრებ,
რომ ქვეყანას თვალი და ყური არა ჰქონდეს ყვე-
ლანი ჰხედამენ და ყველას ესმით ეგ შენი არა-მოსაწო-
ნი საქციელი და ფუჭი ცხოვრება.

ღმერთია მოწამე, რაც შემეძლო და რაც ერ-
თი ღარიბი თავად-აზნაურიშვილს შეეფერებოდა, არა-
ფერი დამიკლია-რა შენთვის არც სწავლასა და არც
ცხოვრებაში, ასე რომ ამ მხრივ ვერ მისაყვედურებ...
მაშ რაღად უნდა იყო შენი მშობლების მოძულე და
სევდა-დარდის მომგვრელი. განა შენ თვითონ არ
იცი, რომ ამ ჩვენს დროში ცხოვრება გამწვანდა,
თვითო ლუკმა პური მამასისხლად გახდა და თუ ამ
თავითვე არ შეუდექი შენი ბედ-იღბლის მოწყობას,
რაღას და როდის-ღა მოესწრები... ნუ გავიწყდება,
შვილო, რომ შენც შვილები გეყოლება და შენც ისე
გულნატკენი იქმნები, როგორც ეხლა შენგნით შენი
მოხუცებული მშობლები... მაინც და მაინც იყოს

– 119 –

შენზე კურთხევა ღვთისა და მან გაქციოს კეთილ-
საიმედო გზაზედ სანუგეშოდ შენის დედ-მამისა და
შენი სამშობლო ქვეყნისა.

დავშთები შენი მოქცევის მოწადინე
მამა . . . . .

მარად სანატრელო ასულო ჩემო, (ან ძეო) . . . .

ეს არის ეხლა მივიღე შენი წერილი და გეტყვი მართალს, რაოდენი სიხარული ვიგრძენი, ეგოდენიცა მწუხარება მოეფინა გულსა ჩემსასა. შენ, უეჭველია, მიხვედრილი ხარ ამის მიზეზს.

შვილო, ... ! რად არ მაუწყე მაშინვე შენი ამბავი. საქმე ისე რად მოაგვარე, რომ შენ საქციელს სხვები, უცხონი მეუბნებიან. განა, შვილო, ადამიანი უცოდველი არ არის, მაგრამ ყოველს ჩვენს საქციელს ცუდსა თუ კარგს უსათუოდ რაიმე მიზეზი, საწყაო რამ უნდა ჰქონდეს. ხოლო შენი საქციელი არას გზით შესაწყნარებელი არ არის. (აქ შეიძლება დაისახელოს რა საქმეზეა ლაპარაკი).

მე როგორც დედა, როგორც შენი მშობელი, რომელსაც უთვალავი ღამეები გამითენებია შენს აკვანზე, იქნება ძრიელ მკაცრიც ვიყო შენ შესახებ, მაგრამ ამ სიმკაცრესთან სიყვარულიც დიდი მიდულს გულში და თუ ჩემი სიტყვა გეწყინება, ეს მხოლოდ შენს ავგულობას დაამტკიცებს. ნუ იწყენ, შვილო, მშობლიურ დარიგებას და მაშინ ხომ ამას მაფიქრე-

– 120 –

ბინებ: სიშორეს ისე გამოუცვლია, რომ დედის სიტყვებსაც აღარ იჯერებს-მეთქი.

ბოლოს ვისურვებ შენთვის ყოველ სიკეთეს და კეთილ გზაზე მოქცევას. მომიკითხე შენი შვილები და ძვირფასი მეუღლე შენი.

დავშთები შენი მლოცველი დედა შენი . . . . .

უსაყვარელესო შვილო ჩემო, ... !

მესმის რა ცუდი ყოფაქცევის ამბავი შენი და არა მოსაწონნი საქმენი შენ მიერ ჩადენილნი, ვეძლევი განუზომელ მწუხარებასა და სიცოცხლის მომშხამვლელ

დარდასა და სევდას. ამდენის ხნის კაცსა, რომელსაც ფეხი უკვე სამარის კიდეს უდგია, ის-ღა მაკლდა, რომ შენც, ჩემმა მანუგეშებელმა და სულის ჩამდგმელმა, ისე გამიმწარა სიცოცხლე და მომისწრაფა ის რამდენიმე დათვლილი დღეები, რომლებიც მე დამშთენიაღა ამ ქვეყნად.

საყვარელო შვილო! ყველასათვის ცხადი და ნათელია, თუ რამდენი ღონე ვიღონე შენის კეთილი აღზრდისათვის, შენის ხელის შესაწყობად. რამდენი ჯაფა, შრომა და მეცადინეობა გამიწევია, რომ შენ ყველასათვის საყვარელი გამოჰსულიყავ და ჩვენი ოჯახისა ხომ ნამდვილი მასახელებელი და მანუგეშებელი; და ერთხანად დიდი იმედებიცა გვქონდა შენი, ხოლო ამ ჟამად, ჩემდა საუბედუროდ და სავა-

– 121 –

ლალოდ, ნათლადა ვხედავ, რომ ყოველივე იმედები ჩემი ყოფილა ამაო და სიხარული იგი ადრეული ფუჭ.

შვილო ჩემო, უკეთუ გნებავს, რომე ცოცხლივ საფლავში ჩაიყვანო და ბოლო მოულო სასოწარკვეთილებით წელში გატეხილსა და შენის ავი ქვევით უდროვოდ მოხუცებულს მამაშენს, მაშინ განაგრძე კვალად ეგე არა საკადრისი და ყოველი პატიოსანი ადამიანის დამამცირებელი ცხოვრება, რომელსაც ასე თავდავიწყებით გაუტაცნიხარ.

ხოლო, თუ მართლა, ეგ შეცდომით და სიყმაწვილით მოგდის, რაშიაც მე დარწმუნებული ვარ, მაშინ მეც გაპატიებ და ღმერთიც შეგიწოდებს, რადგან უნაკლო და შეუცდომელი სიჭაბუკე არავის გამოუვლია.

ასე შვილო, . . . ! იმედი მაქვს, რომ ყოველივე წყენას, რომელიც შენ იქნება უნებლიედაც მოგიყენებია ჩემთვის, მალე მოჰსპობ და დარდას და ნაღველს სიხარულადა და ბედნიერებად შემიცვლი...

დავშთები მარად შენი მოსიყვარულე და

ძისაგან მამას პასუხად

უსაყვარელსო მშობელო, მოწყალეო მამავ!

წერილმა თქვენის წყრომისამან უზომოდ დამა-
ნადვლიანა და მიმცა საშინელსა სინანულსა. ვგრძნობ

– 122 –

ყოველსავე ჩემს დანაშაულს და დიდად მრცხვენის
და სირცხვილი ესე ერთი ათად უფრო მწვავედების,
რა მომაგონდება, რომ თქვენ, ჩემს ყოვლად კეთილ-
სა და ძვირფას მშობელს, გული მოგიკალით და ამ
მოხუცებისა ჟამსა გაგამწარევით.

ძვირფასო მამავ, თუმცა ღირსი არა ვარ თქვე-
ნის შვილობისა, რადგან ჩემის ავი ყოფაქცევითა და
უგუნურობით გული გაგიტეხეთ და დაგინადვლიანეთ,
მაგრამ, ენდეთ ღმერთსა, რომ გულითა წრფელით
ვინანიებ ყოველივე ჩემს შეცოდებასა და, როგორც
ზეციერი მამისაგან, ველი აგრეთვე თქვენ მიერ შენ-
დობასა და მოტევენას. ვიცი, თავის გამართლება
ცოტაოდნად მაინც არის შემიმსუბუქებდა ჩემს დანა-
შაულს, მაგრამ უარ ვყავ; ან კი როგორ-ღა შემიმ-
ლიან, ვიმართლო თავი თქვენს წინაშე, როდესაც
სირეგვნითა და უვიცობითა ჩემითა დავთრგუნე პატი-
ვი ჩემი და შევლახე უანგარო იმედები სათაყვანო
მშობლისა ჩემისანი, მაგრამ ვფიცავ ყოვლისა შე-
მოქმედსა, რომ დღეიდან მოვიდე გონებასა და ცვნა
თავი ჩემი.

მერწმუნეთ, ძვირფასო მამავ, რომ სიკვდილამ-
დე სასინანულოდ შემრჩება ეგ თქვენი გამწარება, თუმ-
ცა თქვენი მშობლიური ჯიგარი შემინდობს ყოვე-
ლივე დანაშაულსა.

დავშთები ყოვლად უღირსი
და შთანთქმული სინანულითა თქვენი შვილი . . . . .

მადლობის ბარათები

მოწყალო ხელმწიფე,
ბატონო . . . . . !

ვესწრავი ჩემი უგულითადესი პატივისცემა მოგახსენოთ, თუმცა ვეჭვ, რომ როდისმე ღირსეულად მადლობის გადახდა შემეძლოს იმ თქვენის გულკეთილობისა და იმ სიკეთისათვის, რომელიც დაუვიწყარი მექმნების ჩემს სიცოცხლეში, ამასთანავე ესეც ვიცი, რომ თქვენ მადლობას სრულებით არ ჰსაჭიროებთ, რადგან ყველა თქვენი კეთილი საქმე შედეგია თქვენივე ყოვლად კეთილის და მგრძნობიარე გულისა. მით მაინც მე მოვალედ ვრაცხ ჩემს თავს გულწრფელ გაგიცხადოთ ჩემი უღრმესი მადლობა და იმედი მექმნება, რო მე ეს პირმოთნეობაში არ ჩამომერთმევა.

დავშთები თქვენგნით მრავალჯერ დავალებული, თქვენი
მორჩილი და ერთგული . . . . .

– 124 –

ყოვლად პატივცემულო,
ბატონო . . . . . !

სირცხვილით ვიწვი, რომ დღემდე ვერ შევძელ თქვენმიერ ნავალების დაბრუნება, მაგრამ იმედი მაქვს თქვენის გულკეთილობისა, რომ არ გამკიცხავთ ამ დაგვიანებისათვის. გიგზავნით ამასთანავე . . . .

მანეთს და თანაც ჩემს თქვენდამი გულწრფელ
მადლობას . . მე არასოდეს არ დამავიწყდება, რომ
მხოლოდ თქვენის შემწეობით გავიმართე ხელი იმ
გაჭირებაში. ამასთანავე არ შემიძლიან უყურადღებოდ
დავსტოვო ისიც, რომ ღირს მყავით და მარტო
პატიოსან სიტყვაზე მანდეთ მაგდენი ფული. მე ამით
ვამაყოფ და, სწორე მოგახსენოთ, მიძნელდება სიტყვიე-
რად გამოვსთქვა ის მადლობის გრძნობა, რომელიც
თქვენ აღძრით თქვენის პატიოსნურის ქცევით ჩემს
გულში. იმედი მაქვს, შემდეგშიაც არ მომაკლებთ
თქვენს ყურადღებას . . . . .

დავითები საუკუნოდ თქვენი მადლობელი . . . . .

საყვარელო და ძვირფასო, ... !

არ ძალმიძს გამოგიცხადო ყოველივე ის გრძნო-
ბა, რაც გულში მიტრიალებს შენი მეგობრულის და
ძმურის დახმარებისათვის. ამ ჟამად მარტო უღრმე-
სის მადლობით-და შემიძლიან გამოვხატო ეს ჩემი

– 125 –

გრძნობა და გარწმუნებ, რომ შენისთანა ჭეშმარიტად
ერთგული, საყვარელი და სანდო მეგობარი მე არცა
მყოლია და არც თუ მეყოლება. მე ამით ვამაყოფ
და თავი მომაქვს ნამდვილი მეგობრობა და ამხა-
ნაგობა ძრიელ იშვიათია ეხლანდელს დროში.

გამარჯვებულ გყოს ღმერთმა ყოველ საქმეში,
რომ მით გულს უხარებდე და ასიამოვნებდე ყველა
შენს მშობელ-ნათესავებსა და მოკეთე-მოყვრებს.

შენი ერთგული უმორჩილესი ძმა და მეგობარი . . . . .

ძვირფასო და კეთილო . . . . . !

ეს არის ეხლა მივიღე თქვენი ბარათი, რომელ-
შიაც თქვენს მეგობრულსა და მამობრულს ნუგეშსა
მცემთ ამ ჩემს უბედურებაში... დიდად გმადლობთ,
რომ უნუგეშოდ არ დამტოვეთ ამისთანა მწარე დღე-
ებში. მე თქვენ ყოველთვის ჩემი გულის მოპასუხედ
მეგულებოდით და დარწმუნებულად ვიყავ, რომ პირ-
ველსავე შემთხვევაში გამიმართლებდით ამ იმედებს.
დღეს ნათლად დავინახე თქვენი იშვიათი გულის სიმ-
დიდრე კვალად კიდევა გმადლობთ ნუგეშისათვის.
იმედი მაქვს, შემდეგშიაც არ დამივიწყებთ და ძალას
და ღონეს შემმატებთ ხოლმე თქვენის ძმურის სიტ-
ყვით და ნუგეშის ცემით...
დავშთები მარად თქვენი მადლობელი და მლოცველი . . . . .

– 126 –

ძმავო და მეგობარო, ... !

ათასჯერ გმადლობ შენი ხელის გამოწვდისა-
თვის. შენც კარგად იცი, შენის მეტი მე აქ მახლო-
ბელი და ნაცნობი არავინ მეგულებოდა და ამიტომაც
მოგმართე თხოვნით და თუმცა, ეიცოდი, შენც ხელ
მოკლედ იყავი, მე მაინც იმედს არა ვკარგავდი. და
აკი არც გამიმტყუვნდა იმედები... ამ ჟამად შენის წყა-
ლობით მე ცოტა წელში გავიმართე და იმედიც,
რომ ახლოს მომავალში სრულებითაც გავჩარხო ჩემი
დახლართული საქმეები. ეხლა მადლობის მეტი არა
შემიძლიან-რა, ხოლო მერწმუნე, რომ პირველსავე
შემთხვევაში დაგიმტკიცებ, რომ ძმას და მეგობარს
მეც გაუწევ ძმობასა და მეგობრობას.

დავშთები შენი ერთგული . . . . .

საბოდიშო წერილები

მოწყალო ხელმწიფევ,
ბატონო . . . . . !

ეს არის ეხლა დავბრუნდი შინა და მოვიგონე, რაც ჩვენ შორის მოხდა. უნდა გამოგიტყდეთ, რომ ვამტყუნებ მხოლოდ ჩემს თავს იმ სიტყვებისათვის (ან ქცევისათვის) რაც აღელვებულ გულზედ მე თქვენ შემოგკადრეთ... იმედია, თქვენც დამეთანხმებით, რომ ის სიტყვები სრულებით ჩემდა უნებურად წამომცდა, თორემ ჩემი თქვენდამი პატივისცემა და სიყვარული თქვენც კარგად უნდა მოგეხსენებოდეთ, ამიტომ უმორჩილესადაა გთხოვთ, ყურადღებას ნუ მიაქცევთ იმ ჩემ სიტყვებს და გულიდან ამოიღეთ ის წყენა, რომელიც მე უნებლიეთ მოგაყენევით.

იმედი მაქვს, ამ ბოდიშის შემდეგ ისევე იმათ მიგულებთ, რათაც დღემდე ვყოფილვარ თქვენთვის – ესე იგი უმორჩილესი თქვენი მონა და პატივისმცემელი . . . . .

– 128 –

ყოვლად პატივცემულო ბატონო, ... !

გთხოვთ უზრდელობაში არ ჩამომართოთ, რომ დღეს, ჩემდა საუბედუროდ, იძულებული ვარ უარი განვაცხადო თქვენს დაპატიჟებაზე. (ან სხვარამე ქორწილი თუ ნათლობა) მერწმუნეთ, რომ სრულებით ჩემდა უნებურათ დატრიალდა ესე საქმე (აქ უნდა რამე მიზეზი იყოს მოხსენებული) მე თვით საშინლად ვწუხ, რომ ვერ ვესწრები თქვენს წვეულებას, მით უფრო, რომ თვალ წინ მიდგა მხიარული დროს გატარება, თქვენს პატიოსან ოჯახში თქვენს ნაცნობთა და მოკეთეთა შორის. გთხოვთ მაპატიოთ და ბოდიში მომხადოთ თქვენს პატივცემულ მეუღლესთან

დავშთები თქვენი ერთგული და პატივისმცემელი . . . . .

მეგობართა შორის

საყვარელი მეგობარო, ... !

სწორეთ დიდი სისულელეა ჩვენის მხრივ სრუ-
ლებით უბრალო და უმნიშვნელო საქმისა გამო ერთ-
მანერთს ვაწყენინოთ და გულიდამ ამოვშალოთ ის მე-
გობრობა, რომელიც ამოდენა ხანს გვაკავშირებდა
ჩვენ ერთმანერთში. მე ჩემის მხრივ გამოგიტყდები,
იქნება შენზედ დიდი დანაშაული მიმიძლოდეს, მაგ-
რამ გარწმუნებ, რომ არც შენ იყავი თავდაჭერილი

– 129 –

და მარტო მე როდი ვარ გასამტყუნარი; ასეა თუ
ისე, მე მაინც პირველი ვიხრი თავს და ვითხოვ შერი-
გებას. მე ძრიელ კარგად ვიცი შენი კეთილი გულის
ამბავი და იმედი მაქვს, რომ ჩემი გულწრფელი ბო-
დიშის შემდეგ, ისევ ის მეგობარი და ამხანაგი იქმნები
იმ კაცისა, რომელსაც შენ ასე მტკიცედ უყვარხარ.
ნიშნად ჩვენის წინანდელის განწყობილებისა შორი-
დან მოგესალმები და ძმურად გადაგხვევ კისერზედ
ხელსა.

დავშთები შენი ერთგული მეგობარი . . . . .

ჩემო ხელმწიფევ,

ბატონო . . . . . !

სირცხვილით აღარ ვიცი როგორ მოვიბოდიშო
ჩემი დანაშაული. დაპირებისა მეზრ, მე დღესვე უნდა
ამესრულებინა ჩემი ნაკისრები საქმე (ან ფულის, ფულის
და სხ.) მაგრამ ჩემდა საუბედუროდ ზოგიერთმა გარემოე-

ბამ ისე ამირივ-დამირია ჩემის აზრით უკვე მოწყობილი და გათავებული საქმე, რომ დღეს კი არა, ღმერთმა ჰქმნას, დღეისწორსაც არის მაინც მოვასწრო დანაპირები. მერწმუნეთ, ჩემო ხელმწიფევე, რომ თუ არ ესეთი უკიდურესი მდგომარეობა, თქვენს კანონიერ სურვილს წინ არა დაუდგებოდა-რა. გაუწყებთ-რა ამას, მოწიწებით ვითხოვ ბოდისა და იმედი მაქვს, კვლავაც თქვენს ერთგულად მიგულებთ.

თქვენი მორჩილი . . . .

სამიჯნურო და საარშყო წერილები

ვაჟთაგან ქალებისადმი და ქალთაგან ვაჟებისადმი

უძვირფასესო და უსაყვარელესო, ... !

პირველისავე შეხვედრით და თქვენის დანახვისა თანავე მე ვიგრძენ, რომ ჩემი ბედილბლის საქმე ერთხელ და სამარადისოდ უკვე გარდასწყდა, გარდასწყდა ჩემდა უნებურად! არ დაგიმაღავთ, დღემდე ბევრი ქალი შემხვედრია ლამაზიც, ჭკვიანიც, კეთილიცა და სათნო-იანიც, მაგრამ თქვენსაებ ყოვლისფრით შემკული და მშვენიერი მე ჯერ არ მინახავს და ნურცა-ლა შემახვედროს მე ღმერთმან!..

ამ წერილს რო ვიწყობდი, ასე მეგონა, მთელი ქვეყნის გრძნობას შიგ გამოვხატავ-მეთქი, მაგრამ ჩემდა საუბედუროდ ვხედავ, რომ როგორღაც არ მეხერხება, კალამი არ მიჯერებს და ან კი შესაძლებელია განა, რომ უბრალო ქაღალდზედ გამოითქვას ყოველივე ის, რაც მე გულში მიღვივის და

მიძრიალდება!...

– 131 –

რავდენჯერ განვიზრახე, რავდენჯერ სიტყვა მივეცი ჩემს თავს, პირად მოგლაპარაკებოდით, პირად თქვენთვის გამემხილა ჩემი მწვავე საიდუმლო, მაგრამ ბაგენი ჩემნი ურჩობდენ, არცა-ღა გონება მემორჩილებოდა და ვიყავ ასე დატანჯულ-დადაგული... მე მეგონა სიყვარულმა შიში არ იცის-მეთქი, მაგრამ როცა თქვენთან მარტოდა ვარ, ვკრთი და ვთრთი, როგორც ყმაწვილი. ეხლა მეტის მოთმენა აღარ შემძლიან და მისთვის გავბედე და გკადრეთ ეს ჩემი წერილი. მე თვითონ არვიცი რა მიხდა, რა უნდა გთხოვოთ; მხოლოდ ის ვიცი, რომ უზომოდ და გაგიჟებით მიყვარხართ... პასუხს ჯერ ნუ მომწერთ, მეშინიან: ვაითუ სასტიკი იყოს.

თქვენი მონა და მორჩილი . . . . .

პასუხი

**მოწყალეო ხელმწიფეც
და ბატონო . . . . . !**

ეს არის ეხლა მივიღე თქვენი წერილი და თუმცა მავალეობთ, რომ ჯერ ნურას მომწერთო, მაგრამ არა სჯობს, რაც სათქმელია ბარემ ერთხელვე ითქვას! . . რაოდენადაც მე თქვენ გიყვარვართ, ორჯელ იმოდენად ჩემი გულია თქვენთან შემოკვეთილი. მეც როგორც თქვენ, პირველ შეხვედრაზედვე

– 132 –

გარდაწყვიტე გულში ჩემი ბედისწერა. მე აშკარად ვხედავ, რომ გულს არ მოვუტყუებუვივარ და ეს მით

უფრო მიხარის, რომ თქვენ ყოვლის მხრივ კეთილსა და პატიოსან კაცად გიცნობთ მეც და ჩემი მშობლებიც.

თქვენი . . . . .

ჩემო საყვარელო ანგელოზო, ... !

მე მგონია დღეის იქით დროა შენობით ვილაპარაკოთ. პირველი მე შემოვიღებ ამ ახალ სიტყვას ჩვენ შორის სახმარებლად.

მე ვერ დავიჯერებ, რომ იწყინო ის, რაც მე მესიამოვნება და ან მე მეწყინოს ის, რაც შენ გესიამოვნება, – წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩვენი ურთიერთობა სიყვარულით აღარ იქმნებოდა გამთბარი და გაცხოველებული. ასე ჩემო . . . . ! პირდაპირ მიპასუხე: შემიძლიან თუ არა, იმედი ვიქონიო, რომ შენ ჩემი ცხოვრების თანამოგზაური შეიქმნები, შემიძლიან გიგულო ჩემის ცხოვრების ვარსკვლავად, ჩემის გზის მანათობლად? თუ გული არ გერჩის, თუ გონება უარს გეუბნება, ნურას მეტყვი გარდაწყვეტილს. ოღონდ იმედს ნუ გამომიღევ, თორემ უიმედო სიცოცხლე სწრაფად მოუღებს ბოლოს იმ კაცს, ვინც შენთვის სიცოცხლესაც არა ჰზოგავს.

მოუთმენლად მომლოდინე შენის მაცოცხლებელის პასუხისა . . .

– 133 –

პასუხი

ძვირფასო და ერთად ერთო ნუგეშო, ... !

შენი წერილის პასუხი ისრე ძნელი არ არის ჩემთვის, როგორც შენ წარმოგიდგენია. მე დიდი ხანია გულში გადაწყვეტილი მქონდა, თუ ოდესმე ქმარს შევირთავდი, შენს გარდა არავისათვის მიმენ-

დო ჩემი სიცოცხლე. მაგრამ შენც კარგა გეცოდინე-
ბა, რომ ჩვენ, ქალები როდი ვართ ჩვენის ნებისანი...
ჩემი მშობლების დაუკითხავად, ხომ იცი, ყოვლად
შეუძლებელია გადაწყვეტილი სიტყვა მოგცე. ამი-
ტომ გთხოვ ცოტა მადროვო, სანამ მოხერხებულ
დროს მოვიმარჯვებ და ყველაფერს ავუხსნი ჩემს
მშობლებს და იმედი მაქვს, არც ისინი გახდებიან
ჩემი ბედის წინააღმდეგნი. ასე ჩემო ძვირფასო . . .
. . . ! ცოტა კიდევ მომითმინე და ღმერთი იქმნება
ჩვენი შემწე და დამხმარებელი.

დავშთები შენი ერთგული . . . . .

ვაჟისაგან ქალს.

მარად გულკეთილო, ... !

მაპატიეთ ესეთი თავხედობა და ნუ შემრისხავთ
ამ წერილისათვის. თქვენ რომ ცოტათი მაინც იცო-
დეთ რა ყოფაში ვარ ამ უკანასკნელ ხანებში,
სწორედ შემიბრალებდით.

– 134 –

მე მეტი ძალა არ მიძს ვეწინააღმდეგო იმ გრძნო-
ბას, რომელმაც სულერთიანად შემიპყრო და მთლად
დამიმორჩილა, დამატყვევა!... რამდენს უფრო მეტს
ვცდილობ თქვენს დავიწყებას, თქვენგან განშორე-
ბას, – იმოდენად უფრო და უფრო მეტის ძალით
მიცხოველდება ეგ თქვენი ღვთაებრივი სახე, იმდე-
ნათ უფრო მაჯადოებს ვარსკვლავის მსგავსი თქვე-
ნი თვალები. მე ასე მგონია, ეს არის განვიკურნე და
სრულებით საღსალამათი ვარ-მეთქი, თურმე, სწო-
რედ იმ დროს უფრო მეტად ატაცებული ვარ თქვე-
ნი სიყვარულით და გიჟ-გადარეულს ვემსგავსები...

იქნება ჩემი სიყვარული მართლაც სიგიჟე იყოს, რადგან მე ისე არ მიყვარს, როგორც სხვებსა. დრო იყო, როდესაც მე სხვებს დავცინოდი, როცა მიაშობდნენ, რომ სიყვარული კაცს თავს მოაკვლევინებსო... ეხლა ეგ ჭკუაში მომდის... განა მე ვიფიქრებდი როდისმე, რომ სიყვარული ასეთ მტანჯველად და სულის მტრად გადამექცეოდა!...

გთხოვთ და გვედრით ხმა გამეცით, უპასუხოთ ნუ მომკლავთ, რომ ვიცოდე მაინც ჩემი სიკვდილის მიზეზი!...

დავშთები თქვენი გულკეთილობის მლოცველი. . . . .

**ქალთა და ვაჟთა შორის
ძვირფასო ჩემო სიცოცხლე . . . . . !**

შე უღმერთო, რად გიამება ხოლმე ჩემი ტანჯვა, ჩემი ჯვარცმა? იცი, რომ ვგიჟდები, შენით სულს

– 135 –

ვიბრუნებ და მიტომაც მწვავ ნელ ცეცხლში! მერე შენ რა, მე რომ ვიტანჯო? განა შენ შეგემატება რამე, განა გულზე მოგეშვება ხოლმე? ნეტავ ასე იყოს! მე იმით მაინც ვიქმნებოდი ბედნიერი, რომ შენდა საამოდ სულის დაღევეც შემემდლოს!.. ერთსა გთხოვ, ყური მიაპყარ ჩემს სიყვარულს, რომელმაც არც ზომა იცის და არც თავის დაჭერა... მეუბნები: სიყვარული დამიმტკიცეო... ღმერთო ჩემო, განა არის ისეთი რამ შეუღლებული ქვეყანაზე, რომ ჩემმა სიყვარულმა ვერ შემადლებინოს!.. აბა მითხარ, დამისახელე რაც გინდა, რაც უნდა განსაცდელში ჩამაგდო, თუ მე ერთი წუთიც არის, შევდრკე, დავყონდე და შეუპოვრად არ შევება ვისაც ან რასაც გინდა საბრძოლველად... აბა თუ ჩემი სიყვარული არა გჯერა-ერთი მითხარ, შენი ვარდის ფერი ბაგით გამაგონე, რომ აქვე შენის ცეცხლის მფრქვევ თვალთა წინ მოვკვედე

ალერსით და პირზე ღიმილით! ეხლაც არ გჯერა?

შენგნით მოჯადოებული . . . . .

ჩემო ორგულო და არა სიმედოვ, ... !

ეს წერილი განზრახ დავიწყე ორგულის სახე-
ლით, რადგან შენი უკანასკნელი ქცევა, ცოტა არ
იყოს მაცუბს... მე ვერასფრით ვერ ამიხსნია შენი ასე-
თი გამოცვლა! განა ეგეთი იყავ წინად, როცა სიყვა-
რულსა და ერთგულებას მეფიცებოდი?... რა არის

– 136 –

მიზეზი? იქნება შეგძულდი, სხვა შეგიყვარდა? მაშ თუ
ასე იყო, რად მეუბნებოდი, რად მიკიდებდი დაუ-
შრეტელ ცეცხლსა? სიყვარული ხომ ცეცხლია და
ვინც ცეცხლს ეხუმრება, ის არა მგონია ჭკვიანად
სჩადიოდეს! . . ან იქნება სხვამ გადაგიბირა, სხვა
შეიყვარე და შენის გრძნობით სავსე სიტყვებს სხვას
ასმენ და სხვას ატკობ? . . . . იქნება ეგრეც
იყოს, ხოლო ტყუილად ჰფიქრობს ის ვიღაც არის,
ჩემი სულის მტერი, რომ მე ასრე ადვილად დავუთ-
მობ ვისმე ჩემს ბედნიერებას ! . . . .

გთხოვ ამ საღამოს მოხვიდე და მნახო მე
მსურს გულდინჯად მოგელაპარაკო ზოგიერთა ჩვენ
შესახებ საქმეზე . . . . მოდი, უეჭველად მოდი. ნუ-
ღარ მტანჯავ, ხომ იცი უშენოთ სიცოცხლეს სი-
კვდილი მირჩევნია.

შენი . . . . .

ქერივისაგან ახალგაზდა ქალს

ღრმად პატივცემულო და კეთილო . . . . . !

აგერ მესამე წელიწადი გადის, რაც მე დავკვირივ-
დი და დავკარგე ის, რომლის უზომო სიყვარული
სრულს სამს წელიწადს მაბედნიერებდა. იმ უბედურე-
ბის შემდეგ მე გადაწყვეტილი მქონდა, ქვრივად და-
ვრჩენილიყავ, რადგან მისებრ გულკეთილი ქალის
შეხვედრას აღარ მოველოდდი, მაგრამ ნათქვამია, კა-

– 137 –

ცი ბჭობდა – ღმერთი იცინოდაო, თქვენ გნახეთ თუ
არა, სულ სხვა რიგად შევხედე ჩემს ბედს. თქვენ
სრულად და სავსებით მოგეპოებათ ყველა ის თვი-
სებანი, რომელიც მე ისე ძვირად მიმაჩნდა, ამიტომ
ვბედავ და გთხოვთ ღირს მყოთ თქვენის ქმრობისა
და ამასთანავე მეორე დედათ ექმნეთ ჩემს პატარა
ობლებს.

მე იმედი მაქვს, რომ ჩემს ხელში ბედნიერი იქ-
მნებით; მე თქვენ საკმაოდ კარგა გიცნობთ და თუ
წლოვანების განსხვავებამ შეგაფიქრიანოთ, – გარწმუ-
ნებთ, რომ ჩემისთანა მხურვალე და ერთგულს ქმარსა
იშვიათად იპოვნით. გთხოვთ, უპასუხოდ არ დამტო-
ვოთ.

თქვენი მოკეთე და მოსიყვარულე . . . . .

პასუხი

მოწყალეო ხელმწიფევ და ბატონო . . . . . !

მე დიდათ ვწუხვარ, რომ თანხმობას ვერ გი-
ცხადებთ თქვენს წინადადებაზედ. მე დიდ ბედნიერე-
ზად ჩავთვლიდი თქვენს ცოლობას, მაგრამ, სამწუხა-
როდ, მე უკვე სხვისთვისა მოცემული მაქვს სიტყვა
და ფიცი და ეგ გარემოება მაიძულებს უარი შემო-
ვითვალოთ. იმედი მაქვს, რომ ჩვენ კვლავანდებურად

ერთმანერთის მეგობრებად დავრჩებით.

თქვენი პატივისმცემელი . . . . .

– 138 –

საყვარელო, ...!

არა გრცხვენთან, ისრე როგორ გამებუტე, რომ აგერ სამი დღეა და არც ჩვენსა მოსდიხარ და ვე-
ლარც სხვაგან სადმე გხედავ! მე კარგად ვიცი, რომ
შენ . . . . ეარშიყები, მაგრამ ესეც კარგად ვიცი, რომ
შენ ის სრულეებით არ გიყვარს და არც იმას უყ-
ვარხარ; ამ შემთხვევაში ჩემი მოტყუება ძნელია; შენ
ასე გგონია, რომ რაკი ვებუტები ამითი გავაჯავრე-
ბო; ტყუილი იმედი გაქვს; მე ყველაფერი ვიცი და
ან ეგ ბუტიაობა რაღა საკადრისია. პატარა ხომ
არა ხარ?.. ეს ბუტიაობა ხომ არც შენა გრგებს და
არც მე: შენც გული გეწვის და მეც სული მიშფო-
თავს. თუ ჭკვა გაქვს, ამოდი, თორემ მეც შენსავით
სხვებს დავუწყებ არშიყობას და მაშინა ჰნახავ შენს სე-
ირსა!.. მოდი უსათუოდ სადამოზედ, მარტო ვიქმნები.
თუ კვლავ გაგიბედნია ბუტიაობა, იცოდე, ბავშვსა-
ვით ყურებს დაგისრესავ ან, არა-და „აღუ“-ს გეტყვი
და კაკას მოგცემ.

შენი ერთგული . . . . .

ვაჟისაგან საცოლეს მშობლებს

მოწყალო ხელმწიფე,

ბატონო . . . . .!

მას აქეთ რაც მე მეღირსა თქვენი პატივცემუ-
ლი სახლობის გაცნობა, მე არა ერთხელ დავკვირვე-

– 139 –

ბივარ თქვენს მშვენიერს ქალს და დავრწმუნდი, რომ მას საკმაოდ მოეპოება ყველა ის კეთილ სათნოიანი ქალის თვისება, რომლითაც უხვად გააბედნიერებს ყოველ ქმარს, იმიტომ მე ვბედავ და უმორჩილესად ვითხოვ თქვენს ქალს.

ჩემი მდგმოიარება, ცხოვრება და ვინაობა თქვენ საკმაოდ მოგეხსენებათ და ამიტომ, იმედი მაქვს, უარს არ განმიცხადებთ, რა თქმა უნდა, თუ თქვენი ქალიც დათანხმდება ჩემს ცოლობას.

თქვენი კეთილი პასუხის მომლოდინე და თქვენი მორჩილი. . .

პასუხი

მოწყალეო ბატონო. . . . . !

თუმცა ძრიელ სასიამოვნოთ და სასურველად მიგვაჩნია როგორც თქვენთან, აგრეთვე თქვენს ღირსეულ ოჯახობასთან დამოყვრება და დაკავშირება, მაგრამ სამწუხაროდ იძულებულნი ვართ უარ ვყოთ თქვენი გულწრფელი თხოვნა.

საქმე ის არის, რომ ჩვენი ქალი ჯერ ჯერობით სრულებით ნორჩი ყმაწვილია, ჯერ კიდევ მას მშობლიური ზრუნვა და ზედ გავლენა ეჭირვება და სრულიად არ შეეძლება ცოლის და დიასახლისის მოვალეობის ატანა. ეს ჩვენი პასუხი, იმედია, საწყენად არ დაგრჩებათ, რადგან თქვენსავე სასარგებლოდ და ჩვე-

ნი ქალის სიყვარულით არის გამოწვეული. ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ შემდეგშიაც კვლავანდებურად თქვენს მოკეთედ და კეთილის მსურველად გვიგულვით.

თქვენი პატივისმცემელი და ერთგული . . . . .

მოწყალეო ხელმწიფე, ... !

თქვენცა და მთელი თქვენი პატივცემული სახ-
ლობაც დიდი ხანია კარგა მიცნობთ, ჩემი ავიც და
კარგიც კარგად მოგეხსენებათ. თუ, თქვენის აზრით,
მე შევძლებ, თქვენს ქალს ბედნიერი და უზრუნველი
ცხოვრება მივანიჭო, იმედი მაქვს უარს არ მეტყვიო
და დაგვლოცავთ საურთიერთო ცხოვრებისათვის,
რადგანაც ჩვენ დიდი ხანია ერთმანერთი გვიყვარს.

თქვენი კეთილი გარდაწყვეტილების მომლოდინე
და უმორჩილესი . . . . .

პასუხი

მოწყალეო ბატონო, ... !

ჩვენთვის ძრიელ სასიამოვნოა თქვენი სიძეობა,
მით უფრო, რომ ჩვენს საყვარელს ქალს უყვარხართ.
იმედია, რომ კარგ ქმრად და მეგობრად ეყოლებით

– 141 –

თქვენს ცოლს. ბოლოს განგიცხადებთ ჩემს პატივის-
ცემას და გთხოვთ პირად მოსალაპარაკებლად გვე-
წვიოთ.

მაქვს პატივი დავშთე თქვენი მოყვარე . . . . .

მოწვევისა, თანხმობისა, უარისა, მოგონებისა,
მოპატიჟებისა, დაცდისა და სხვა გვარი წერილები

მოწყალეო ბატონო, ... !

ამ უკანასკნელ ხანში ბევრი ცვლილება რამ მოხდა ჩემს ყოფა-ცხოვრებაში, რის გამო სრულებით ჩემდა მოულოდნელად ხარჯმაცა და გასავალმაც ერთი ორად იმატა.

იმედი მაქვს, არ გეწყინებათ, თუ ამ ჟამად შევიწროებულ მდგომარეობაში მყოფმა, თხოვნით და ხვეწნით მოგმართოთ – დამიბრუნოთ ის რამდენიმე თქვენზე დარჩენილი ფული, რომელიც შარშან (ან სხვა დროს) გავალეთ.

მე დარწმუნებული ვარ, რო ამ ჩემ თხოვნას თქვენი ჩვეულებრივის გულკეთილობით მიიღებთ და საწყენად არ დაგრჩებათ, მით უმეტეს, რომ შემდეგ-შიაც მზად ვიქმნები თქვენი სამსახურისათვის.

თქვენი უმორჩილესი და პატივისმცემელი . . . . .

ჩემო ძმაო და მეგობარო, ... !

ძრიელ ვწუხვარ, რო ამ ჟამად არ შემიძლიან და თქვენს თხოვნას ვერ ვასრულებ!.. თვითონ მე,

– 143 –

ენდეთ ღმერთსა, იმდენი-ლა მაქვს, რომ ძლივ-ძლიობით თვის დამლევამდე გამყვება. იმედი მაქვს, პირველივე შემთხვევაში მოუგონებლივაც მოგართვათ, რაც ასე გულწრფელად და დროზედ მინდოდა თქვენთვის დამებრუნებინა

თქვენი ერთგული და მორჩილი . . . . .

საყვარელო . . . . . !

თუ დროს მოიმარჯვებ, გულითა გთხოვ დღეს გვეწვიო, ჩვენსა ბევრი არავინ იქმნება. ვინც იქმნება, სულ თქვენი კარგი ნაცნობები არიან. (შეიძლება დასახელდეს იმათი გვარი და სახელი) იცოდეთ რომ ძრიელ გვასიამოვნებთ თქვენის აქ ყოფნით. გარდაეცით თქვენს მეუღლეს ჩემი უგულითადესი პატივისცემა და მოკითხვა.

დავშთები თქვერი მეგობარი . . . . .

მოწყალეო ხელმწაფე, ... !

კეთილ-ინებეთ და დამინიშნეთ დრო და ადგილი თქვენ სახილველად, რათა მოგელაპარაკოთ ფრიად საჭირო საქმეზედ, რომელიც როგორც ჩემთვის, აგრეთვე თქვენთვისაც მეტად საყურადღებოა.

თქვენი უმორჩილესი . . . . .

– 144 –

ძმაო და მეგობარო . . . . . !

მე მგონია ისე ცუდი არა არის-რა, როგორც მარტობა, და პირიქით ისე სასიამოვნო არა არის-რა, როგორც მეგობრებთან და ახლო ნაცნობებთან დროს გატარება. თუ შენ ეს ჭეშმარიტება გჯერა, იმედია, ამ სალამოს ჩვენსა მოხვალ, სადაც სიამოვნებით მიგიღებთ მეც და ჩემი სახლობაც.

შენი მეგობარი . . . . .

საყვარელო, ... !

მეტის-მეტად შეწუხებული ვარ, რომ იმდენი ღონე არ შემიწევს, რომ, როცა ჩემი სამსახური გჭირდება, მე არ შემიძლიან მოგეშველო. ენდე ძმობას, რომ ოდნავ მაინც სახსარი მქონოდა, მე არასდროს არ დაგიჭერდი ესდენ მცირე ფულს. სესხადაც ავი-

ლებდი ვისმესგან, მაგრამ, არ ვიცი, ვის მივმართო,
ყველა ჩემი ნაცნობნი ჩემსავით ჯიბე გამოფხეკილები
არიან.

შენი ძმა . . . . .

მოწყალეო ხელმწიფევ, ... !

თქვენი ჩემდამი ყურადღება და კეთილ განწყო-
ბილება ამ გაჭირვებულ დროს მე გამბედაობას მა-
ძლევს თხოვნით მოგმართოთ თქვენ, მოწყალეო ხელ-

- 145 -

მწიფევ! მე უცაბედად დამჭირდა . . . . . მანეთი,
რათა თავი დავიღწიო იმ უკიდურესი მდგომარეობი-
დან, რომელშიც სხვების წყალობით ჩავვარდი. ამ
ფულის შოვნა მე შემემლო დალალებისა და სხვა
მაგვარ პირებისაგან, მაგრამ რადგან, ჩემდა საუბე-
დუროდ, იმდენი გირაო აღარ მომეპოება, ამიტომ
მარტო ერთს მოკეთეს-და შეუძლიან ჩემი შველა,
რომელიც მიცნობს და დარწმუნებულია ჩემს პა-
ტიოსნებაში. ამიტომ ვბედავ და მოწიწებითა გთხოვთ,
თუკი თქვენთვის შესაძლებელი იქმნება და არ გემძი-
მებათ, მავალთ ცოტას ხნით ზემორე ხსენებული
ფული, რომელსაც დიდის მაღლობით დაგიბრუნებთ
დანიშნულს ვადაზე.

ამასთანავე უმორჩილესადა გთხოვთ თავხედობა-
ში არ ჩამომართვათ ეს ჩემი თხოვნა. ენდეთ ღმერთს,
რომ, თუ არ ასეთი უკიდურესი მდგომარეობა, არა-
სოდეს არ გავბედავდი თქვენს შეწუხებას. მაინც და
მაინც გთხოვთ, რაც უნდა პასუხი მივიღო თქვენ-
გან, ისევ იმად მიგულოთ, რაც დღემდე ვიყავი თქვენ-
თვის.

თქვენი უმდაბლესი მონა და მოსამსახურე, ... !

მოწყალეო ბატონო, ... !

გულითადის მწუხარებით უნდა გამოგიტყდე, რო ამ ჟამად ჩემთვის ყოვლად შეუძლე-

– 146 –

ბელია თქვენის თხოვნის დაკმაყოფილება... მე საშინლად მეწყინა თქვენი ასეთს მდგომარეობაში ჩავარდნა და გარწმუნებთ, რომ, ცოტათი მაინც შეძლება რომ მქონოდა, ერთს წუთს არ დავაკოვნივდი და ხელს შეგიწყობდით. ახლა კი იქნება ჩვენმა საერთო ნაცნობმა . . . . . გაგიმართოთ ხელი; იმას ხშირად აქვს ხოლმე თავისუფალი ფული და არცა მგონია, რომ დაგიჭიროსთ.

რაც უნდა იყოს, ჩემო ბატონო, თუ ოდესმე შემთხვევა მომეცა, რომ თქვენს სასარგებლოდ გამოიყენოთ ჩემი თქვენდამი პატივი და ერთგულობა, უმორჩილესადა გთხოვთ უყურადღებოდ არ დამტოვოთ და ისევ ამ კეთილ განწყობილებაში ვიყვნეთ მუდამ.
თქვენი ერთგული . . . . .

საკომერციო ბარათები **)

(აღებ-მიცემობის წერილები)

ბატონს . . . . . (სახელი და გვარი)

ქალაქ . . . . . რიცხვსა . . . . . წელსა

მოწყალეო, ხელწიფევ . . . . . !

უმორჩილესად გთხოვთ ჩემს ბარათს ყურადღება

მიაპყრათ. დიდის შრომის და მეცადინეობის შემდეგ

** ალებ-მიცემობაში ხშირად მოვაჭრენი ერთი მეორეს-თან შორს არიან და ამიტომ იძულებული ხდებიან ურთიერთ შორის დამოკიდებულება წერილით იქონიონ. ალებ-მიცემაში ყოველი საქმე წმინდათ ესე იგი, ნაღდ ფულზე ხდება ანუ ნისიათ, ესე იგი, სხვა-და-სხვა სავალდებულო ხელშეკრულობით. მიწერ-მოწერას ამისთანა შემთხვევაში ჰქვიათ „საკომერციო კორესპონდენცია“. ამ კორესპონდენციით ვაჭრები არიგებენ თავიანთ საქმეებს, თუნდა ერთი მათგანი დედამიწის ერთსკუთხეში იყოს და მეორე მეორეში... ალებ-მიცემაში ერთგვარ ვაჭრებს ემახიან შემკვეთებლებს, მეორეთ – კომისიონერებს ანუ ამსრულებლებს. შემკვეთებელი კარგად უნდა იცნობდეს კომისიონერს, მის ხასიათს და ზნეს, მის გამრჯელობას; ხოლო კომისიონერი თავის მხრივ შემკვეთებელს უნდა დროზე და სწორედ აუწყებდეს საქმის ყოველ გარემოებას, საბუთებს, თავის განზრახვის

– 148 –

მე ძლივ-ძლიობით მოვახერხე საკუთარი (მაღაზია, სარდაფი, წიგნის თუ სხვა საგნების სავაჭრო) გაღება და ღვთის წყალობით აგერ ერთი წელიწადია, რაც ჩემი საქმე კარგად მიდის. გაუწყებთ რა ამასა, გთხოვთ მხედველობაში იქონიოთ ჩემი ახლად დაწყებული საქმე. ჩემის საქმეების ავ-კარგიანობაზე შეიძლება დაეკითხოთ აქაურ . . . . . (დაასახელე ვის).

დავშთები თქვენი უმორჩილესი მონა . . . . .

ბატონს . . . . . (სახელი და გვარი)

ქალაქი . . . რიცხვი . . . წელიწადი

ბატონს, ... !

ეს არის ეხლა მივიღე თქვენი პატივცემული წერილი, რომელშიაც თანხმობას მაუწყებთ შესახებ ჩემის თამასუქებისა. თუ კეთილ ინებებთ და აიღებთ ჩემს თამასუქებს, რითაც დიდად დამავალებთ, სამაგიეროდ უსასყიდლოდ არ დავსტოვებ თქვენს შრო-

---

და სურვილის მიზეზს და სხვა. კომერციულ ბარათებში პირველი საქმეა მკაფიო და მარტივი კილო, ადვილად გასაგები წინადადებანი და სხვა და ყოველ შემთხვევაში საკომერციო ბარათი უსათუოდ საკუთარი ხელ მოწერილი უნდა იყოს, რათა ბარათის მიმღები ეჭვში არ შევიდეს: მოწერილი ბარათი ყალბი და სხვა. საკომერციო ბარათები ოთხ რიგათ განიყოფება 1, საგანგებო (циркулярный) 2, მაუწყებელნი მე-3 სანისიო და მე-4 გასაცნობი (рекомендательный).

– 149 –

მას. ამ ჟამად ამასთანავე გიგზავნით სამ თამასუქს 70 თუმნისას. სამივე თამასუქით ფული უნდა გამოართვათ . . . . (აქ იწერება ვის ან რომელ ვაჭარს) ეს თამასუქები გთხოვთ ჩემს ანგარიშში მიიღოთ, ხოლო თქვენს ხვედრ დასაჩუქრებას არ დავაყოვნებ და პირველისავე ფოსტით მოგართმევთ.
დავშთები თქვენი მოსამსახურე. . . . .

მოწყალეო ხელმწიფევ, ბატონო . . . . !

ამ ბარათის მომტანი . . . . (სახელი და გვარი) აგერ სამი წელიწადია რაც აღებ-მიცემობის საქმეში ტრიალებს და ძრიელ კარგადაც შეისწავლა ეგ ხელობა; ამ ჟამად ცოტაოდენი ფულები მოუგროვებია და საკუთარ საქმის დაწყებას აპირებს, რისთვისაც თქვენკენ მოდის ბედის საცდელად. რა თქმა უნდა, უთქვენოდ ფეხსაც ვერ გადასდგამს და, თუ შეგეძლებათ, უხელმძღვანელებთ, რითაც ძრიელ დამავალებთ მე და საუკუნო მოკეთეთ გაიხდით თვით იმასაც.

დავშთები თქვენი ერთგული. . . . .

მოწყალეო ხელმწიფევ , . . . !

თანხმად თქვენის პატივცემულის წერილისა, რომელშიაც სრული თანხმობა გამოგვიცხადეთ ჩვენს წინადადებაზედ, უმორჩილესად გთხოვთ გაუსწორდეთ

– 150 –

და მისცეთ ჩვენს ანგარიშში ხუთასი მანეთი (500 მ.) ამის მომტანს . . . . . (სახელი და გვარი) რაშიაც გთხოვთ გამოართვათ ორი ხელწერილი: ერთი თქვენთვის და მეორე ჩვენთვის.

დავშთებით თქვენი უმორჩილესნი . . . . .

პასუხი

ამასთანავე გიგზავნით ხელწერილს . . . . .
საიდანაც აშკარად ნახავთ, რომ თქვენი დავალება სისრულით და დაუყოვნებლივ აღსრულებულ იქმნა, ესე იგი . . . . გარდავეცით თქვენ მიერ ნაბრძანები (500) ხუთასი მან., რომელსაც უმორჩილესად გთხოვთ გამოგვიგზავნოთ 12 დღის განმავლობაში.

დავშთები მუდამ მზა თქვენი სამსახურისათვის. . . . .

ჩემო ხელმწიფევ, ბატონო . . . . . !

თუმცა წარსულ თვეს გწერდით, რო ამ კვირის გასულ თქვენკენ ვაპირებ ჩამოსვლას-მეთქი, მაგრამ, სრულებით მოულოდნელი გარემოებისა გამო, იძულებულ ვიქმენ აქვე დავრჩენილიყავ, რის გამო ვერ ვასრულებ ჩემს თქვენს წინაშე მოვალეობას. მაგრამ იმედით გქონდეთ, რო ამ რამდენსამე დღეში სრულებით

– 151 –

დაგაკმაყობილებთ და მით ვეცდები თქვენს კეთილ-
განწყობილებას არავითარი უსიამოვნება არ მივაყენო.

დავშთები თქვენი ერთგული . . . . .

მოწყალო, ხელმწიფე, ... !

ეს მესამე წერილს გიგზავნით და ჯერ თქვენი
პასუხი არ მღირსებია. კიდევ უმორჩილესად გთხოვთ
უპასუხოთ არ დამტოვოთ.

საქმე ის არის რომ . . . . . (სახელი და გვარი)
მთხოვს სესხად (ამა და ამდენს ფულს) და მპირდება ორის
თვის შემდეგ სარგებლით მოგართმევო. მე იმას ისე
დაახლოვებით არ ვიცნობ და არც იმის შემღების
რაოდენობა ვიცი. ხოლო თქვენ კი კარგათ იცნობთ და
იმედი მაქვს გულწრფელ და უტყუარ პასუხს შემო-
მითვლით: სანდო კაცია იგი თუ არა? იცოდეთ, რომ
თქვენი წერილი მექმნება საბუთად, ვასესხო იმას ფუ-
ლი თუ არა.

დავშთები თქვენი ერთგული . . . . .

მოწყალო ბატონო . . . . . !

წარსულ კვირას მე გამოგიგზავნეთ . . . მან. ჩემი
თამასუქების გასაბათილებლად. მე ვფიქრობდი, რომ
სრულად გაგისწორდებოდით, მაგრამ სხვა-და-სხვა გა-
რემოებათა გამო, იძულებულ ვარ, ჯერ ჯერობით

მარტო ეს და გამყოფოთ; ხოლო დანარჩენს ამ მცი-
რე ხანში მოგართმევთ თავისის სარგებლით. იმედი
მაქვს, რომ ამით თქვენს კეთილ განწყობილებას არ

დავკარგავ.

დავშთები თქვენი მოსამსახურე . . . . .

საქმის ბარათები

ანდერძის წერილი ანუ სიგელი

სახელითა, მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, მე (სახელი, მამის სახელი, გვარი და წოდება) სრულს ჭკუაზე მყოფი და გულის ხმიერობას არ მოკლებული, ვაძლევ საკუთრებად ჩემი სიკვდილის შემდეგ იმ უფლებით, რომელიც მონიჭებული მაქვს (დამატება 118 მუხლისა, ტ. X. ნაწ. 1. 1863 წლის განგრძობისა მეზრ) ამასა და ამას (სახელი, მამის სახელი და გვარი) საკუთრად ჩემს კუთვნილს მამაპაპულს მამულს, რომელიც იმყოფება (ამა და ამ) გუბერნიაში, (ამა და ამ) მაზრაში, (ამა და ამ) სოფელში და რომელიც დამრჩა მემკვიდრეობითა ჩემის მშობლებისაგან (სახელი და გვარი მშობლებისა), ვაძლევ სრულად, ყოველის შენობითა და საოჯახო მოწყობილობით, ყოველის მოძრავის ქონებითურთ, რაიცა იმ მამულს ეკუთვნის, ყოველის საქონელითა და საციქველით, ყოველის უფლებითა და მოვალეობითურთ, რაიცა მოსდევს მამულის მფლობელობასა. კეთილ შეძენილსა ქონებასა ჩემსა (ამასა და ამას), საზოგადოდ ყოველს სიკე-

თეს და დოვლათს, რაც ჩემს სიკვდილს შემდეგ აღმოჩნდება, ვაძლევ (ამათა და ამათ) (ამდენსა და ამდენსა).

ანდერძის წერილი ესე ძალასა და მოქმედებაში უნდა შევიდეს ჩემი სიკვდილს შემდეგ. ამინ. (ხელის მოწერა).

თუ ანდერძის წერილი დაწერილია თვით იმის ხელით, ვინც ანდერძსა სტოვებს, მის ხელ-მოწერილობის სინამდვილე და აგრეთვე სრულ ჭკუაზედ ყოფა და გულის-ხმიერობა მისი უნდა შემოწმებულ იქმნას ორის მოწამის მიერ; ხოლო თუ ანდერძი სხვის ხელით არის დაწერილი, მაშინ მოწამე სამი უნდა იყოს.

საჩუქრისა ან საბოძვრის წერილი ანუ სი- გელი

ათას რვაას ოთხმოცდა თორმეტსა წელსა . . . .
(თვესა . . . . დღესა) მე ქვემოთე ამისა ხელის მომწერელმან (წოდება, სახელი, მამის სახელი და გვარი) საუკუნოდ და საშვილიშვილოდ სამფლობელად (ამა და ამას სახელი, მამის სახელი და გვარი) და მემკვიდრეთა მისთა კეთილად შეძინებული უძრავი (ან მოძრავი) მამული ჩემი, მდებარე . . . . . (დაწვრილებით აიწეროს რომელ გუბერნიაში, მაზრაში, სოფელში ანუ თუ ქალაქშია: ნაწილი ქუჩა და საზოგადოთ ზომა, რაოდენობა, სამზღვრები და მომიჯნავენი) რომელიც მივიღე მე ნასყიდობითა (ამა და ამ დროსა და ამ №-ით) ზემოდ აღნიშნულ მამულსა სინიდისის ქვეშ ვაფასებ (ამა და ამდენად) ხოლო უწინარეს

– 155 –

ამა საჩუქარის სიგელისა მამული იგი ჩემგან არავისადმი არცა მისყიდულ, არცა დაგირავებულ არცა ვისადმი რაისამე შინა შეკრულ და არცა რომელსამე ზედა აღწერილს არს. და შემდგომ ამისა ვითარცა მე აგრეთვე მემკვიდრეთა ჩემთა მამულსა მასზედ ან არავითარი საქმე არ გვექონდეს და არცა რაისამე გედავნეთ.* (ხელის მოწერა)

მზითვის წერილი ანუ სიგელი

ათას რვაას ოთხმოც და თორმეტსა წელსა. . . .
(თვესა . . . . . დღესა) მე ქვემორე ამისა ხელის მომწერელმა (წოდება, სახელი და გვარი) მივეცი მზითვად ასულსა (თუ დასა) ჩემსა (ამა და ამასა) და დანიშნულს (ამა და ამ კაცზე) კუთვნილი ჩემი და კეთილ-შეძინული (აიწერება დაწვრილებით ყველაფერი უძრავი თუ მოძრავი) ხოლო (მამული თუ ქონება) ჩემგან არცავისადმი მიყიდულ და არცა აწერილ არს რომელსამე ზედა; თუ ვინცობაა შემდგომ ამისა ვინმე დავას დაუწყებს ხსენებულს მამულზე პასუხი უნდა აგოს ქალმან ჩემმან (ან დამმან) მამულსა მას სინიდისის ქვეშ ვაფასებ (ამდენად და ამდენად, ხელის მოწერა)

---

* შეიძლება საჩუქრის სიგელი რაიმე პირობითაც იყოს შეკრული, ხოლო მაშინ ამას შიგ მოიხსენიებენ და სხვა ისევ ის დარჩება.

– 156 –

გაყრილობის წერილი ანუ სიგელი

ათას რვაას ოთხმოცდა თორმეტსა წელსა . . . .
(თვესა) . . . (დღესა) მე ქვემორე ამისა ხელის მომწერელმა (წოდება, სახელი და გვარი) მივეცი ესე წერილი ღვიძლსა ძესა ჩემსა (ან ძმას, ამა და ამასა) მას შინა, რომ ჩემის კუთვნილის მამულიდგან, რომელიც მერგო (ან ნასყიდობით ან მემკვიდრეობით ამა და ამისაგან) მდებარე (ამა და ამ ალაგს) ამის შემდგომ ძესა ჩემსა არა აქვს უფლება ჩემის სიკვდილის შემდეგ წაედავოს (ძმებსა თუ დებსა თვისსა ჯერ მცირე წლოვანთა) ხოლო ზემო აღნიშნული მამული ჩემგან არავისადმი არც მიყიდულა და არც დაგირავებულია და თუ ვინცობაა ვინმე წაედავების მას, მაშინ ძემან ჩემმან უნდა აგოს პასუხი ჩემდა გაურეველად. მამულსა ამასა სინიდისის

ქვეშ ვაფასებ (ამდენ და ამდენად. ხელის მოწერა)

ნასყიდობის წერილი ანუ სიგელი

მოწყალეო ხელმწიფევ,

(სახელი და მამის სახელი)

ამა რწმუნების ქალაქით მოგანდობთ იშუა-
მდგომლოთ ყველა ჩემის საქმეების გამო, რომელიც
ეხლა სწარმოებს, ან შემდეგში გამოჩნდება საწარ-
მოებლად; იშუამდგომლოთ, როგორც სამოსამართ-

– 157 –

ლო დაწესებულებათა, ისე ყოველ თანამდებობის
კაცთა-წინაშე. ამისათვის გაძლევთ ნებას მართვით
ყველგან თხოვნა, არზები, შეიტანოთ განცხადებანი,
მისცეთ პასუხი დაუსწრებლად დადებულის განაჩენის
გამო, ასტეხოთ დავა, თუ მოხერხებით ყალბობა გა-
სწია ვინმემ ჩემდა საზარალოდ; დაუგირაოთ ბანკში
და სხვა კერძო პირთა, მიიღოთ ჩემი საბუთები,
ფული, ჩემდა გადმოსაცემად, იჩივლოთ კერძო საჩივ-
რით, აპელაციისა და კასაციის წესით, მოსპოთ სა-
დავო საქმეები მორიგებით და სხვასაც მიანდოთ ყო-
ველი ეს საქმე ამ ქალაქის ძალით. რასაცა თქვენ
ამ რწმუნების საბუთით კანონიერად მოიქმედებთ,
იმაში არავითარს დავასა და წინააღმდეგობას არ გა-
გიწევთ. რწმუნებისა ქალაქი ესე ეკუთვნის (ვისაც
ეკუთვნის, აქ უნდა დაიწეროს მისი სახელი, მამის სახელი,
გვარი და ისიც, რა წოდებისაც არის.)

რწმუნების ქალაქი მომრიგებელ სასამართ-
ლოებში სასიარულოდ.

მოწყალეო ხელმწიფევ,

(სახელი და მამის სახელი).

მოგანდობთ იშუამდგომლოთ ყოველი ჩემის საქმეების გამო, რომელიც კი სწარმოებს მომრიგებელ სასამართლოებში, გამოაცხადოთ დავა ჩემის სახე-

– 158 –

ლით და დამიფაროთ, თუ სხვა ვინმემ ამიტება დავა; იჩივლოთ კერძო, სააპელაციო და საკასაციო საჩივრით მომრიგებელ მოსამართლეთა კრების წინაშე, იდავეთ, თუ განგებ მოხერხებული ყალბობა შეამჩნიეთ ვისმე ჩემდა საზარალოდ, ან თუ სინამდვილე არა აქვთ ჩემს საწინააღმდეგოთ წარმოდგენილს საბუთებს, გამოიტანეთ პირი ქალაქებისა, შეჰკრიბეთ საჭირო ცნობანი, უკანვე დააბრუნეთ საბუთები, იღეთ აღსრულებაში მოსაყვანი ქალაქდები და ფული, ჩემდა გადმოსაცემად, თუ გენებოთ, მიანდეთ ეს საქმეები სხვას და საზოგადოდ დაიცეთ და დაიფარეთ უფლებანი და სიკეთე ჩემი; ყოველსავე ამაში მე თქვენ გენდობით, დავასა და წინააღმდეგობას არ გაგიწევთ. რწმუნებისა ქალაქი ესე ეკუთვნის (სახელი, მამის სახელი, გვარი და წოდება).

გირავნობის წერილი

ათას რვაას ოთხმოცდა თორმეტსა წელსა . . . . .
(თვესა) . . . . (დღესა) მე ამისა ქვემორე ხელის მომწერელმა (წოდება, სახელი და გვარი) ვისესხე (ამა და ამისაგან) ფული (ამა და ამდენი) ბძანებულითა სარგებელითა, ხოლო ვადით, ესე იგი, მომავალსა (ამა და ამ წლამდე და თვის რიცხვამდე) და ამ ფულში ვადამდინ დაუგირავე მე (ამა და ამან ამა და ამას) უძრავი ქონება (თუ მამული) ჩემი, დაშთომილი ჩემდა სამკვიდრებ-

ლად (ანუ ამა და ამ ნასყიდობით) მდებარე (ამა და ამ ალაგას სოფელსა ანუ ქალაქსა, თუ ქონება მოძრავია, უნდა დაწვრილებით იყოს ყველაფერი აღწერილი და ორპირად) უკეთუ მე სესხად მოცემული ფული იგი დანიშნულ ვადაზედ (ამასა და ამას) არ ჩავაბარე, მაშინ მას ნება აქვს ეს გირავნობის წერილი, სადაც ჯერ არს განაცხადოს, და წარუდგინოს და დაკმაყოფილებულ იქმნას, ვითარცა კანონი გადასწყვეტს და მიანიჭებს. ხოლო უწინარეს ამისა გირაო უძრავი (ან მოძრავი) საცხოვრებელი (ანუ ქონება) ჩემი არ იქმნას არავისადმი მიყიდულ, ან დაგირავებულ და არცა რომელ-თამე შეკრულობით შეკრული (ხელის მოწერა)

პირობის გარდასვლის (неустойчная) წერილი თამასუქით

ათას რვაას ოთხმოცდა თერთმეტსა წელსა ... (თვესა... დღეს...) ჩვენ ამის ხელის მომწერელთა (ამადამათ წოდება, სახელი და გვარი) შევკარით ურთი ერთ შორის პირობა ესე შემდეგი: 1) მე (ამან და ამან) დღევანდელის რიცხვიდამ ვესესხე (ამა და ამას) . . . . მანეთი (ამა და ამდენის ხნის) ვადით, რაშიაც მივეცი თამასუქი (თვე და რიცხვი) ვადით. 2) თუ მე (ეს და ეს) ჩემგან ნასესხებს ფულს დანიშნულ ვადაზე არ გადავიხდი და თუ მით იძულებულს ვყოფ (ამას და ამას) ზემო ხსენებულის თამასუქის ვადის გამოსაცხადებლად

წარადგინოს სადაც ჯერ არს, მაშინ მე ამასთან ჩემი დაუდევრობისა გამო მოვალე ვარ გარდაუხადო (ამას და ამას) პირობის გადასვლისთვის . . . . მანეთი; 3) ეს პირობის გარდასვლის წერილი მოვალე ვართ

ჩვენ და ჩვენი მემკვიდრენიც მტკიცედ და დაურღვე-
ველი შევინახოთ (მოწერა ხელისა)

შესანახავი წერილი

ქ. თბილისი 1892 წელსა . . . თვესა . . . დღესა . . .
მე ქვემორე ამის ხელის მომწერელი ვაძლევ ამა
ხელწერილს (ამან და ამას) იმაში, რომ მივიღე მის-
მიერ შესანახად (ფული ამდენი და ამდენი, ანუ ნივთები ეს
და ესა, ორსავე შემთხვევაში დაწვრილებით აღწერილობა
მათი)
რომელიც მოვალე ვარ დავუბრუნო (ამა და ამას) პირ-
ველსავე თხოვნით და შემდგომ მისი სიკვდილისა
იმისვე კანონიერ მემკვიდრეებს. (ხელის მოწერა)

დაქირავების პირობის წერილი

1892 წელსა . . . თვესა . . . დღესა მე ქვემორე
ამის ხელის მომწერმა (ამა და ამან) პირობით შევე-
კარი (ამას და ამას) მასში, რომ 1) მე (ესა და ესა)
დავუქირავე (ამა და ამას) და მოვალე ვარ დღევანდე-
ლის რიცხვიდან ვემსახურო მას (ამა და ამ ხნის განმავლო-
ბაში) შემდეგის პირობაზე: (აქ უნდა დასახელებულ და

– 161 –

ჩამოთვლილ იქმნას თვითეულად ის მოვალეობა, რაც სამსა-
ხურის დროს უნდა აკეთოს, თუ ნოქარია – ნოქარის მოვალეობა
და საქმე, თუ მსახურია ან მზარეული – შესაფერი საქმე და
სხვა) 3) დანიშნულ ვადამდე (ამა და ამას) ნება არ ჰქონ-
დეს ადგილიდგან დამითხოვოს, ხოლო, თუ ვინიცობაა,
რაიმე დანაშაული ჩავიდინე, მაშინ დამითხოვოს და
რაც დამედება მისი ფული (ან გაფუჭებული რამე ნივ-
თი და სხვა) უკანვე დაუყოვნებლივ დაუბრუნო. 4) ამ სამ-
სახურისათვის (ესა და ესა) მოვალეა (ყოველ თვე და

თვე თუ წლიდან წლამდე) მაძლიოს ჯამაგირი (ამდენი და ამდენი). პირობა ეს ორთავე ჭირშეკრულ მხარეთათვის წმინდა და დაურღვეველ უნდა იყოს. ერთი ნამდვილი დედანი ამ პირობისა ორივეს ხელ-მოწერილი უნდა ჰქონდეს (ამას და ამას), ხოლო მეორე პირი, რიგისამებრ შემოწმებული, უნდა მქონდეს მე. რაშიაც ხელს ვაწერ (ხელის მოწერა)

პირობა (КОНТРАКТЪ) სახლის დაქირავებისა

1892 წელს . . . თვესა . . . დღესა . . . ჩვენ ქვემოთ ამისა ხელის მომწერთა (ამანა და ამან) შევკარით ესე პირობა მასზედ, რომ მე (ამა და ამან) დავიქირავე (ამა და ამის) შენობაში სახლი (ან მაღაზია ან სხვა რამე სადგომი), მდებარე (აქა და აქა), რომელიც შესდგება (ამდენი და ამდენი ოთახისიგან, თუ თვეებისაგან ამა და ამ სართულში) . . . . . (ამდენი და ამდენი ხნის) ვადით, ესე-

იგი, მომავალი წლის . . . . თვემდე . . . (ამდენ და ამდენათ წელიწადში თუ თვეში) 1) ქირა აუნდა ვაძლიო (ამას და ამას) ყოველ თვე და თვე (თუ სამ თვეში ერთხელ და სხვა) წინ და წინ და თუ ფული დროზედ ვერ გადავიხადე, (ამას და ამას) უფლება აქვს სახლიდან დამითხოვოს და, რაც ფული დამედება, კანონით გამომართვას, 2) ვკისრულობ ყოველგვარი ნაგავის გატანას და სიწმინდისა და სისუფთავის დაცვას ჩემს ხარჯზე 3) თუ ვინიცობაა, მე რამე შეკეთება მოვინდომე ხსენებულ სადგომში, შემიდლიან შევაკეთო იგი ჩემს ხარჯზე, ხოლო ჯერ უნდა დავეკითხო სახლის პატრონს (ამა და ამას; შეიძლება ეს სხვანაირითაც დაიწეროს, ე. ი., სახლის პატრონმა თავის ხარჯზე) 4) ცეცხლს მოვერიდო და სიფრთხილით მოვეკიდო. 5) თუ მოვინ-

დომე მე (ამა და ამან) ვადის გასვლამდე ამ სადგომის სხვის სახელზედ გადაცემა, შემიძლიან გადავცე იგი მას შემდეგ, როცა სახლის პატრონიც თანახმა იქნება 6) დაცლის დროს სახლი უნდა ჩავაბარო პატრონს პირვანდელის სისუფთავით და სიწმინდით და რაც გაფუჭებული და დაზიანებულ აღმოჩნდეს უნდა შევაკეთო და შევასწორო. 7) ამ პირობის დასამტკიცებელი ხარჯი უნდა გადიხადოს (ამა და ამან) და 8) ეს პირობა ორთავე მხარესათვის წმინდა და დაურღვეველი უნდა იქმნეს, (ამას და ამას) უნდა ჰქონდეს დედანი ამ პირობისა და მე (ამას და ამას) ნამდვილთა ნ შემოწმებული პირი. (ხელის მოწერა).

– 163 –

თ ა მ ა ს უ ქ ე ბ ი

უბრალო თამასუქები (ფულად და საქონლად მიღებული)

ქ. თბილისი. 1892 წელსა . . . თვესა . . . დღესა თამასუქი . . . მანეთისა

მე ქვემოთ ამის ხელის მომწერელი, (ესა და ესა) მოვალე ვარ გადავუხადო მომთხოვს თუ არა (ამა და ამ ხნის განმავლობაში ამას და ამას ამდენი და ამდენი), რომელიც ნაღდათ ფულად (ან საქოლნად) და სრულად მივიღე. (ხელის მოწერა)

ზოგიერთი საქმის ბარათების ნიმუშები რუსულად

1. Образецъ простого векселя.

Тифлисъ. 12-го іюля 1892 года. Вексель на 2,500 р. сер. Отъ сего Двѣнадцатаго іюля тысяча восемьсотъ Девяносто второго года, черезъ шесть мѣсяцевъ, по сему моему векселю повинень я заплатить Тифлисскому 2-й гиль-

ді купцу Макарову, или кому онъ прикажетъ, двѣ тысячи пятьсотъ рублей серебромъ, которые я получилъ отъ него наличными деньгами сполна. Иванъ Казаровъ, Тифлисскій 2-й гильдіи купецъ.

– 164 –

2. Образецъ внутренняго переводнаго векселя съ платежомъ по предъявленіи.

Кутаисъ. 2-го сентября 1892 года. Вексель на 3,000 р. сер. По предъявленіи извольте заплатить по сему моему первому векселю дворянину Семену Караеву, или кому онъ прикажетъ, три тысячи рублей серебромъ, которые получены мною отъ Батумекаго 1-й гильдіи купца Николая Окроева, по увѣдомительному письму, Андрею Пугиняну, Эриванокону 2-й гильдіи купцу. Первый. Петръ Ерицовъ, Тифлиеекій 1-й гильдіи купецъ.

3. Образецъ полной или передаточной надписи. Вмѣсто меня заплатите Ивану Смирнову, Тифлисскому купцу, или кому онъ прикажетъ. Платежъ отъ него полученъ сполна. Кутаисъ, 8-го ноября. Подпись Семенъ Ивановъ.

Или: Безъ оборота на меня, заплатите Кутаисскому 2-й гильдій купцу Феодору Караеву, или кому онъ прикажетъ. Платежъ отъ него полученъ сполна. Батумъ, 1-го января 1888 г. Петръ Нурдгеловъ.

– 165 –

Образцы формъ нѣкоторыхъ актовъ, со-
вершаемыхъ домашнимъ порядкомъ.

**Форма довѣренности общей на ходатай-
ство.**

Милостивый государь!

(Имя и отчество).

Настоящею довѣренностью уполномочиваю васъ ходатайствовать по всѣмъ моимъ дѣламъ, какъ нынѣ производящимся, такъ и впредь возникнуть могущимъ, во всѣхъ судеб. учрежд. и у должностн. лицъ, для чего вы можете подавать прошенія, объявленія, отзывы на заочныя рѣшенія и друг. бумаги, заявлять споры о подлогахъ и давать отвѣты по таковымъ спорамъ; получать документы и деньги, для передачи мнѣ, подавать частныя, апелляціон. и кассацион. жалобы, прекращать дѣла миромъ и передовѣрять это полномочіе другимъ лицамъ. Во всемъ же, что вы по этой довѣренности законно сдѣлаете – спорить и прекословить не буду. Довѣренность эта принадлежитъ (званіе, имя, отчество и фамилія).

– 166 –

**Довѣренность на хожденіе по дѣламъ у
мировыхъ судей.**

Милостивый государь!

(Имя и отчество).

Уполномочиваю васъ ходатайствовать по вѣдѣмъ моимъ дѣламъ, производящимся въ мировыхыхъ судебныхныхъ установленіяхъ, предъявлять отъ моего имени иски и отвѣчать на предъявленные ко мнѣ, приносить частныя апелляціон. и кассацион. въ мировые сѣзды жалобы, заявлять споръ о подлогѣ и подлинности актовъ, получать копии, справки, документы, исполнительн. листы и деньги, для передачи мнѣ, передовѣрять полномочіе друг. лицамъ и вообще защищать права и интересы мои, въ чемъ вамъ вѣрю, спорить и прекословить не буду. До вѣрности эта принадлежитъ (званіе, имя, отчество и фамилія).

Запродажная запись.

Тысяча восемьсотъ восемьдесятъ шестаго года, августа десятато дня, я, нижеподписав-

– 167 –

шійся (званіе, имя, отчество и фамилія), запродавъ, принадлежащіе мнѣ, (такому-то: имя, отчество и фамилія), домъ и участокъ земли (указать всѣ подробности, сосѣднихъ владѣльцевъ при продажѣ земли); запродавъ я, (такой-то) эту землю (такому-то), цѣною (столько-то), въ счетъ котор. при совершеніи этой запродажн. записи получилъ отъ покупателя, (такого-то) денегъ въ задатокъ (столько-то). Купчую крѣпость обязуюсь совершить не позже (мѣсяць, число, годъ), а въ случаѣ несовершенія къ этому сроку, возвращаю (такому-то) задатокъ и сверхъ того плачу неустойку пятьсотъ руб. Я, (такой-то) всѣ расходы по совершенію

купчей крѣпости принимаю на себя и обя-
зуюсь внести (такому-то) остальные (столько-то)
въ день утвержденія купчей стар. нотаріусомъ.
Въ случаѣ, если я, (такой-то) откажусь отъ по-
купки упомянутаго дома и земли, то задатокъ
остается въ пользу продавца (такого-то).

Долговая росписка.

Я, нижеподписавшійся обязуюсь уплатить
(такому-то), по первому его требованію (столь-
ко-то), которые я отъ него получилъ налич-

– 168 –

ными деньгами сполна. Тифлисъ (число, мѣ-
сяцъ и годъ).

Духовное завѣщаніе.

Во имя Отца, и Сына и Святого Духа, я
(званіе, имя, отчество и фамилія), находясь
въ здоровомъ умѣ и твердой памяти, по праву
данному мнѣ закономъ (прил. къ ст 118, т. X.
ч. 1, по прод. 1863 г.), собственное мое не-
движимое родовое имѣніе, состоящее – ской гу-
берніи, – уѣзда, въ деревнѣ – доставшееся мнѣ
по наслѣдству послѣ родителя моего (такого-
то), послѣ моей смерти предоставляю въ по-
жизненное владѣніе (имя, отчество и фамилія),
въ полномъ составѣ того имѣнія, со всѣми
строеніями и хозяйственными заведеніями, со
всею, принадлежащею къ тому имѣнію, движи-
мостью, скотомъ и хлѣбомъ, со всѣми правами
и обязанностями. Благопріобрѣтенный капиталъ
мой, заключающійся (въ томъ-то) и вообще весь

капиталь, какой послѣ моей смерти окажется, предоставляю въ собственность (такимъ-то) по (столько-то). Завѣщаніе это въ силу и дѣйствіе должно воспріять послѣ моей смерти. Цѣну, завѣщаемому послѣ меня, имѣнію предоставляю

– 169 –

опредѣлить послѣ моей смерти моимъ наслѣдникамъ. Аминь. *)

ღერბის ხარჯი (Гербовый сборъ).

ღერბის ხარჯში დაწესებულია ორნაირი: 1) ჩვეულებრივი 80 კაპ., 60 კაპ., 15 კაპ., 10 კაპ. და 5 კაპეიკიანი, და 2) თანაბრად აქტის ჯამისა (ე. ი. ნასყიდობის, სესხის და სხვა მაგვარი მორიგებისა.

80 კ ა პ ე ი კ ი ა ნ მარკებს ხმარობენ ყოველგვარ თხოვნაზე და არზებზე, პასუხებზე, კოპიოებზე, ოტზივებზე, ოფიციალურ მოწმობებზე, რწმუნების ბარათებზე, დოკუმენტებზე, რომლების ღირებულობა 50 მან. არ აღემატება, კუპჩებზე და სხვა; 60 კ ა პ ე ი კ ი ა ნ მარკებს ხმარობენ პასპორტებისათვის, ბილეთებისათვის, ოტსტროჩკებისათვის; 15 კაპ. – იმ დოკუმენტებისათვის, რომელთა ღირებულობა არ აღემატება 5 მან. თანაბარი ან პროპორციონალური ღერბის ქალაქი სხვა და სხვა ღირებულობისანი არიან შესაფერად აქტის ღირებულობისა.

---

*) Если все завѣщаніе написано рукою завѣщателя, тогда подпись его и нахождение въ здоровомъ умѣ и твердой памяти должны быть удостовѣрены двумя свидѣтелями. Если же завѣщаніе писано другимъ, то свидѣтеля должно быть три.

– 170 –

აღკრძალულია ერთი ღერბის ქალაღდზე ორის ან მეტის სააკტო ქალაღდის მოთავსება. იმ საქმის ქალაღდებზე, რომელზედაც ღერბის ხარჯი გადახდილი არ არის, ჯარიმა გადაეხდევინების ათჯერ მეტი, ვიდრე იგი ღირს

ღირებულება თამასუქის (სავექსილო) ქალაღდებისა.

1 მანეთიღამ.	50 მან.	—	მან.	10	კაპ.
50	100	—	15	„	„
100	200	—	30	„	„
200	300	—	40	„	„
300	400	—	55	„	„
400	500	—	70	„	„
500	600	—	80	„	„
600	700	—	90	„	„
700	800	1	—	„	„
800	900	1	15	„	„
900	1,000	1	20	„	„
1000	1,500	1	90	„	„
1,500	2,000	2	50	„	„
2,000	3,200	3	70	„	„
3,200	4,000	5	15	„	„
4,000	6,400	6	80	„	„

– 171 –

6,400	8,000	9	—	„	„
8,000	10,000	11	30	„	„
10,000	12,000	13	80	„	„
12,000	15,000	15	60	„	„
15,400	20,000	21	—	„	„
20,000	25,000	27	60	„	„
25,000	30,000	33	60	„	„
30,000	40,000	42	—	„	„

40,000 „ 50,000 „ 54 „ — „

ღირეულობა ნასყიდობის (სააქტო) ქაღალდებისა.

50 მანეთიდან.	300	მან.	1	მან.	25	კაპ.
300	„	900	„	3	„	10
900	„	1,500	„	5	„	40
1,500	„	2,000	„	7	„	10
2,000	„	3,000	„	11	„	—
3,000	„	4,500	„	15	„	65
4,500	„	6,000	„	20	„	30
6,000	„	7,500	„	28	„	—
7,500	„	9,000	„	31	„	—
9,000	„	10,000	„	36	„	—
10,000	„	12,000	„	41	„	—
12,000	„	13,000	„	48	„	—

– 172 –

13,000	„	15,000	„	53	„	—
15,000	„	18,000	„	63	„	—
18,000	„	21,000	„	71	„	—
21,000	„	30,000	„	103	„	—
30,000	„	45,000	„	156	„	—
45,000	„	60,000	„	211	„	—
60,000	„	90,000	„	312	„	—
90,000	„	120,000	„	415	„	—
120,000	„	150,000	„	519	„	—
150,000	„	225,000	„	781	„	—
225,000	„	300,000	„	1031	„	—

ნოტარიუსების კანონიერი სასყიდელი.

აქტების შედგენისათვის, რომლების ფასი 500 მ.

არ აღემატება – 2 მან. ეძლევათ. 501 მანეთიდან 1000 მანეთამდე – 3 მ., 1000 მან. 4 მან.; რომელსაც არაფერი ღირებულობა არა აქვს – 3 მან. თამასუქებისა, გირავნობის და პროტესტების შემოწმებისათვის, რომელთაც ღირებულობა 500 მანეთამდე – 50 კაპ. როცა 500 მანეთზე მეტია – 1 მან. პირობების შემოწმებისათვის 500 მანეთამდე – 1 მან. 501 მანეთიდან 1000 მანეთამდე – 1 მან. 50 კაპ. რაც 2000 მანეთზე მეტია – 2 მან., ხოლო რომელზედაც

– 173 –

არ არის არაფერი ჯამი აღნიშნული – 2 მან., კოპიოების შემოწმებისათვის პირველი თაბახიდან 25 კაპ., დანარჩენიდან 10 კაპ., ხელის მოწერის შემოწმებისათვის 10 კაპ. რწმუნების ბარათის, თხოვნის და სხვა ქაღალდების დამტკიცებისათვის პირველი თაბახიდან 1 მან., დანარჩენებზე 50 კაპ., სააქტო წიგნში შეტანისათვის ქაღალდისა თითო სტრიქონი 2 კაპ.

სამოსამართლო პრისტავის დასაჩუქრება.

უწყების გაგზავნისათვის, როდესაც დავა 2000 მანეთს არ აღემატება, ეძლევათ 25 კაპ., როცა 5000 მან. – 50 კაპ. როცა 5000 მან. აღემატება – 1 მან., მოძრავი ქონების აღწერისათვის თითო მანეთიდან თითო კაპეიკი ეძლევა, ვიდრე 500 მანეთამდე, – ხოლო როცა ქონება ღირს 500 მანეთიდან – 5000 მ. მაშინ, ყოველ ათს თუმანში ეძლევათ ნახევარი მანეთი, ანუ მანეთზე ნახევარი კაპეიკი. როცა მოძრავი ქონება თვითთულად აიწერება, მაშინ ყოველ საგნის კერძოდ აღწერისათვის ეძლევათ თითო შაური; ბეჭედის დასმის ანუ ახსნისათვის თითო საგანზე სამ-სამი კაპეიკი ეძლევათ; უძრავ ქონების აღწე-

რისათვის ვიდრე 500 მან. ეძლევათ 2 მ. 50 კაპ.,
1000 მანეთამდე – 5 მან., 2000 მან. – 6 მან., 3000
მან. – 7 მან., 4000 მან. – 8 მან., მფლობელობაში
შეყვანისათვის ეძლევათ 2 მანეთი.

– 174 –

ვექილების კანონიერი დასაჩუქრება

როცა საქმე ღირს 500 მან. – 2000 მანეთამდე.
ათი პროცენტი ანუ მანეთზე ორი შაური, – 5000 მანე-
თამდე 200 მ., 5000 მ: – 25000 მან, 400 მან.,
25,000 მან. – 50,000 მანეთამდე 1240 მანეთი და
სხვა.

ვადეები სასამართლოში.

ს ი ს ხ ლ ი ს ს ა მ ა რ თ ლ ი ს ს ა ქ მ ე შ ი . 1 დღე
უკმაყოფილების გამოცხადებისათვის მომრიგებელ მო-
სამართლის განაჩენზე; 3 დღე კოპიოების მიღებისათ-
ვის მომრიგებელი მოსამართლის განაჩენზე; 7 დღე
კერძო საჩივარის მიცემისათვის მომრიგ. მოსამართ-
ლეზე, ორი კვირა სააპელაციო საჩივარის მიცემისა-
თვის მომრიგებელი მოსამართლის განაჩენზე, აგრე-
თვე საოლქო სასამართლოებზე და პალატებით.

ს ა მ ო ქ ა ლ ა ქ ო ს ა ქ მ ე ე ბ შ ი . 1 დღე უკმა-
ყოფილების გამოცხადებისათვის მომრიგებელი მო-
სამართლის განაჩენზე, 3 დღე კოპიოების მიღებისა-
თვის მომრიგებელი მოსამართლის განაჩენზე; 7 დღე
კერძო საჩივრის მიცემისათვის მომრიგებელ მოსა-
მართლეებზე; ორი კვირა ოტზივის (პასუხის) მიცემი-
სათვის ზაოჩნოე რეშენიაზე (უპირო განჩინებაზე)
აგრეთვე საოლქო სასამართლოებზე; ერთი თვე სა-

– 175 –

კასაციო და სააპელაციო საჩივრის მიცემისათვის მომრიგებელ მოსამართლის განჩინებაზე, აგრეთვე საოლქო სასამართლოებზე, ზაოჩნოე რეშენიებზე, ოთხი თვე საჩივრის მიცემისათვის პალატის განჩინებაზე.

ფოსტა

ყველა სახელმწიფოში დაწესებულია ბარათებისა, წიგნებისა, გაზეთ-ჟურნალებისა და სხვა მრავალგვარ ქალაქდებისა, ფულისა, საქონლისა და ნივთების გასაგზავნ-გამოსაგზავნათ ეგრედ წოდებული ფოსტა.

ფოსტაში იღებენ ყოველგვარ ბარათებს, ფულს და სხვა საგნებს გასაგზავნად ყოველ დღე დილის 8 საათიდან 2 საათამდე და საღამოობით 5 საათიდან 7-მდე, ხოლო მირქმას უფლისას, პირველს, მეორესა და მესამე დღეს აღდგომისას, ხარებას, ამალლებას, ახალწელიწადს, ნათლისღებას, ფერისცვალობას, ღვთისმშობლის შობას, ჯვართ-ამალლებას, შობას, მარია-მობის და შობის პირველსა და მეორე დღეს და აგრეთვე ყველა კვირა დღეებსა და უქმეებში არ იღებენ ფოსტაში კორრესპონდენციებს და არც მარკებს ჰყიდიან. ამ დღეებში ფოსტა დაკეტილია.

ფოსტაში იყიდება: მარკები, საფოსტო ბლანკები, შტემპელიანი კონვერტები და ეგრედ-წოდებულ აშკარა ბარათების ბლანკები (открытое письмо)

– 176 –

ფოსტაში იღებენ ყოველ გვარს წიგნებს, ბარათებს, ამანათებს, ნივთებს, ფულს და სხვა საგნებსა, რომელიც ფოსტით გაიგზავნება.

ფოსტის მარკები არის ერთი კაპეკიანიდან დაწყებული ვიდრე შვიდ შაურიან მარკებამდე; არის აგრეთვე საფოსტო კონვერტები და საფოსტო ბლანკებიც ბარათებისათვის.

წონა კორესპოდენციისა. წონა ყოველ გვარ კორესპოდენციისა წინადავე განსაზღვრულია. დაბეჭდილი და საგანგებო წერილები (заказное письмо) არ უნდა აღემატებოდეს 5 გირვანქას, ბანდეროლიანი კორესპოდენცია არ უნდა აღემატებოდეს 4 გირვანქას; ფასიანი ამანათი (პასილკა) არ უნდა აღემატებოდეს 10 გირვანქას; ფულიანი პაკეტი არ უნდა აღემატებოდეს 10 გირვანქას, ხოლო ტილოში ან ტყავში შეხვეული ფულის ამანათი არ უნდა აღემატებოდეს 60 გირვანქას.

გარდასახადი და ხარჯი წონის დაგვარად. საფოსტო მმართველობაში შემოღებულია: ყოველ სამის მისხლის წონა ბარათისთვის უნდა გარდახდით იქმნას 7 კაპეიკი, ანუ 7 კაპეიკიანი მარკა უნდა დაეკრას ქიშხე; აშკარა წერილს უნდა ეკრას სამ კაპ. მარკა. საგანგებო წერილებს ხსენებულ ხარჯის გარდა უნდა მიემატოს კიდევ 7 კაპეიკიანი მარკა, რადგან საგანგებოდ იგზავნება. თუ ვინიცობა საგანგებო წერილი დაიკარგა, ფოსტის მმართველობა იხდის ჯარიმას ერთს თუმანს.

– 177 –

ბანდეროლიანი ამანათები. ყოველს 12 მისხალზე იღებენ 2 კაპეიკს; ეს 2 კაპეიკი წონის დაგვარად თანდათან მატულობს, ხოლო როგორც ზემოდ იყონათქვამი, ბანდეროლიანი ამანათი არ უნდა აღემატებოდეს 4 გირვანქას და მამასადამე ბანდეროლიანი ამანათის სულ დიდი გარდასახადი იქნება 4 გირვანქაზე 65 კაპეიკი, ხოლო თუ ბანდეროლიანის ამანათით იგზავნება ან დაწერილი ქალაღდი, ან დაბეჭდილი, მაშინ გარდასახადი უფრო ნაკლებია. ყოველს თაბახზე იღებენ თითო კაპეიკს, ქალაქ გარეთ 2 კაპეიკს; საგანგებო ბანდეროლიანი ამანათს უნდა დაეკრას წონის დაგვარად მარკის გარდა კიდევ 7 კაპ. მარკა საგანგებოდ გაგზავნისათვის.

ფასიანი და უფასო ამანათი. ხარჯი ამ გვარ ამანათებისა შემდეგია: ყოველ გირვანქა ამგვარ ამანათისათვის ყოველსავე 300 ვერსტის მანძილზე დაწესებულია 3 კაპ. 300-400-მდე ვერსტზე – 4 კაპ. გირვანქაზე, ასე რომ 100 ვერსტზე ხარჯი გირვანქა ამანათზე მატულობს თითო კაპეიკობით, ხოლო რაც 2500-დამ 2700 ვერსტს გადასცილდება, იმ ამანათებზე ყოველს გირვანქაზე უნდა გარდახდებოდეს 26 კაპ. რაც 2700-3000-მდე ვერ გადასცილდება – 27 კაპეიკი, რაც 3000-3250-მდე – 28 კაპეიკი, რაც 3250-3500-მდე – 29 კაპ., ერთის სიტყვით, რაც 2500 ვერსტს გადასცილდება, იმ შემთხვევაში ყოველ 250 ვერსტზე ყოველი გირვანქა ამანათი თითო კაპეიკი ჯდება. უმცირესი ხარჯი მაინც ორ შაურზე ნაკლები არ არის.

– 178 –

დაბეჭდილ წიგნების ამანათების ხარჯი უფრო მცირეა, მაგრამ მაინც უმცირესი ხარჯი გამოკლებული არ არის, ხოლო რაც 1500-იდან 2500 ვერსტს გადასცილდება, წიგნების ამანათის ყოველი გირვანქა ჯდება 16 კაპ., რაც 2500-5000-ს – ღირს 18 კაპეიკი, რაც 5000-ს გადასცილდება ის ღირს 20 კაპეიკი. ხოლო წიგნების ამანათი იეფად რომ დაჯდეს, საჭიროა ფოსტაში გამოაშკარებით წარადგინოთ, რათა დარწმუნდნენ, რომ მართლა წიგნები იგზავნება და სხვა არაფერი, და ამანათზე ამ შემთხვევაში უნდა დაეწეროს ამანათი წიგნებისა (посылка сь книгами).

ფულიანი პაკეტები ანუ ამანათები. ყოველ სამ მისხლის წონაზე იღებენ 7 კაპ., საგანგებოდ გაგზავნისათვის 7 კაპ. და ამას გარდა გასაგზავნის ფულის უზრუნველ-საყოფელად კიდევ სხვა ხარჯია. თუ ამანათით იგზავნება ოქროსი, ვერცხლისა, ან შავი ფული, მაშინ ისე აიღება ხარჯიც, როგორც ზემოდ იყო

ნათქვამი ჩვეულებრივ ფასიან და უფასო ამანათების შესახებ, ესე იგი, იმ შემთხვევაში გადასახადი ხარჯი წონასა და მანძილზე იქნება დამოკიდებული.

ფასიანის პაკეტების ან ამანათების ხარჯი. აქაც, როგორც ფულიან პაკეტებზე, იღებენ ყოველს 3 მისხალზე 7 კპ., საგანგებოდ გაგზავნისათვის 7 კ. და უზრუნველ-ყოფის ხარჯს ფულის რაოდენობის დაგვარად.

საზოგადოდ, როცა პაკეტები ფასიანია ან ფუ-

- 179 -

ლიანია, მაშინ უეჭველად პაკეტები დაუბეჭდელი უნდა წარედგინოს ფოსტის მმართველობას; თუ შიგ რამე საქმის ქაღალდები ან სხვა ძვირფასი ნივთებია, ამ შემთხვევაში შიგ ნივთების ანუ ქაღალდების სიაც უნდა იყოს მოქცეული.

ხოლო თუ ფასიანი და ფულიანი ამანათი ერთს გირვანქას არ აღემატება, შეიძლება უბრალო კანვერტში იყოს გახვეული, და თუ 5 გირვანქას აღემატა, მაშინ ჯერ ტილოში და მერე ქაღალდში უნდა გაიხვეს, თუ აღემატა 5 გირვანქას, მაშინ უეჭველად ტილოში ან კლეონკაში და მერე ტყავში უნდა იყოს გახვეული.

თუ პაკეტი იგზავნება გაუხსნელად, ესე იგი, თუ ფოსტის მმართველობა არ დარწმუნდა თავის თვალთ, პაკეტში რა ფასის ნივთებია, ამგვარ პაკეტებით 500 მანეთის მეტი არ შეიძლება გაგზავნილ იქმნას, ხოლო თუ პაკეტი გახსნილია, ესე იგი თუ ფოსტის მმართველობა დარწმუნდება პაკეტში მოქცეული ნივთები რა ღირებულობისაა, მაშინ მაგვარ პაკეტებით შეიძლება გაგზავნილ იქმნას 15,000 მანეთამდე.

თუ ვინცობაა პაკეტს რამე შეატყო, ან ეჭვი აიღო პაკეტის მიმღებმა, რომ პაკეტი ნაწვალეზია, მიმღებს შეუძლიან არ მიიღოს პაკეტი და ზედ პა-

კეტზე დააწეროს თავის ხელით მიუღებლობის მიზეზი. ასევე უნდა მოიქცეს გამგზავნიც, თუ ვინცობაა პაკეტი უკან დაუბრუნდა. რაც შეეხება იმ დაბეჭდილ

– 180 –

ამანათებს, რომელიც ბანდეროლით უნდა გაიგზავნოს, ფოსტა იღებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც დაბეჭდილებზე არაფერი შენიშვნა და წარწერა არ არის, რომელსაც რაიმე კერძო მნიშვნელობა აქვს. შეიძლება გაიგზავნოს ფოსტით ძველი გაზეთები, კორრექტურის ფურცლები, ძვირფასი ხელთნაწერები, ბლანკები და სხვა. ერთის სიტყვით, ყოველგვარი დაბეჭდილი ან სტამბაში ან ლიტოგრაფიაში წიგნები, ბარათები და ბლანკები.

უზრუნველ-ყოფის ხარჯი. დაწესებულია რომ ყოველ 1-დამ 600 მანეთამდე, ან ამ ფასის ნივთებზე, იღონ უზრუნველ-ყოფის ხარჯად ნახევარ კაპეიკი თითო მანეთიდან, 600-იდან 1000 მანეთამდე ერთი მეოთხედი კაპეიკი ყოველ მანეთიდან და კიდევ ამას გარდა 1 მანეთი 50 კაპ.; რაც 1600 მანეთს გადასცილდება, იმაში უზრუნველ-ყოფის ხარჯად იღებენ ყოველ მანეთზე ათი მანეთის ღირებულობამდე ერთს მერვედს კაპეიკს და კიდევ 3 მან. 50 კაპეიკს.

ვადაზე საბეჭდავ წიგნებისა და ჟურნალ-გაზეთების გზავნისათვის. შემოღებულია ხარჯი, რომელიც დამოკიდებულია ჟურნალ-გაზეთის ფასსა და ჟურნალ-გაზეთების №N^o რაოდენობაზე. მაგალითად: საყოველ დღეო გაზეთზე იღებენ 18 % წლიურ ხელის მოსაწერ ფულიდან, ე. ი. გამოცემის წლიურ ფასიდან, რაც ქალაქ გარეშე ხელის მომწერთ უჯდებათ. გამოცემაზე, რომელიც ორჯელ გამოდის,

– 181 –

იღებენ 16 % ხელის მოსაწერ ფასიდამ; რომელიც ერთხელ გამოდის კვირაში – 14 %; რომელიც თვეში ორჯელ გამოდის – 12 % და რომელიც თვეში ერთხელ გამოდის – 10 %. სულ უკანასკნელი და უმცირესი ფასი არ უნდა იყოს ნაკლები: საყოველ-დღეო გამოცემისათვის 1 მან. 20 კაპ., კვირაში ორჯელ გამოსასვლელისათვის არა ნაკლებ 1 მან., საყოველ-კვირაოსათვის – 80 კაპეიკი, თთვეში ორჯელ გამოსასვლელისათვის 60 კაპ, და საყოველ-თვეოსათვის 40 კაპ. წელიწადში.

უცხოეთის კორრესპოდენცია. უცხო ქვეყნებში მიწერ-მოწერისათვის დაწესებულია ეგრედ წოდებული „საფოსტო კავშირი ყველა ქვეყნებ შორის“, ხოლო რუსეთის სახელმწიფო არ არის ჩაწერილი ამ კავშირში და ამიტომ წერილები რუსეთიდან უცხო სახელმწიფოებში ისეთსავე კანონებს ემორჩილება, როგორც თვითონ რუსეთის საფოსტო დაწესებულებაშია მიღებული. კორრესპოდენცია, უცხოეთში გაგზავნილი, წერილი იქნება თუ ამანათი, ფასიანი თუ უფასო, ან ბანდეროლიანი, შეიძლება გაიგზავნოს **ფრანკო**, ესე იგი, ხარჯ-გარდახდილი, და **პორტო** – ხარჯ-გარდაუხდელი, ხოლო ამ უკანასკნელ შემთხვევაში ხარჯი ერთი ორად გამოერთმევა მიმღებს. წონა უცხო ქვეყნებში გასაგზავნის კორრესპონდენციებისა თითქმის ნახევარზე ნაკლები უნდა იყოს, ვიდრე რუსეთშია. შეიძლება კორრესპონდენცია საგანგებო იყოს; შეიძლება აგრეთვე კორრესპონდენციის დაზღვევა და უზრუნველ-ყოფა.

– 182 –

ფას-დარქმეული კორრესპონდენციები (съ наложенным платежом). ეს ისეთი ამანათებია, რომელიც იგზავნება სხვა-და-სხვა ადგილებში და რომლისათვისაც ამანათის მიმღებს გამოერთმევა მიღებისათანავე რაც ფული ამანათზეა აღნიშნული, მა-

გალითად: თუ ვინმემ ვისისამე თხოვნისამებრ გაგზავნა თავისი საქონელი ან სხვა რამე ნივთი და სამედლო კაცად არ მიაჩნია ის კაცი, რომელსაც უგზავნის ამანათს, ფოსტას ატყობინებს, რომ ჩემი ამანათი **ფას-დარქმეულია**, რისთვისაც ფოსტა ართმევს დაწესებულს ხარჯს. ხოლო მიმღებს ატყობინებს, ამანათი მოგივიდა და, როცა იმ ფულს გადიხდი, რაც ზედ აღნიშნულია, მაშინ შეგიძლიან იმისი მიღებაო.

ყოველ წერილის კონვერტზედ უეჭველად უნდა იყოს ადრესი მიმღებისა და აგრეთვე გამგზავნისა, რადგან ხშირად ასე მოხდება, რომ ადრესატს ვერ პოულობენ და წერილი ისევ უკან უბრუნდება გამგზავნს. წონა ჩვეულებრივის წერილისა არ უნდა აღემატებოდეს 3 მისხალს; თუ მეტი იქნება, მაშინ მეტი ფულიც უნდა მიეცეს, თორემ, რაც მეტია, ის წერილის მიმღებს გამოერთმევა. სამ მისხლის წონას შეადგენს ერთი თაბახი ფოსტის ქალაღი და ერთი იმ გვარივე კონვერტი. **ყოველ ჩვეულებრივი წერილის კონვერტს უთუოდ უნდა ეკრას 7 კაპეიკიანი მარკა**. ეს ფასი დაწესებულია ყოველ სამ მისხლის წონაზე. ხოლო **ქალაქშივე გასაგზავნ წერილებს**, ესე იგი, ისეთს წერილებს, რომელიც ქალაქ გარეთ არ

– 183 –

იგზავნება, უნდა ეკრას 3 კაპეიკიანი მარკა. არის კიდევ **ამკარა წერილები**, ანუ ბლანკები, რომელიც ფოსტაში იყიდება 3 კაპეიკად; თვით ამ წერილებითაც შეიძლება მიწერ-მოწერა სხვა-და-სხვა ქალაქებშიაც. თუ ვინცობაა ჩვეულებრივს წერილში ფულია ჩადებული და ფოსტის მოხელეებისაგან შემჩნეულ იქმნა, ფულს სახელმწიფო ხაზინის სასარგებლოდ აიღებენ. აი მაგალითად, როგორ უნდა დაიწეროს ადრესი ჩვეულებრივ წერილის კონვერტზე:

7 კაპ.
მარკ.

Въ г. Тифлисъ.

Елисаветинская ул., домъ № 999

Петру Петровичу ПЕТРИДЗЕ.

Изъ Кутаиса отъ Ив. Ив. Иванидзе.

საგანგებო წერილი არ უნდა აღემატებოდეს 3 მისხალს და, თუ მეტი იქნება 3 მისხალზე, მაშინ წონის დაგვარად დაეკვრის მარკები და ამას გარდა დაეკვრის კიდევ 7 კაპეიკიანი მარკა საგანგებოდ გაგზავნისათვის. საგანგებო წერილის მიღების ნაცვლად აძლევენ ხელ-წერილს (ბარათს) და, თუ ვინცობაა საგანგებო წერილი დაიკარგა, ფოსტის მმართველობა მოვალეა გადიხადოს ერთი თუმანი იმის სასარგებლოდ, ვისიც წერილი დაუკარგა.

– 184 –

ნომუში საგანგებო წერილისა.

14
კაპ.
მარკ.

Заказное.

Въ г. Тифлисъ.

Елисаветинская ул., домъ № 999

Петру Петровичу ПЕТРИДЗЕ.

Изъ Кутаиса отъ Ив. Ив. Иванидзе.

ნომუში ფულიანის პაკეტისა

Денежное.

Въ г. Тифлисъ.

Никалаевская улица, домъ № 888

Петру Петровичу ПЕТРИДЗЕ.

Изъ Кутаиса отъ Ив. Ив. Иванидзе.

ნიმუში ფასიანის ამანათისა

Цѣнное.

Въ г. Тифлисъ.

Куки, Николаевская улица, домъ № 888

Петру Петровичу ПЕТРИДЗЕ.

Изъ Кутаиса отъ Ив. Ив. Иванидзе.

ბანდეროლიანი ამანათი. ბანდეროლით იგზავნება ყოველგვარი ჟურნალ-გაზეთები, დაბეჭდილი წიგნები და სხვა ამ გვარი ნივთები, საქმის ქალაქდები, დოკუმენტები და სხვა. ყოველ 12 მისხალ წონაზე უნდა დაეკრას 2 კაპეიკიანი მარკა, ხოლო ასეთი-ამა-

– 185 –

ნათები 5 გირვანქას არ უნდა აღემატებოდეს, ბანდეროლიანი ამანათის გაგზავნა შეიძლება აგრეთვე საგანგებოდ, ხოლო ამ შემთხვევაში უნდა დაეკრას, წონის შესაფერი მარკების გარდა, კიდევ 7 კაპ. მარკაც საგანგებოდ გაგზავნისათვის. ბანდეროლზედ უნდა იყვეს აღნიშნული სრული ადრესი იმისი, ვისაც ეგზავნება, აგრეთვე ადგილი, საიდანაც იგზავნება ამანათი, თთვე, რიცხვი, წელიწადი და გვარი გამგზავნისა და, თუ გაზეთი ან ჟურნალია, მისი ნომერიცა.

ამანათები ორ გვარია: ფასიანი და უფასონი.

ყოველი ამანათი უსათუოდ გახვეული უნდა იყვეს ან ტილოში, ან კლეონკაში, ან სხვა რამეში, ან უნდა იდოს ყუთში; ყოველი ამანათი წვრილის თოკით შეკრული უნდა იყვეს; საზოგადოდ ყოველის ამანათის წონა 3 ფუტს არ უნდა აღემატებოდეს. – თუ ამანათს აწერია „с доставкой“ და ამანათს შინ მიუტანენ ფოსტის მსახურნი, მაშინ მიმღებს გამოერთმევა ყოველ გირვანქაზე სამი შაური, თუ ეს სიტყვა არ აწერია, მაშინ თვითონ მიმღებმა უნდა წაიღოს თავისი ამანათი; ამანათის მიღებას ფოსტა აცნობებს მიმღებს კერძო უწყებით.

ყოველ ამანათის ფასი დამოკიდებულია იმ მანძილზე, რა მანძილსედაც იგზავნება. რაც უნდა მცირე იყვეს წონით ამანათი, მაინც ორ შაურზე ნაკლებს არ აიღებს ფოსტა. ყოველ 300 ვერსტის მანძილზე ფოსტა იღებს თვითო გირვანქაზე 3 კაპეიკს და ამის შემდეგ ყოველ 100 ვერსტის სიშორეზე

– 186 –

ემატება თვითო კაპეიკი ყოველ გირვანქაზე – ვიდრე 2500 ვერსტამდე. შემდეგ ყოველ 250 ვერსტის მანძილზე ემატება ყოველს გირვანქაზე თვითო კაპეიკი.

მაგალითად, 5 გირვანქიანი ამანათი, გაგზავნილი 300 ვერსტის სიშორეზე, ეღირება 15 კაპეიკი, 800 ვერსტის სიშორეზე – 20 კაპეიკი.

წიგნების ამანათს სხვა ფასი აქვს. 1500 ვერსტის სიშორეზე წიგნების ამანათს ისეთივე ფასი აქვს, როგორც ზემო მოყვანილ ამანათებს, ხოლო რაც 1500 ვერსტს გადასცილდება, ვიდრე 2500 ვერსტამდე, ყოველი გირვანქა წიგნების ამანათისა ღირს 16 კაპ., ხოლო 2500 – 5000-მდე – 18 კაპ. 5000 ვერსტის შემდეგ ყოველ გირვანქაზე 20 კაპ. ამგვარი ამანათებს უნდა ეწეროს: „წიგნებია“ (с книгами) და ფოსტაში ამანათი გახსნილი უნდა წარდგენილ იქმნას. თუ საზოგადოდ ამანათი უფასურია, მაშინ

ფოსტა, თუ ესეთი ამანათი დაიკარგა, პასუხს არ აგებს, ხოლო თუ ამანათი ფასიანია, მაშინ ზედ უნდა დაეწეროს იმისი ღირებულობაც; თუ ამანათით იგზავნება საქმის ქაღალდები, მაშინ უსათუოდ ქაღალდების სიაც უნდა იყვეს ზედ აღნიშნული რუსულად. გამგზავნს ეძლევა ბარათი, რომლისათვისაც გამოერთმევა 5 კაპეიკი.

ფულიანის ამანათებით იგზავნება ფული, როგორც კრედიტის ბილეთები (ქაღალდის ფული), აგრეთვე ოქროსა და ვერცხლის ფულიცა, სახელმწიფო სარგებლიანი ფურცლები, აქციები, ობლიგაციები,

– 187 –

კუპონები, ვექსილისა და ღერბის ქაღალდები და სხვა. თუ ამანათი არ აღემატება ერთს გირვანქას, შეიძლება ქაღალდის კონვერტში იყვეს ჩადებული, ხოლო რაც ერთს გირვანქას გადასცილდება, ის უსათუოდ უნდა გახვეულ იქმნეს ტილოში და მერე პაკეტში ჩაიდოს; ფულიანი პაკეტების გადასახადი ფასი ასეთია: ა) წონის დაგვარად: ყოველ 3 მისხალზე 7 კაპეიკი, ბ) უზრუნველ ყოფის გადასახადი და კვიტანციისათვის 5 კაპეიკი. უზრუნველ ყოფის გადასახადი ასე შესდგება: ერთი მანეთიდან 600 მანეთამდე ფოსტა იღებს ნახევარ კაპეიკს თითო მანეთზე. ხოლო 1000 მანეთიდან 1600 მანეთამდე ერთს მეოთხედს კაპეიკს ყოველ მანეთზე და ამასთანავე 1 მან. 50 კაპეიკს; რაც 1600 მან. აღემატება, ყოველ მანეთზე ერთს მერვედს კაპეიკს და ამასთანავე კიდევ 3 მან. და 50 კაპეიკს; მაგალითად ქუთაისში გაიგზავნა 150 მან. ეს დაჯდება: წონის ფასი 18 კაპეიკი, უზრუნველ ყოფის ხარჯი 75 კაპ. და კვიტანციისა 5 კაპეიკი, სულ 98 კაპ. ან იქნება მეტიც აიღონ, რადგან ხარჯი დამოკიდებულია თვითონ ფულის წონაზე, ესე იგი, თუ მანეთიანები იქნება, მაშინ მეტი წონა ექმნება და, თუ ერთი ათ თუმნია-

ნია და ორი 25 მანეთიანი, მაშინ ცოტა წონა ექმნება და ნაკლებად დაჯდება.

ფასიანი პაკეტებით იგზავნება ყოველ გვარი ფასიანი ნივთები, ქალაქები და ფულიც. ხოლო ფასი ნივთისა 1500 მ. არ უნდა აღემატებოდეს. კონ-

– 188 –

ვერტზე იწერება სრული ადრესი და კიდეც „ფასიანი“ (ЦЕННЫЙ), გვარი და სახელი და საცხოვრებელი ადგილი გამგზავნისა. პაკეტში უსათუოდ უნდა ჩაიდოს ნივთების სია. ამ პაკეტებში ფულით 1000 მანეთზე მეტი არ შეიძლება ჩადებულ-იქმნას. გასაგზავნი ფასი აქაც ისეთია, როგორც ფულიანი ამანათებში.

ჟურნალ-გაზეთების ამანათებს სულ სხვა ფასი აქვს და დამოკიდებულია ჟურნალ-გაზეთის №№-ის რაოდენობაზე. ამაზე ზემოდ იყო თქმული; ვადაზე საბეჭდი, რომელიც თთვეში ორჯელ გამოდის – 12 %, რომელიც ყოველ დღე – 18 %; უკანასკნელი ფასი, რის ნაკლებადაც არ შეიძლება ფოსტაში მიიღონ, არის საყოველთვევო გამოცემისათვის წელიწადში 40 კაპ. საყოველ-კვირაოსათვის 60 კაპ. საყოველ დღეოსათვის 1 მან. 50 კაპ.

უცხოეთის კორრესპონდენცია, როგორც ზემოდ იყო თქმული, ისეთსავე წესებს ემორჩილება, რა წესებსაც ზემოდ ხსენებული კორრესპონდენციები, ხოლო იმ განსხვავებით, რომ წერილები შეიძლება გაგზავნილ იქმნას უცხოეთში **ფრანკო**, ესე იგი მარკა დაკრული და **პორტო** – მარკა დაუკრავი; ამ უკანასკნელისათვის მიმღებს ბარათის ჩაბარების დროს გამოერთმევა ორჯელ მეტი ფასი მარკისა. ადრესები საუცხოეთო წერილებისათვის უსათუოდ ფრანგულ ენაზე უნდა იქნეს დაწერილი.

საზოგადოდ, როდესაც ფოსტა უწყებით შეატყობინებს ამანათის მიმღებსა, რომ ამ გვარი ამა-

ნათი მოვიდა თქვენს სახელზეო და დროზე არ მოვიდა მიმღები, ხელმერედ გაუგზავნიან უწყებას, შეიძლება მესამედაც გაუგზავნონ, ხოლო თუ მესამედაც არ გამოცხადდა ამანათის მიმღები, მაშინ ამანათს უკან დაუბრუნებენ იმას, ვისი გაგზავნილიც არის.

ყოველ ამანათის მიღების უწყებას დამოწმება უნდა ან პოლიციაში ან სხვა რომელსამე სახელმწიფო დაწესებულებაში ან კიდევ იმ დაწესებულებაში, სადაც მსახურობს ამანათის მიმღები. დაუმოწმებელ უწყებით ფოსტა ამანათს არ მისცემს.

არის აგრეთვე ამანათის მიღებისათვის შემოღებული რწმუნების ბარათები, რომლითაც შეიძლება დაუმოწმებლად გამოტანილ იქმნას ფოსტიდამ ამანათი, ხოლო უკანასკნელის განკარგულებით, ერთსა და იმავე კაცს არ შეუძლიან მინდობილი ჰქონდეს ათის კაცის რწმუნების ბარათის მეტი. ამანათის მიღების დროს ყოველს კაცს შეუძლიან მოსთხოვოს ფოსტის მოხელეს, რომ იმანვე გახსნას პაკეტი, რათა დარწმუნდეს, რომ ამანათს არაფერი აკლია, თორემ, თუ ამანათი შინ ან გზაში გახსნა და მაშინ შეამჩნია მიმღებმა, რომ ამანათს აკლია რამე, ფოსტა პასუხს აღარ აგებს.

საზოგადო დაწესებულებანი კორრესპონდენციის გამგზავნისა და მიმღებლებისათვის. აღკრძალულია ფოსტით გაიგზავნოს ყოველ-გვარი ადვილად ასანთებელი ან ასაფეთქებელი ნივთი და აგრეთვე

უბანდეროლო თამბაქო. წინააღმდეგ შემთხვევაში საქონელი ხაზინის სასარგებლოდ შეირიცხება. ამას გარდა გამგზავნს ან მიმღებს ჯარიმა გამოერთმევა. აღკრძალულია აგრეთვე უბრალო ან ჩვეულებრივ

პაკეტებით ფულის გაგზავნა. როდესაც ფასიანი პაკეტი იგზავნება, უსათუოდ გამგზავნის სახელი და გვარი და საცხოვრებელი ადგილი უნდა იყვეს აღნიშნული კონვერტზე. თუ ვინცობაა ფოსტაში დაიკარგა ან საგანგებო ან ფასიანი ამანათი, გამგზავნს შეუძლიან თხოვნით მიჰმართოს საფოსტო მმართველობას, სადაც მიცემული იყო ხსენებული ფასიანი პაკეტი. თხოვნის მიცემა მაშინ იქნება კანონიერი, როდესაც თხოვნასთან ერთად წარედგინება კვიტანცია ან ნოტარიუსისაგან დამტკიცებული მისი კოპიო. ხოლო თუ დაკარგვის შემდეგ ორი წელიწადი გავა, მაშინ მთხოვნელს ეკარგება უფლება ჩივილის დაწყებისა...

სამართალი

და

სამოსამართლო დაწესებულებანი.

სამართალი. სამართალის თვისება და ვითარება მრავალნაირია, ამიტომაც სამართალი სხვა-და-სხვა გვარად განიყოფება: არის სამართალი სამხედრო, საეკლესიო, სავაჭრო და სხ. ყოველ გვარ სამართალზედ ბაასი შორს წაგვიყვანს. უფრო საჭიროა და გამოსადეგი ისეთის სამართალის ცოდნა, რომელსაც საყოველთაო მნიშვნელობა აქვს, ყველა მოქალაქისა და მცხოვრებისათვის სავალდებულოა. ასეთს სამართალს, როგორც მაგ., სამხედრო, ან საეკლესიო, კერძო მნიშვნელობა აქვს, ერთისა და საზოგადოების რომლისამე ჯგუფისათვის არის სავალდებულო. მაგრამ კაცი მარტო რომლისამე წოდებისა

და ხელობის წარმომადგენელი როდია, არა, – კაცი წევრია სახელმწიფოსი, მოქალაქეა და ამიტომაც საზოგადო, საერთო უფლება და მოვალეობა აქვს. აი ეს საზოგადო უფლება და მოვალეობა შეადგენს უმთავრესს საგანს იმ სამართალისას, რომელიც ორ

– 192 –

დიდ ნაწილად განიყოფება: სამოქალაქო სამართალი და სისხლის სამართალი.

როცა კაცის მოქმედებაში, საზოგადოებრივს ურთიერთობაში რაიმე დანაშაული და პირდაპირ კანონისაგან აკრძალული ვნება და ზარალი არა სჩანს, მაგრამ ვინმე სხვის უფლებას არღვევს, მაშინ საქმე სამოქალაქო სამართალს შეეხება. საზოგადოდ რომ ითქვას: სამოქალაქო სამართალი კაცთა ქონებრივს დამოკიდებულებას განაგებს. სულ სხვაა სისხლის სამართლის საგანი: დანაშაულობა, ვნება და ზარალი კერძო კაცისა თუ საზოგადოებისა – აი რა-შია სისხლის სამართლის საქმე. რასაკვირველია, მეტად ძნელია და თითქმის შეუძლებელიც ყველა კერძო შემთხვევაში განსაზღვრა და უცილობელი გამიჯვნა ამ ორის სამართალისა, მაგრამ განსხვავება კი მათ შორის ისაა, რაც ვუჩვენეთ: სისხლის სამართალს კაცის დანაშაულობასთანა აქვს საქმე, სამოქალაქო სამართალს კი ქონებრივს ურთიერთობასთან.

სამოქალაქო და სისხლის სამართალი მოწყობილია და დაფუძნებული იმის და გვარად, თუ რაოდენად ვრცელია მოქმედება და მეტია ხელმწიფება (კომპეტენცია) სასამართლოსი. არის სასამართლო მდაბალი, შუათანა, მაღალი. თვითოეულს სასამართლოს საკუთარი ძალა და მნიშვნელობა აქვს. რაც სასამართლო უფრო დაბალია, იმდენად ცოტა ეკითხვის და მცირედის საქმის გადაწყვეტა აქვს მინდო-

ბილი. გარდა ამისა, ყველა მაღალი სასამართლო ზედამხედველია დაბალისა, მაღალი სასამართლო ასწორებს შეცდომას, რომელიც კი დაბალს სასამართლოში მოხდება. სასამართლოების ეს დაბალ-მაღლობა, ერთურთი დამოკიდებულობა თვით სამართლის ბუნებითა და ცხოვრების საჭიროებით არის გამოწვეული. სამართალში ბევრი ისეთი მარტივი და უბრალო მოვლენაა, რომ გასარჩევად და გასაბჭობად არც დიდი ცოდნაა საჭირო, არც დიდი გაფრთხილება და დაკვირვება. ამისთანა სამოსამართლო ამბავს დიდი ფასი და მნიშვნელობა არა აქვს საზოგადოებისათვის. მაგ., მოქმედებით შეურაცხობა კაცისა მცირედი დანაშაულობაა და მისი გასამართლება დაბალს სასამართლოს რომ მიენდოს, არა დაშავდება-რა. სულ სხვაა კაცის მოკვლა. ეს ისეთი დიდი ბოროტება და დანაშაულია, რომ მის გაბჭობას დიდი სიფრთხილე და დიდი ცოდნა, დაკვირვება მართებს; ამიტომაც კანონი მხოლოდ მაღალს სასამართლოს ავალებს ამ ბოროტების განხილვას. მაშასადამე, სასამართლოების მაღალ-დაბლობის საბუთი და მიზეზი თვით სამართალის ბუნებაში უნდა მოიძებნოს.

სასოფლო სასამართლო. ბატონების გადავარდნის შემდეგ, გლეხობას კანონმა საკუთარი სამართალი მისცა, ცალკე სასამართლო მიანიჭა და თავისი მოსამართლეები დაუწესა. სასოფლო სასამართლო პირველ-დაწყებითი სასამართლოა, თუ ასე შე-

იძლება ითქვას. იგი განაგებს მარტო იმ საქმეებს, სამოქალაქო თუ სისხლის სამართლისას, რომელიც გლეხობას შეეხება; თუ არ გლეხი, სხვა წოდების კაცი არ ექვემდებარება სასოფლო სამართალს. სულ

უბრალო და მარტივი სამოსამართლო გარემოებაა სასოფლო სასამართლოს საგანი: თვით გლეხკაცობის ურთიერთობა და დამოკიდებულებაც ხომ მარტივია და უბრალო... ყველა სამოქალაქო-სასამართლო დავა, რომელიც თვისი რაოდენობითა და ფასით არ აღემატება ათს თუმანს სასოფლო სასამართლოში უნდა გაირჩეს. რაც შეეხება სისხლის სამართალს, აქაც მხოლოდ მცირე დანაშაულობა და ზიანი ეკითხვის სოფლის მსაჯულებს: მაგ., ქურდობა, როცა ნაქურდალის ღირებულება სამ თუმანზედ მეტი არ არის, ხელით შეურაცხყოფა, ცილის წამება და სხვა წვრილმანი ბრალეულობა. აქ საჭიროა შევნიშნოთ, რომ სოფლის მსაჯულებმა, კანონის ძალით, მხოლოდ მაშინ უნდა გაასამართლონ საქმე, როცა მოჩივარი და მოპასუხე ერთისა და იმავე სოფლის საზოგადოებისანი არიან; თუ სხვა და სხვისანი არიან, მაშინ სოფლის სამოსამართლო საქმე მომრიგებელ მსაჯულს ეკითხება. მაგრამ ისიც კი არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ეს ითქმის მხოლოდ სამოქალაქო სამართლის საქმეებზედ და არა სისხლის სამართლისაზედ.

განაჩენის დადგენა მსაჯულებისა ანუ მოსამართლეების მოვალეობაა, ხოლო განაჩენის აღსრუ-

– 195 –

ლება კი მამასახლისის საქმეა. მამასადამე, **მამასახლისი აღმასრულებელია და არა სამართლის გადამჭრელი**; მამასახლისს საჩივრისა და დავის გარჩევისა, განაჩენისა და მსჯავრის დადგენისა არა ეკითხვისრა; მამასახლისი ისეთივე მონაწილეა სოფლის სასამართლოში, როგორც მაგალითად, ბოქაული მომრიგებელ სასამართლოში. ეს არ უნდა დავივიწყოთ, იმიტომ რომ ბევრს სოფლის საზოგადოებაში მამასახლისებმა, უცოდინარობისა გამო, საკუთარის მოვალეობის გარდა, მსაჯულობაც დაიჩემეს, – ხშირად

განაჩენსაც ადგენენ და აღსრულებაშიც თვითონვე მოჰყავთ თავიანთი განაჩენი... ისიც კი უნდა ვსთქვათ, რომ ამ გვარი არევ-დარევა მოვალეობისა და თანამდებობისა წარმოსდგა იმისაგანაც, რომ მამასახლისის მოვალეობა და თანამდებობა ჯეროვანად არ არის განმარტებული და განსაზღვრული. კერძოდ საქმე კიდევ იმაშია, რომ მამასახლისი, სხვათაშორის სოფლის გამგებელია, ადმინისტრატორი და ამიტომაც ზოგიერთა მცირე დანაშაულობაზე (მაგ., სოფელში ჩხუბი, რაიმე უწყესობა) ხელი მიუწვდება, – თითო-ოროლა სასოფლო-საპოლიციო დანაშაულობას თითონ მამასახლისი სჯის და სასჯელს უჩენს მის ჩამდენს (ცოტა ხნობით დაჭერა, ორდღეობით დატუსაღება). რაკი ეს საპოლიციო უფლება კანონმა აკუთვნა მამასახლისს, იმას ეგონა, რომ ყველა სასოფლო დანაშაულობის გაბჭობაც ჩემი მოვალეობააო, დაიჩემა კიდევ ეს მოვალეობა, მაგრამ ეს დაჩემება კანონის წინააღმდეგია.

– 196 –

სოფლის სასამართლოს განაჩენს მამასახლისი ან თითონ შეასრულებს, ან არა და გზირებს შეასრულებინებს... საქმის გარჩევისათვის უეჭველად სამი მსაჯულია საჭირო და, თუ ამ რიცხვს აკლია, გაბჭობა უკანონო იქნება, განაჩენი დაირღვევა. თვით განაჩენი ხმის უმეტესობით უნდა დაიდოს. როცა ორში ერთი, ან მოჩივარი ან მოპასუხე, განაჩენის თანახმა არ არის, მაშინ ნება აქვს **ერთის თვის განმავლობაში** საჩივარი შეიტანოს **საგუბერნიო სამმართველოში**; ამ სამმართველოში ცალკე განყოფილება – „საგუბერნიო და საგლეხო საქმეთა სამმართველო“ და ეს განყოფილება გაარჩევს საჩივარს მსაჯულების განაჩენის გამო. რადგანაც ისიც შეიძლება, რომ საგუბერნიო სამმართველოში შეცდომა მოუვიდეთ, საჩივარის ვითარებასა და შინაარსს არ

მოუძებნონ ჯეროვანი მუხლი კანონისა, ერთის სიტყვით, კანონს ასცდნენ, ამიტომ სამმართველომ შეიძლება საქმე გადაიტანოს განსახილველად სენატში (კასაცია). ვადა ერთი თთვეა.

როგორც სჩანს, გლეხკაცების სამართალი თავისი ბუნებითა და შინაარსით მეტად მარტივია, ადვილად საწარმოებელი. საქმის წარმოებას სამოსამართლო ხარჯი (ბაჟი) არ აძევს. მაგრამ თვით სასამართლოს აგებულება კი რთულია, – საჩივარი, საქმის გადაწყვეტილება სოფლის სასამართლოდამ სენატამდე მიდის... ეს იმიტომ, რომ სამართალი, რაც უნდა მცირედს საგანს შეეხებოდეს, მაინც დიდი ტვირთია,

– 197 –

„ღვთაებრივი ძალაა“ და გაფრთხილება საჭიროა, რომ „სამართლის სასწორმა“ მრუდედ არ იმუშავოს. თვით წარმოებაც ისეა მოწყობილი, რომ ერთი სასამართლო მეორეს თვალ-ყურს ადევნებს – სასწორი არ გამრუდდესო... აქაც რაც სასამართლო უფრო მაღალია, იმდენად უფრო მცოდნე და გამოცდილნი კაცნი ბჭობენ და მოსამართლეობენ.

მომრიგებელი სასამართლო. სოფლის სასამართლოს თან მისდევს მომრიგებელი სასამართლო. სხვათაშორის, არსებითი განსხვავება მათ შორის ისაა, რომ პირველი წოდებრივი სასამართლოა, **საგლეხკაცო**, მეორეს კი საზოგადო, საერთო მნიშვნელობა აქვს, – ყველა წოდების კაცს შეუძლიან მიმართოს მომრიგებელ მსაჯულს, მოსამართლეს. თვით სახელ-წოდება „მომრიგებელი“ გვიჩვენებს – რაშია უმთავრესი დანიშნულება ამ სასამართლოსი: პირველი მოვალეა და, ვიტყვიტყვით სამღვთო მოვალეობაც, მომრიგებელის მსაჯულისა ისაა, რომ მან „მორიგებით“, მშვიდობით გაათავოს საქმე, მოჩივარსა და მოპასუხეს ერთურთ იმორის დავა-დარაბა მოუსპოს. რადგანაც მომრიგებელ მოსამართლის პირველი მოვა-

ლეობა ესაა და – მორიგეზაც მხოლოდ იმისთანა
საქმეში შეიძლება, რომელიც უფრო კერძო კაცს
შეეხება, ვიდრე საზოგადოებას, ამიტომაც მომრიგებელ
სასამართლოს მცირე საქმეები აქვს ჩაბარებული:
სისხლის სამართლიდამ მომრიგებელი მსაჯული განაბ-
ჭობს მარტო იმ გვარ დანაშაულს, რომლისათვისაც

– 198 –

სულ დიდი სასჯელი დატუსაღებას არ აღემატება;
მომრიგებელს მსაჯულს არ ეკითხვის რაიმე მძიმე
დანაშაული, რისთვისაც კანონით დადებულია, დატუ-
საღების გარდა, პირადის ღირსებისა და უფლების
ჩამორთმევა, ციმბირში დასახლება, მადნებში სამუ-
შავოდ გაგზავნა...

ხოლო რაიცა შეეხება სამოქალაქო კანონებს,
სამოქალაქო სამართალს, ამ ზღუდეშიც მისი სამ-
ფლობელო მცირედია, ასპარეზი ვიწროა: სადავო
ღირებულებით არ უნდა აღემატებოდეს ორას თუ-
მანს. მაგრამ ისიც უნდა ვსთქვათ, რომ მოჩივარს
და მოპასუხეს კანონი ნებას ანიჭებს მომრიგებელს
მსაჯულს ისეთი სამოქალაქო სადავო მიანდოს, რო-
მელიც იმის ჩვეულებრივი მოვალეობა არ არის, – აქ
საქმე მოჩივრისა და მოპასუხის მორიგეზაზეა დამო-
კიდებული, მხოლოდ ერთის პირობით კი: მსაჯულის
განაჩენი ორთავემ სავალდებულოდ უნდა მიიჩნიონ.
შეუძლიანთ არ იტვირთოს მისი განაჩენი ან ერთმა
და ან მეორემ და იჩივლოს უმაღლეს სასამართლოში
მხოლოდ მაშინ, თუ სასამართლომ სადავოდ საქმის
გარჩევის დროს მხედველობაში არ მიიღო რომელიმე
მუხლი კანონისა, გარდასცდა გარეგანს წესს სამოსა-
მართლო საქმის განხილვისას (საკასაციო საჩივარი).

რადგანაც მომრიგებელი სასამართლო ისეთი

– 199 –

დაწესებულებაა, რომელზედაც ყველას – დიდსა თუ პატარას, მდიდარსა თუ ღარიბს, დაუბრკოლებელი ხელი უნდა მიუწვდებოდეს, ამიტომ აქ დავისა და საჩივრის დაწყება ადვილია. თვით მსაჯული ვალდებულია ყოველ მხრივ საქმე გაუადვილოს მოჩივარს, იმისი თხოვნა პროტოკოლში ჩასწეროს. გარდა ამისა, სისხლის სამართლის საქმის წარმოება გარდასახადს არ თხოულობს: ყოველ გვარ ქაღალდს მისცემთ მსაჯულს ქაღალდის ფულის გაუღებლად. მართალია, ზოგიერთა შემთხვევაში აქაც საჭიროა გარდასახადი, მაგრამ მეტად მცირედი: განაჩენისა და პროტოკოლის პირის გამოსატანი თაბახზე ორი შაური, მოწმეების ხარჯი და სხვა ამისთანა წვრილმანი. სულ სხვაა სამოქალაქო საქმის წარმოება: აქ სადავო საქმე უნდა დაფასდეს და მანათზე ერთი კაპიკი გარდასახადია დადებული; გარდა ამისა, რამდენ თაბახ ქაღალდსაც შეიტან, თითო თაბახზედ იმდენი ორი შაურია, ასე რომ გარდასახადი, ცოტა არ იყოს, საგრძნობელია, მეტადრე ღარიბისათვის.

როცა საქმე დაიწყება, იმას წარმოება უნდა. საზოგადოდ რომ ითქვას, მოჩივარს ნება აქვს დაწყებული საქმე მოსპოს, თუ კი საქმე იმ გვარია, რომ მორიგებით შეიძლება გათავდეს. ეს არ ითქმის მხოლოდ ზოგიერთა სისხლის საქმეზედ, რადგანაც ბევრი ამ გვარი საქმე მორიგებით არ თავდება (მაგ., ქურდობა). სამოქალაქო დავის მოსპობა კი ყოველთვის შესაძლებელია, – სხვათა შორის, თუ მოდავე

– 200 –

სასამართლოში არ გამოცხადდა, მსაჯული საქმეს მოსპობს და ხუთ მანეთამდე ჯარიმას დააწერს მოჩივარს, თუ ვინცობაა მოსპობილი საქმე განაახლა, ახლად დაიწყო.

მომრიგებელი მოსამართლის განაჩენი ორ გვარია: **დაბოლოვებული**, როდესაც განაჩენს სხვა სასა-

მართლოში ვერ გადაიტან და ნება-უნებურად უნდა დამორჩილდე და **არ-დაბოლოვებული**, როდესაც მომრიგებელ მოსამართლის განაჩენის თანხმა არა ხარ და განაჩენის ხელახლად განხილვას თხოულობ. მომრიგებელი მოსამართლე საბოლოოდ მაშინ ადგენს განაჩენს, როცა საჩივრისა ან დავის საგანი მცირე-დია და სასჯელი მეტად მსუბუქია. მაგ., სამოქალაქო დავა **სამ თუმნამდე** საბოლოოდ გადასწვდება. სისხლის საქმეებში დატუქსვა, სამის დღით დატუსადდება, ჯარიმის გადახდა თხუთმეტ მანეთამდე, სამ თუმნამდე ზარალისა და ზიანის ზღვევინება ეგრეთვე საბოლოო განაჩენით მოხდება და ამ ნაირს განაჩენს უნდა დასთანხმდე, – სააპელაციო საჩივარის ნება არა აქვს. გარდა ამისა, განაჩენს დაადგენენ **დასწრებით და დაუსწრებლად**. **დასწრებით** დადგენილი განაჩენი იმას ჰქვიან, როცა მოჩივარი და მოპასუხე საქმის გარჩევას ესწრებიან და ბჭობა მათ თვალწინ წარმოებს. რასაკვირველია ზოგიერთა შემთხვევაში, შეიძლება ერთი მათგანი თითონ არ დაესწროს საქმის განხილვას და ვეკილი გაგზავნოს. **დაუსწრებლად** განაჩენს კი მაშინ დაადგენენ, როცა დამნა-

– 201 –

შავე არ გამოცხადდება მოსამართლესთან და ვეკილს არ გაგზავნის სასამართლოში დაუსწრებლად დავას გადასწყვეტენ მაშინაც, როცა მოპასუხე არ გამოცხადდება (სამოქალაქო საქმის შესახებ). **დაუსწრებელ** დადგენილის განაჩენის პირი გაეგზავნება იმ მოპირის-პირეს, რომელიც არ დაესწრო საქმის განხილვას და, თუ **ორის კვირის** ვადამდე თხოვნა არ შეიტანა, ახლად გაარჩიეთ დავა ან საჩივარიო, მაშინ პირველი, მის დაუსწრებლად დადგენილი განაჩენი ძალაში უნდა შევიდეს. თუ შეიტანა, მაშინ დაუსწრებელი განაჩენი გაუქმდება, ვითომ სულ არც კი დადგენილიყოს და საქმე ხელ-ახლად უნდა დაიწყოს.

საზოგადოდ ვადას დიდი მნიშვნელობა აქვს სამართლის საქმეში. ხშირად თუ ვადა გაატარე, თავის დროზე საჩივარი არ შეიტანე, დავა არ დაიწყე, თუ ვადაზე არ გამოაცხადე, განაჩენის თანახმა არა ვარო და სხ., მაშინ, რაც უნდა მართალი იყო, სიმართლე მაინც ხელიდამ წაგივა. სამოსამართლო ვადა სხვა და სხვა შემთხვევისათვის განსხვავებულია, მოკლეა ან გრძელი. მომრიგებელმა მოსამართლემ დანაშაულობისათვის სასჯელი რომ გააჩინოს, ერთი დღე-ღამის (сутки) განმავლობაში უნდა გამოაცხადო თანახმა ხარ განაჩენისა თუ არა; თუ არ გამოაცხადე – ვადა დაგეკარგება. ვინც ორის კვირის ვადაზედ განაჩენს უჩივლელად დასტოვებს, იმას ნება არა აქვს მომრიგებელ სასამართლოდამ ოლქის სასამართლოში საქმე გადიტანოს ახლად განსახილველად (აპელაცია).

– 202 –

ასეა სისხლის სამართალში, სამოქალაქო საქმისათვის-კი სააპელაციოდ ერთის თვის ვადაა დადებული. მომრიგებელმა მოსამართლემ შეიძლება რაიმე უკანონობა ჩაიდინოს, მაგ. ვსთქვათ, საჩივარი არ მიიღო. და გსურთ უჩივლოთ. საჩივრის ვადა ერთი კვირაა; თუ ამ ვადას გადააცილე, საჩივარს არ გაარჩევენ... ბოროტმოქმედებისათვის რომ ვისმეს უჩივლონ, უთუოდ ვადა არ უნდა გაატაროს, რადგანაც თვით უმძიმესი ბოროტებაც კი, თუ კი ვადას გადასცილდა, კაცს დანაშაულობად არ ჩაეთვლება და სამართალიც მდუმარეობს ამ შემთხვევაში. ამიტომაც კანონში განმარტებულია, რომელი დანაშაულება რა ვადის შემდეგ ბრალად აღარ ედება ბოროტ-მოქმედს. სამოქალაქო სამართალიც ამ გზას ადგია: თუ ვადაზედ დავა არ დაიწყეს, შეიძლება სარჩო-საბადებელი კაცს სრულიად მოესპოს. ვსთქვათ, ძალმომრეობით საკუთარი მამული მოგიხნეს, „მფლობელობა დაგირღვიეს“... თუ ექვს თვეზედ დავა არ გამართეთ, საქ-

მე წასულია, – მამულის მფლობელობა მომრევს დარჩება და თქვენ კიდევ სიგელებით და სხვა დაწერილის საბუთებით უნდა დაუმტკიცოთ მომრევს, რომ წართმეული მიწა ჩემიაო! დიად, დიდი მნიშვნელობა აქვს ვადას სამართალში და ამ ვადის უცოდინარობას დიდი ზარალიც მოაქვს, მეტადრე მდაბიო ხალხისათვის...

ოლქის სასამართლო და სამოსამართლო პალატა. ოლქის სასამართლოს, რასაკვირველია, უფრო

– 203 –

მძიმე და დიდი საქმეები ეკითხვის და ასპარეზიც ვრცელი აქვს. ამ სასამართლოში სხვა და სხვა **განყოფილებაა**, მაგ., სისხლის სამართლისა, სამოქალაქოსი, სააპელაციო, გამიჯვნის საქმეთა და სხვ. ამიტომაც ოლქის სასამართლო მრავალ მწვეროვანია, მისი შინაგანი მოწყობილება რთულია. მომრიგებელ სასამართლოში ყველაფერი მარტო ერთ მსაჯულზედ არის დამოკიდებული, აქ კი მსაჯულია მთელი კრება (კოლეგია); კრება ბჭობს მთელის ოლქის სამოსამართლო საქმეებს. მომრიგებელი სასამართლო ექვემდებარება ოლქის სასამართლოს, რომელიც თვალყურს ადევნებს მომრიგებელ სასამართლოს მოქმედებას, გარდა ამისა ოლქის სასამართლო სააპელაციო სასამართლოა, ე. ი. მომრიგებელის მსაჯულის განაჩენი ამ სასამართლოში უნდა განიხილონ, როცა მოჩივარი ან მოპასუხე თანახმანი არ არიან განაჩენისა. უეჭველია, რაკი ოლქის სასამართლოს მნიშვნელოვანი საქმეები ეკითხვის, ამიტომ სამართლის წარმოება აქ უფრო რთულია. ჯერ ერთი ესა, რომ საქმის გაბჭობაზედ მიუცილებლად სამი მსაჯული უნდა დაესწროს, მეორედ კიდევ – გაბჭობას წინ უძღვის სადავო საქმის ან დანაშაულობის ვითარების გამოკვლევა. ვიდრე ბჭობას შეუდგებოდნენ, საჭირო მასალა უნდა შეიკრიბოს, საქმე უნდა დამზადდეს, თუ

ასე შეიძლება ითქვას. სისხლის სამართალში მასალის შეკრება და საქმის დამზადება **გამოძიებას** აქვს მინდობილი. თვით გამოძიება, რომელსაც თავს და-

– 204 –

სტრიალებს **პროკურატურა**, განსაკუთრებული დაწესებულება. **პროკურატურა** და **გამოძიება** სდევნიან ყოველ გვარს მძიმე დანაშაულობას, რომლისათვისაც სასტიკი სასჯელია დანიშნული. როცა გამოძიება გამოიკვლევს, გამოსჩხრეკს დანაშაულობას, მაშინ სადანაშაულო საქმეს **პროკურორი** ოლქის სასამართლოს გადასცემს – გაასამართლეთ დანაშავეო. სამოქალაქო საქმის ანუ დავის ბჭობაც რთულია. ოლქის სასამართლო თხოულობს, რომ მოჩივარმა და მოპასუხემ, რაც კი შეიძლება ყველა საბუთი და მასალა წარმოადგინონ სადავო საქმის განსამარტებლად. ორივე მოპირისპირე, თითქო ერთმანეთს ეჯიბრებიანო, – თვითოეულად სცდილობს, თავის სასარგებლოდ ყველა დასამტკიცებელი მასალა მისცეს სასამართლოს. თვით სასამართლო კიდევ ერთსაც და მეორესაც აცნობებს, საბუთის პირს უგზავნის გამოძიებას, აი ამაზედ რას იტყვიო. როცა სადავო საქმის მასალა დამზადდება, საბუთები შეიკრიბება, მხოლოდ მაშინ შეუდგებიან ბჭობასა. ერთის სიტყვით, როგორც სისხლის საქმის წარმოება, ისე სამოქალაქო ანუ სადავო საქმისა, ოლქის სასამართლოში შედარებით უფრო დიდს დაკვირვებას და სიფრთხილეს თხოულობს, ვიდრე დაბალ სასამართლოში, რადგანაც თვით საქმის თვისება რთულია და მისი მნიშვნელობა დიდი...

ესევე ითქმის **სამოსამართლო პალატაზედ**, რომელიც უმაღლეს სასამართლოდ ითვლება. სამოსა-

– 205 –

მართლო პალატას მთლად მომრიგებელი და ოლქის სასამართლოები ემორჩილება. იგი ჩვენში სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოა, ე. ი. ოლქის სასამართლოს განაჩენი და საკასაციო საჩივარი მომრიგებელ მსაჯულის განაჩენზედ აქ უნდა განიხილოს. გარდა ამისა, მართო **სამოსამართლო პალატაში** შეიძლება გაბჭობა ზოგიერთა დანაშაულობისა, მაგ., როცა რომელსამე მოხელეს ბრალი ედება, თანამდებობისა და მოვალეობის შესახებ ესა და ეს ბოროტ-მოქმედება ჩაიდინეო... (ამ შემთხვევაში ყველა ღირსების მოხელე როდი ექვემდებარება პალატას: ზოგს გასამართლებს ოლქის სასამართლო, ზოგს კიდევ – მაღალ ხარისხოვანებს, **სენატი**). რადგანაც **სამოსამართლო პალატა** უფრო სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოა, ამიტომ იქ მზა საქმე გადადის, პალატა მზა განაჩენს სინჯავს და აზრს სდებს – სამართლიანია და დასაბუთებული იგი განაჩენი თუ არა, მომრიგებელი მსაჯული ასცდა თუ არა კანონს, რომელიმე მუხლი დაარღვია, თუ არა. ამნაირად **სამოსამართლო პალატა** უფრო ასწორებს, კანონს უთანაბრებს განაჩენს, ვიდრე ჰქმნის.

პალატა **დეპარტამენტებად** განიყოფება. თითოეულს დეპარტამენტს თავსმჯდომარე ჰყავს და **უფროსი თავსმჯდომარე** პირველი გამგებელი და მმართველია **სამოსამართლო პალატისა**. თვითოეულს დეპარტამენტს საკუთარი საქმეები აბარია, მაგ., არის სისხლის საქმეთა დეპარტამენტი და სხვ. სამართალის

– 206 –

წარმოება, როგორც ოლქის სასამართლოშიც, კოლეგიურია ე. ი. სამი წევრი ერთად, სამის უმეტესობით, სდებენ განაჩენს.

სამოსამართლო პალატა, როგორც საკასაციო სასამართლო პირველი და უკანასკნელია. აქ საბოლოოდ უნდა განიხილონ მომრიგებელი სასამართ-

ლოს განაჩენი. მაგრამ ეს კი არ ითქმის ოლქის სასამართლოს განაჩენზედ. **სამოსამართლო პალატის** გადაწყვეტილებაზედ საჩივარი გადააქვთ **სენატში**, რომელიც, ამ შემთხვევაში, უმაღლესი **საკასაციო** სასამართლო და მაშასადამე მალაგა სდგა პალატაზედ.

როგორც სჩანს სასამართლოების აგებულება იერარქიულად არის მოწყობილი, – ერთი მეორეს და ამ გვარად ზემოდამ ქვემოდ დასცქერის თემი და თავისის სასწორის მოძრაობას... თუმცა ნაბძანებია, რომ ამ სასწორმა მსწრაფლად და სწორედ იმუშაოს, მაგრამ ესე კი არ არის ყოველთვის. ესე არ არის სხვათა შორის იმიტომ – რომ თვით სასწორის მოწყობილობა რთულია და ერთი და იგივე სადავო საქმე იშვიათად თუ ყველა სასამართლოს დარბაზს არ დაივლის. მაგრამ ამაზედ ბაასი შორს წაგვიყვანს და ჩვენ მხოლოდ მოკლე ცნობები უნდა გაგვეზიარებინა ჩვენის „მიწერ-მოწერის კრებულის“ მკითხველებისთვის.

სარჩევი

I. წინასიტყვაობა 3

ნაწილი პირველი

II. ორიოდ სიტყვა საზოგადოდ ყოველ წერილებზე 5
III. სხვა და სხვაგვარი წერილები (მოკლე დარიგება წერილებისა და ბარათების შესადგენად). 10
IV. უკანასკნელი სიტყვა. როგორ უნდა იხმაროს მკიხველმა მიწერ-მოწერის კრებული . . . 25

ნაწილი მეორე

V. მოკითხვის წერილები მშობლებთან, ნათესავებთან და მეგობრებთან	27
VI. ბარათები ნათესავებთა ფორის	37
VII. წერილები მეგობართა შორის	56
VIII. მაუწყებელი ბარათები ქორწილზე და სიკვდილზე	59
IX. ბარათები უცხო პირებთან და ნაცნობებთან სხვა და სხვა საქმის გამო	76
X. მილოცვის წერილები	88
XI. სანუგეშო წერილები	96
XII. სამძიმრის წერილები	102
XIII. სარეკომენდაციო წერილები	109
XIV. დარიგების, წყრომის და განკიცხვის წერილები	117
XV. მადლობის ბარათები	123
XVI. საბოდიშო წერილები	127
XVII. სამიჯნურო და საარშეყო წერილები	130
XVIII. მოწვევისა, თანხმობისა, უარისა, მოგონებისა, მოპატიუებისა, დაცდისა და სხვა გვარი წერილები	142
XIX. საკომერციო ბარათები	147
XX. საქმის ბარათები	153
XXI. ზოგიერთ საქმის ბარათების ნიმუშები რუსულად	163

ნაწილი მესამე

XXII. ღერბის ხარჯი (гербовый сбор)	169
XXIII. ნოტარიუსის კანონიერი სასყიდელი	172
XXIV. სამოსამართლო პრისტავების დასაჩუქრება	173
XXV. ვექილების კანონიერი დასაჩუქრება	174
XXVI. ვადები სასამართლოში	174
XXVII. ფოსტა და მისი წესდებულება	175
XXVIII. სამართალი და სამოსამართლო დაწესებულებანი	191